

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Veronika Laczková

SMLOUVA O TICHÉM SPOLEČENSTVÍ

Diplomová práce

Olomouc 2010

Já, níže podepsaná Veronika Laczková, autorka diplomové práce na téma Smlouva o tichém společenství, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb. Prohlašuji, že moje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma: Smlouva o tichém společenství zpracovala sama pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Olomouci dne 4.3. 2010

.....

Podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce Mgr. Martině Ditmarové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah:

Obsah	4
Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Historie	9
1.1. Historické kořeny tiché společnosti.....	9
1.2. Předválečná úprava institutu tiché společnosti.....	10
1.3. Úprava v hospodářském zákoníku.....	13
1.4. Závěr.....	14
2. Charakteristika a zařazení do systému platné právní úpravy	15
2.1. Závěr.....	16
3. Subjekty	17
3.1. Podnikatel.....	17
3.2. Tichý společník.....	19
3.3. Pluralita subjektů.....	21
3.4. Zahraniční prvek.....	22
3.5. Závěr.....	22
4. Vklad	24
4.1. Způsobilost být předmětem vkladu.....	24
4.2. Doba poskytnutí vkladu.....	26
4.3. Jednotlivé typy vkladů podle předmětu.....	26
4.3.1. Peněžítá částka.....	26
4.3.2. Nemovité věci.....	27
4.3.3. Movité věci.....	27
4.3.4. Hromadné věci a soubory věcí.....	27
4.3.5. Podnik.....	27
4.3.6. Právo.....	28
4.3.7. Nehmotný statek.....	29
4.3.8. Know-how.....	30
4.3.9. Osobní výkony.....	31
4.4. Vklady podle právního vztahu vkladatele k předmětu vkladu.....	32
4.4.1 Vklad určený třetí osobou.....	32
4.4.2. Vklad od nevlastníka.....	34
4.4.3. Vklad zastavené věci.....	32
4.5. Režim vkladu.....	35
4.6. Vyčerpání vkladu a dodatečná vkladová povinnost.....	36
4.7. Vrácení vkladu a vypořádání.....	38
4.8. Právní postavení tichého společníka ohledně jeho vkladu.....	39
4.9. Smluvní ustanovení o vkladu tichého společníka.....	39
4.10. Závěr.....	40
5. Vznik tichého společenství	41
5.1. Závěr.....	42
6. Obsah závazku	43
6.1. Podílení se tichého společníka na podnikání podnikatele.....	43
6.2. Podíl na zisku.....	45
6.3. Kontrolní oprávnění tichého společníka.....	46
6.4. Ručení tichého společníka.....	48
6.5. Závěr.....	52
7. Zánik tichého společenství	54

7.1. Zákonné důvody zániku účasti tichého společníka na podnikání	54
7.1.1. Zánik účasti tichého společníka na podnikání uplynutím doby, na kterou byla smlouva uzavřena	54
7.1.2. Zánik účasti tichého společníka na podnikání výpovědí, nebyla-li uzavřena na dobu určitou.....	54
7.1.3. Zánik účasti tichého společníka na podnikání dosáhne-li podíl tichého společníka na ztrátě výše jeho vkladu	56
7.1.4. Zánik účasti tichého společníka na podnikání ukončením podnikání, na než se smlouva vztahuje	56
7.1.5. Zánik účasti tichého společníka na podnikání prohlášením konkurzu na majetek podnikatele nebo zamítnutí insolvenčního návrhu na majetek podnikatele pro nedostatek majetku.....	57
7.1.6. Zánik účasti tichého společníka na podnikání prohlášením konkurzu na majetek tichého společníka.....	57
7.2. Zánik smluvního vztahu z jiných důvodů než v zákoně taxativně uvedených.....	57
7.2.1. Dohoda mezi tichým společníkem a podnikatelem.....	58
7.2.2. Zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka	58
7.2.3. Odstoupením od smlouvy z důvodů sjednaných ve smlouvě, jinak dle § 344 an. ObchZ	58
7.2.4. Splynutím podnikatele s osobou tichého společníka.....	59
7.2.5. Smrtí podnikatele nebo tichého společníka.....	59
7.3. Zvláštní případ ukončení závazkového vztahu.....	59
7.4. Důsledky zániku smluvního vztahu.....	60
7.5. Závěr.....	60
8. Tiché společenství jako málo využívaná forma podnikání.....	63
8.1. Důvody a kritéria vedoucí k uzavření smlouvy o tichém společenství	63
8.2. Komanditní společnost vs. tichá společnost.....	64
8.3. Úvěrová smlouva vs. tichá společnost.....	68
8.4. Závěr.....	70
9. Tiché společenství před novelou z roku 2000	72
9.1. Závěr.....	74
10. Srovnání české a slovenské úpravy smlouvy o tichém společenství.....	76
10.1. Charakteristika smlouvy o tichém společenství ve slovenské úpravě.....	76
10.2. Subjekty smlouvy o tichém společenství ve slovenské úpravě.....	76
10.3. Podstatné náležitosti smlouvy, vklad, podíl na zisku a ztrátě	77
10.4. Kontrolní oprávnění tichého společníka ve slovenské úpravě	79
10.5. Podílení se na výsledku podnikání ve slovenské úpravě.....	80
10.6. Ručení tichého společníka ve slovenské úpravě.....	82
10.7. Zánik tichého společenství ve slovenské úpravě.....	83
10.8. Tiché společenství nebo sdružení?	84
10.9. Závěr.....	86
Závěr.....	88
Resumé.....	94
Přílohy	96
Příloha č.1	96
Literatura	98

Seznam použitých zkratk

AutdZ zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů

AutZ zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů

HZ zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů

ObčZ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů

OBZ zákon č. 513/1991 Zb., obchodný zákoník, v znění neskorších předpisů

ObchZ zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů

OZ zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákoník, v znení neskorších predpisov

Úvod

Tichá společnost má své moderní kořeny v prvorepublikové úpravě, kde byla zařazena spolu s konsorciem mezi společnosti obchodního práva. Zrušením všeobecného obchodního zákoníku¹, kde byla upravena, vymizela z našeho právního řádu. Toto vakuum trvalo až do jedné z novel hospodářského zákoníku² (dále též HZ), kterou byla tichá společnost do československého právního řádu opětovně zakotvena. Od roku 1991 je smlouva o tichém společenství začleněna do části třetí obchodního zákoníku³ (dále též ObchZ), tedy mezi závazkové vztahy. Od roku 2000 byl tento smluvní typ významným způsobem novelizován a upraven do dnešní podoby.

Zpracování tématu tichého společenství jsem považovala za vhodné především z důvodu nejasnosti a nejednotnosti výkladu některých problematických aspektů daného smluvního vztahu. V praxi jde o institut málo využívaný a často je pojmem neznámým. Jelikož je pojmovým znakem tichého společenství skrytost, jejímž projevem je nezapisování tichého společenství do obchodního nebo jiného obdobného rejstříku, nelze tedy zjistit, jak frekventovaně je tento smluvní vztah využíván. Sporadický výskyt těchto smluv lze také dovodit z naprosto minimální rozhodovací činnosti soudů na toto téma.

Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu je z mého pohledu absence současné ucelené odborné publikace pojednávající o tichém společenství. Poslední ucelená a ne příliš rozsáhlá monografie byla vydána v roce 1996⁴. Současná literatura se k tomuto tématu omezuje většinou na články v odborných časopisech a poměrně krátké statě v publikacích nebo učebnicích obchodního práva.

Problematické tichého společenství se věnuje poměrně úzká skupina etablovaných odborníků (K. Marek, K. Eliáš, M. Bartošiková aj.). Zajímavý nástin problematiky podává z poněkud jiného úhlu pohledu ve své práci J. Kožiak, proto budu částečně vycházet i z jeho publikované statě, která je zaměřena na problematiku vkladu tichého společníka. Jak jsem již výše uvedla, je judikatura na toto téma spíše sporadická, větší množství judikátů je z období první republiky, které jsou dle mého názoru ne vždy aktuální. Přesto ve své práci použiji některé ze současných i prvorepublikových rozhodnutí.

Smlouva o tichém společenství je institut, který překračuje hranice obchodního práva a svým významem zasahuje i do jiných právních oborů (viz např. problematiku zdanění

---

¹ Zákon č. 1/1863 ř.z., všeobecný zákonník obchodní, ve znění pozdějších právních předpisů.

² Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

⁴ JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně-ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, 143 s.

tichého společníka, která spadá do oboru finančního práva). S ohledem na rozsah své diplomové práce jsem se zaměřila na rozbor smlouvy o tichém společenství spíše jednooborově, a to z pohledu obchodního práva.

Ve své práci jsem si za cíl stanovila komplexně popsat smlouvu o tichém společenství: subjekty, objekt a obsah smluvního vztahu, způsob vzniku a zániku tichého společenství. Dále jsem si jako cíl vytýčila nastínit a pokusit se objasnit některé sporné aspekty tohoto institutu. K dosažení výše uvedených cílů budu postupovat především pomocí interpretace zákona, soudní judikatury a konfrontací odborných názorů jednotlivých autorů. Pro ucelené pochopení tohoto institutu začlením i historický výklad tichého společenství. Budu využívat především komparativního výkladu a pravidla formální logiky (dedukci a indukci).

Dalším mým cílem, který jsem si stanovila, je zjistit a objasnit, proč je tato forma spoluúčasti na podnikání tak málo využívaná. Tady se zaměřím především na rozbor novelizací v rámci tichého společenství a načrtnu výhody současné úpravy, které neměla prvotní verze tichého společenství z roku 1991. Dále provedu srovnání s jinými instituty (smlouva o úvěru a komanditní společnost) podobnými tiché společnosti a s úpravou tohoto institutu v slovenském právním řádu. Přitom se pokusím poukázat na výhody a nevýhody tichého společenství oproti jiným institutům a na možné podněty, které by mohlo tiché společenství z těchto institutů nebo z cizí úpravy převzít. K dosažení tohoto cíle budu vycházet opět z odborných domácích i zahraničních publikací, judikatury a interpretace zákona. V této části diplomové práce budu využívat především metody komparace.

Moji práci koncepčně rozčlením na ucelené kapitoly. Na úvod se budu věnovat historickému nástinu úpravy tichého společenství, jelikož představuje základ i pro současnou koncepci tohoto institutu. Jádro své práce rozčlením na kapitoly pojednávající o subjektech tichého společenství, o vkladu tichého společníka, o vzniku a zániku smluvního vztahu. Jedna ucelená kapitola bude věnována obsahu a jednotlivým právům a povinnostem stran tichého společenství. Na závěr věnuji kapitoly důvodům výběru této formy účasti na podnikání a srovnání tichého společenství s úpravou úvěrové smlouvy a komanditní společnosti. V poslední kapitole srovnám slovenskou a českou úpravu daného institutu.

V místech, kde budu považovat současnou úpravu za nedostatečnou nebo nejasně interpretovanou, nastíním možnosti úpravy *de lege ferenda*.

Pro svojí práci budu čerpat zejména z dostupných odborných publikací, článků, ze současné i prvorepublikové judikatury a z osobních konzultací.

1. Historie

V této kapitole bych chtěla vysvětlit kořeny a vývoj úpravy institutu tichého společenství a jeho historickou souvislost s komanditní společností. Stěžejním by pak byl popis prvorepublikové úpravy, která položila základy všech následujících úprav tiché společnosti. V krátkosti zmíním i úpravu v hospodářském zákoníku.

1.1. Historické kořeny tiché společnosti

Původ tiché společnosti a její historické kořeny jsou přímo spjaty se společností komanditní. Jak se často uvádí v odborné literatuře, je komanditní společnost vůbec nejstarší obchodní společností. U jejího zrodu stál jeden z institutů římského práva tzv. *pecunia traiecticia* nebo *fenus nauticum* (námořní zápůjčka). Meritorně se jednalo o zapůjčení kapitálu na financování dlouhodobé námořní obchodní plavby. Riziko spojené s obchodním neúspěchem, s námořní havárií nebo jinou nehodou nesl přitom věřitel, nikoli dlužník. Ten byl v případě nehody povinen k plnění dluhu věřiteli jen tehdy, pokud nehodu zavinil. Za to mohl být zpočátku sjednán, ničím neomezený vysoký úrok, byzantským císařem Justinianem však v 6. století přísně limitovaný na maximálně 12 % ročně. Taková limitace byla ovšem pro dané účely nevhodná, a proto se hledalo jiné řešení.⁵

Jako východisko se nakonec ukázalo kapitálové spojení věřitele s dlužníkem, které investorovi (věřiteli) garantovalo vrácení jeho peněz, nikoli ovšem přímou formou, nýbrž podílem na zisku, a to při jeho omezeném ručení. Vývoj postupně dospěl k uzavírání obchodů za účelem zisku z námořního obchodu (*ad proficuum maris*). Jedním z výsledků byl vznik společností označovaných jako *societas maris*. Tyto společnosti vznikající zejména ve středomořských přístavních městech středověké Itálie se postupně začaly nazývat *commendy*. Ve 12. století se jednalo již o jev zcela pravidelný. *Commendy* se začaly ujímat podnikání i v oblastech jako je např. bankovníctví.⁶

„*Již v 15. století se florentští kupci domáhali u florentské Signorie právní úpravy commendy s argumentem, že „chtějí obchodovat tak, jak je tomu u jiných národů“. Úspěch této podnikatelské formy byl takový, že se postupně ujal v celé tehdejší Evropě.*“⁷

Commendy daly v oblasti germánského práva, do nichž lze již tradičně řadit i oblast zemí českých, vzniknout tzv. tiché společnosti, která se pro ně stala typickou.⁸

⁵ Blíže viz: DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 1.

⁶ Blíže viz: DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 2.

⁷ DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 2.

⁸ Blíže viz: DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 2.

„V českých zemích se až do první poloviny 19. století mluvilo namísto o komanditní společnosti o „tajné (geheime) společnosti“ nebo o „tiché (stille) společnosti“. První dílčí zmínky o společnicích tajné nebo tiché společnosti lze přitom nalézt již v tzv. fallitním (konkurzním) řádu císaře Karla VI. z roku 1734. Druhá, svým rozsahem rovněž dílčí úprava se objevuje v císařském nařízení č. 168/1857 ř.z.“⁹ Obě úpravy přitom nerozlišovaly mezi komanditní a tichou společností.

„Důslednou diferenciaci mezi oběma pojmy zavedl až všeobecný obchodní zákoník, v Rakouském císařství vyhlášený spolu s uvozovacím zákonem č.1/1863 ř.z.“¹⁰ Na území ČSR platil do roku 1950, kdy byl zrušen občanským zákoníkem¹¹.

Všeobecný obchodný zákoník, který se dělil na 4 knihy a 431 článků, upravoval ve třetí knize (zvláštní knize) *tichou společnost* a *společnost případnou* (sdružení k jednotlivým obchodům na společný účet). Ostatní společnosti (komanditní, veřejná obchodní společnost a akciová společnost) byly upraveny v knize druhé nebo zvláštními zákony (jako společnost s ručením omezeným a družstva). Toto formální členění do různých knih je významné pro pochopení odlišné povahy tiché a případné společnosti a společností obchodních. Obě skupiny označovala doktrína jako takzvané *společnosti obchodního práva*.¹²

Tiché společnosti jako určité formě podnikatelského spojení, jež není navenek vůbec patrné, a případné společnosti jako přechodnému a neformálnímu spojení za určitým účelem, nebyla přiznávána právní subjektivita. Na rozdíl od nich byly obchodní společnosti sdruženími relativně trvalými, s relativně silnými institucionálními prvky. Tato povaha se projevovala v existenci obchodní firmy a v atributech právní osobnosti, které jim byly přiznávány.¹³

1.2. Předválečná úprava institutu tiché společnosti

Jak jsem již v úvodu uvedla, znala předválečná doktrína obchodního práva pojem společností obchodního práva, který zahrnoval kromě obchodních společností také společnost tichou (čl. 250-265 všeobecného obchodního zákoníku) a případnou (konsorcium). Tyto volnější formy sdružení nebyly smíšeny s obchodními společnostmi, na druhé straně byla vzata v úvahu jejich příbuznost s nimi. Ani některé obchodní společnosti ale nebyly

⁹ DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 2.

¹⁰ DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 1-3.

¹¹ Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

¹² Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo. I. Díl. 2.* přepracované vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1999, s. 29-31.

¹³ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo. I. Díl. 2.* přepracované vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1999, s. 31.

považovány za právnické osoby. Mezi osobními obchodními společnostmi a společnostmi tichou a případnou nebyla tak velká vzdálenost, jaká se zdá dnes být.¹⁴

V předválečném období vznikala tichá společnost, když se někdo majetkovým vkladem zúčastnil provozování obchodní živnosti jiné osoby za podíl na zisku i ztrátě. Tichou společností mohly tedy vytvořit pouze dvě osoby. „*Jestliže tedy podnikatel (v tehdejší terminologii kupec) měl více tichých společníků, bylo tu tolik tichých společností, kolik bylo tichých společníků. Mezi tichými společníky nebyl žádný právní vztah.*“¹⁵

K platnosti smlouvy nebylo zapotřebí zřízení listiny nebo jiných formálností. Majitel obchodní živnosti (v současné terminologii podnikatel) provozoval obchody pod svou firmou. Pod pořádkovým trestem nesměl přijmout, z důvodu účasti tichého společníka, firmu naznačující poměr obchodní společnosti. Majitel obchodní živnosti se stával vlastníkem vkladu tichého společníka. Tichý společník nebyl povinen zvyšovat svůj vklad nad částku sjednanou ve smlouvě, ani doplnit svůj vklad snížený o ztrátu. Tichý společník měl i v této úpravě kontrolní oprávnění, a to právo žádat sdělení roční bilance v opise a zkoumat její správnost nahlédnutím do knih a spisů. Tichý společník měl navíc právo kdykoli se obrátit na soud s návrhem na sdělení bilance a podání vysvětlení vedle předložení knih a spisů, jestliže k tomu byly závažné důvody.

Pojmovými znaky smlouvy byla účast tichého společníka na zisku a ztrátě. Mlčela-li smlouva, ustanovila se výše účasti na zisku a ztrátě soudcovským uvážením. Dle potřeby byli přizváni i znalci. S takovým řešením nestanovení podílu ve smlouvě se setkáváme pouze v prvorepublikové úpravě. Ke konci každého roku se vypočetl a vyplácel zisk tichému společníkovi. Tichý společník se účastnil na ztrátě pouze do výše jeho zaplaceného nebo dlužného vkladu, nebyl povinen vrátit dřívější zisk ke krytí pozdějších ztrát. Pokud byl ovšem vklad zmenšen ztrátou, použil se roční zisk k úhradě této ztráty. Nebylo-li smlouveno něco jiného, nezvyšoval se jeho vklad o nevybraný zisk.

Práva a povinnosti vůči třetím osobám vznikaly pouze majiteli živnosti, nikoli tichému společníkovi. Tichý společník ručil osobně a solidárně pouze v tom případě, bylo-li jeho jméno obsaženo ve firmě majitele obchodní živnosti.

Všeobecný obchodní zákoník upravoval i situaci, kdy se majitel živnosti dostal do konkurzního řízení. V takovém případě měl tichý společník právo uplatňovat svojí pohledávku jako konkurzní věřitel, ale pouze tehdy, pokud jeho vklad převyšoval podíl na ztrátě na něj připadající. Nebyl-li vklad splacen, byl tichý společník povinen tento vklad

---

¹⁴ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-755.* Praha: Linde, 1998, s. 415.

¹⁵ BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 4.

splatit do konkursní podstaty, až do té sumy, které bylo zapotřebí k úhradě jeho podílu ve ztrátě. Když byl zrušen společenský poměr úmluvou mezi majitelem obchodní živnosti a tichým společníkem v době jednoho roku před prohlášením konkursu na jmění majitele obchodní živnosti, mohli konkursní věřitelé žádat, aby tichý společník vrátil vklad mu vyplacený do konkursní podstaty bez újmy svého práva uplatnit jako konkursní věřitel svou pohledávku, která mu příslušela v době zrušení společenského poměru. Totéž platilo, když tichému společníkovi byl za naznačené lhůty zpět vyplacen vklad bez zrušení společenského poměru. Rovněž tak, když majitel obchodní živnosti za naznačené lhůty zcela nebo z části prominul tichému společníkovi jeho podíl na vzešlé ztrátě. Prominutí bylo bezúčinným ve prospěch konkursních věřitelů. Tato situace nenastala, dokázal-li tichý společník, že konkurs měl příčinu v okolnostech, jež nastaly až po době zrušení, zpětného splacení nebo prominutí.

Předválečná doktrína obsahovala v čl. 261 všeobecného obchodního zákoníku způsoby zrušení tiché společnosti. Pokud smlouva neobsahovala, že společnost trvá i po smrti majitele obchodní živnosti, byla smrt podnikatele důvodem zrušení společnosti. Dalšími důvody zániku byly: nezpůsobilost majitele živnosti k samostatné správě jmění, uvalení konkurzu na jmění majitele živnosti nebo na tichého společníka, vzájemná úmluva stran.

Zvláštní úpravu měly smlouvy na dobu určitou. K jejich zániku došlo uplynutím doby, pokud se ovšem v tiché společnosti mlčky nepokračovalo, pak se společnost pokládala za uzavřenou na dobu neurčitou. Smlouvy uzavřené na dobu neurčitou zanikaly výpovědí jedné ze stran. Výpovědní lhůta činila alespoň 6 měsíců před koncem závodního roku (dle předválečné terminologie). Smlouvy učiněné na doživotí byly pokládány za smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. Smlouvu o tiché společnosti bylo možno zrušit i před uplynutím doby, na kterou byla uzavřena, nebo bez předcházející výpovědi u smluv na dobu neurčitou. A to na základě žádosti, byly-li pro to důležité důvody. V případě odporu záleželo na soudci, zda tu takové důvody byly nebo ne. Zemřel-li tichý společník nebo stal-li se ke správě svého majetku nezpůsobilým, nemělo to za následek zánik tiché společnosti.

Po zrušení tiché společnosti měl majitel živnosti povinnost vypořádat se s tichým společníkem a zpravit mu jeho pohledávku v penězích. Likvidaci obchodů nevyřízených v čase zániku společnosti obstarával majitel živnosti.

Z množství prvorepublikové judikatury lze dovodit, že tichá společnost byla hojně využívaným institutem. Právě v tomto období došlo v judikatuře několikrát k vymezení tiché společnosti pro nejrůznější účely. Příkladem je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

vydané dne 2.3. 1939¹⁶ a uveřejněné v Bohuslavově sbírce soudních rozhodnutí Boh. F 9428/39: „*K pojmu tiché společenství náleží, že se někdo účastní na provozu obchodní živnosti jiného majetkovým vkladem s podílem na zisku a ztrátě a že majitel obchodní živnosti se stane vlastníkem vkladu tichého společníka*”.¹⁷

Tichá společnost tedy byla společností obchodního práva, která vznikala na základě smlouvy mezi hlavním a tichým společníkem. Hlavní společník byl také nazýván *komplementář* a tichá společnost v některých směrech připomínala skutečně společnost komanditní. Charakteristická pro ni byla asymetrie smluvního vztahu, kdy podnikatelem byl jenom hlavní společník, nikoli společník tichý. Tichým společníkem i komplementářem mohla být nejen fyzická nebo právnická osoba, ale také obchodní společnost. V předválečné době se zastával názor, že účast tichého společníka se musela týkat celé živnosti nebo alespoň její ucelené části.¹⁸

1.3. Úprava v hospodářském zákoníku

Zrušením všeobecného obchodního zákoníku zákoníkem občanským v roce 1950 vymizela z našeho právního řádu i tichá společnost. Toto vakuum trvalo až do novely hospodářského zákoníku, přijatou zákonem č. 103/1990 Sb.¹⁹, která opětovně zavedla do československého právního řádu tichou společnost. Společně s konsorciem byla upravena v části čtvrté B hospodářského zákoníku v ustanovení § 106u až 106z.²⁰

Právní úprava v HZ vyvolala tehdy okamžitý živý zájem veřejnosti, zejména o to, kdo může být tichým společníkem, zda to může být i fyzická osoba.²¹

Jednalo se o výtah z úpravy obsažené ve všeobecném obchodním zákoníku.²² Hospodářský zákoník, až na pár ustanovení, která nepřevzal z prvorepublikové úpravy, zcela kopíroval všeobecný obchodní zákoník. Upravoval více stroze situaci, kdy je na podnikatele prohlášen konkurz. Na druhé straně prvorepubliková úprava obsahovala, dodnes jako jediná, konstrukci pro určení podílu tichého společníka na zisku podnikatele, pokud nebyla obsažena ve smlouvě. V současné úpravě při absenci určení podílu na zisku ke vzniku smlouvy o tichém společenství vůbec nedojde, jelikož se jedná o jeden z pojmových znaků. Všeobecný obchodní zákoník navíc obsahoval právo tichého společníka kdykoli se obrátit na soud s

¹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČSR ze dne 2. března 1939, sp. zn. SJS 625/36

¹⁷ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 272.

¹⁸ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-755*. Praha: Linde, 1998, s. 418.

¹⁹ Zákon č. 103/1990 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník.

²⁰ Blíže viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 3.

²¹ Blíže viz: MAREK, K. Smlouva o tichém společenství. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 6, s. 27.

²² Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-755*. Praha: Linde, 1998, s. 420.

žádostí o vystavení bilance a podání jiných vysvětlení vedle předložení knih a spisů, byly-li k tomu vážné důvody.

1.4. Závěr

Tiché společenství se vyvinulo společně s komanditní společností z institutu *commend*. Původně znalo právo pouze pojem tiché společnosti, pod který řadilo jak tuto společnost, tak komanditní společnost. K rozlišení těchto dvou institutů došlo až ve všeobecném obchodním zákoníku z roku 1863, který obsahoval úpravu tiché společnosti tak, jak ji s určitými modifikacemi známe dnes. Lze tedy říci, že se stal jakýmsi vzorem pro všechny ostatní úpravy tichého společenství. Svědčí o tom i úprava v hospodářském zákoníku, která je téměř totožná. I dnešní úprava kopíruje předválečné znění, samozřejmě s určitými odchylkami.

Původně bylo tiché společenství (pod názvem tichá společnost) řazeno mezi společnosti obchodního práva. Je nutno zmínit, že v současné době upravují některé zahraniční právní řády (právo německé, rakouské a švýcarské) tichou společnost v návaznosti na osobní obchodní společnosti, byť ji za obchodní společnost nepovažují. V českém právním řádu je tichá společnost upravena pod názvem smlouva o tichém společenství v závazkové části obchodního zákoníku. Toto legislativní řešení vybočuje z tradičního pojetí tohoto institutu. Jeho současné zařazení je odbornou veřejností vnímáno jako opodstatněné.²³ S touto koncepcí se také ztotožňují.

---

²³ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 454.

2. Charakteristika a zařazení do systému platné právní úpravy

Obsahem této kapitoly je zařazení tichého společenství do současné právní úpravy a vysvětlení některých pojmů s ním souvisejících.

Tiché společenství je právní vztah dvou účastníků, z nichž jeden označovaný jako tichý společník, se podílí vkladem na podnikání druhého účastníka (podnikatele) a z této účasti mu vzniká právo na podíl na zisku.²⁴ V platné právní úpravě je tento institut upraven v třetí části obchodního zákoníku, konkrétně v ustanovení § 673 až § 681. Současná úprava zařadila tento institut mezi smluvní závazky. Tím opouští historické pojetí. V dřívějších právních úpravách byla tichá společnost řazena mezi *společnosti obchodního práva*.

U tohoto smluvního typu jsou za kogentní označena pouze ustanovení § 673, § 678, § 679 odst. 1 a § 680 ObchZ. Je tedy možno využít široké smluvní volnosti.

O smlouvu o tichém společenství se dle ustanovení § 673 ObchZ jedná: „*zaváže-li se ve smlouvě tichý společník k poskytnutí určitého vkladu podnikateli a k podílení se tímto vkladem na jeho podnikání, a převezme-li podnikatel smluvní závazek platit tichému společníkovi část čistého zisku po odečtení povinného přídělu do rezervního fondu, je-li podnikatel povinen tento fond vytvářet, vyplývající z podílu tichého společníka na výsledku podnikání. Ve smlouvě musí být dohodnutý rozsah účasti tichého společníka na zisku a na ztrátě stejný.*“²⁵ Smlouva o zřízení tichého společenství musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná.

Tiché společenství se řadí mezi absolutní obchody. Absolutní obchody jsou závazkové vztahy taxativně vyjmenované v ustanovení § 261 odst. 3 ObchZ a podléhají režimu obchodního zákoníku bez ohledu na to, zda jsou stranami obchodu podnikatelé či nikoli.²⁶

Příjemcem vkladu musí být vždy podnikatel, naproti tomu tichý společník podnikatelem být nemusí. Z těchto důvodů se tento smluvní typ blíží tzv. jednostranným obchodům.²⁷ Tyto jsou charakterizovány jako právní vztahy podřízené zásadně

---

²⁴ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 453.

²⁵ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 454.

²⁶ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 24.

²⁷ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 454.

obchodněprávním předpisům (absolutní obchody), kde na jedné straně vystupuje podnikatel-obchodník a na straně druhé nepodnikatelský subjekt, nejčastěji spotřebitel.²⁸

2.1. Závěr

Tiché společenství je v současné právní úpravě zařazeno v části třetí obchodního zákoníku. Jedná se o absolutní smluvní vztah, který se blíží svou povahou jednostranným obchodům. Daný vztah lze uzavřít mezi podnikatelem a tichým společníkem, který podnikatelem být nemusí. Smlouva vyžaduje písemnou formu. Malé množství kogentních ustanovení umožňuje stranám využít širokou smluvní volnost pro formování jejich vztahu.

---

²⁸ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 24.

3. Subjekty

V této kapitole bych chtěla rozebrat problematiku subjektů tichého společenství a podmínek, které musí splňovat, aby se staly stranou daného smluvního vztahu. Dále se zmíním o pluralitě subjektů v rámci tichého společenství a možnosti zahraničního subjektu jako účastníka smlouvy.

3.1. Podnikatel

Příjemce vkladu, starší naukou označován jako komplementář (z toho plynou společné kořeny s komanditní společností), musí být vždy podnikatel ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 ObchZ. Dle tohoto ustanovení je podnikatelem: „osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba která podniká na základě živnostenského oprávnění, osoba, která podniká na základě jiného než podnikatelského oprávnění podle zvláštního předpisu a osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního zákona“.

Všechny výše uvedené kategorie osob lze alespoň v teoretické rovině připustit jako stranu, která je příjemcem vkladu v smluvním vztahu tichého společenství. Jiné subjekty, byť by fakticky určitou podnikatelskou činnost vykonávaly, by nesplňovaly podmínku být podnikatelem ve smyslu ustanovení 2 odst. 2 ObchZ. „Pokud by se v této pozici měl ocitnout subjekt, který není podnikatelem (např. spisovatel se protihodnotou za „vklad tichého společníka“ zaváže vyplatit mu podíl na honoráři z předpokládaného bestselleru), nelze uzavřít smlouvu o tichém společenství, ale jen smlouvu nepojmenovanou (§ 51 občanského zákoníku²⁹ (dále jen ObčZ)), eventuálně sjednanou i v režimu obchodního práva (§ 269 odst. 2 v souvislosti s § 262). Této situaci se bude blížit stav, kdy se jako podnikatel stane příjemcem vkladu tichého společníka podnikatel fiktivní. Tehdy půjde formálně o tichou společnost, fakticky o určitou formu sponzorství.“³⁰

V této souvislosti je možno se zamyslet především nad dvěma problémy. Zda je pro výše uvedený případ vhodné použití pojmenování „forma sponzorství“. Sponzor dává podnikateli určité hodnoty (sponzorský dar), aby ho podnikatel propagoval. Chce být viděn. Naproti tomu tichý společník je v pozadí. Dává k dispozici podnikateli vklad za účelem podílet se na zisku, aniž by o jeho činnosti věděl kdokoli jiný než sám podnikatel.

Druhou situací by pak bylo uzavření smlouvy o tiché společnosti s podnikatelem, který byl založen za ideálním účelem (jiným než-li podnikatelským). Investoval by někdo své

²⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

³⁰ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 454-455.

prostředky, aniž by dostal podíl na zisku? Odpovědí může být např. „praní špinavých peněz“ nebo jiné nekalé praktiky.

Otázkou zůstává, jestli je zapotřebí, aby podnikatel, který je stranou ve smlouvě o tichém společenství, fakticky provozoval podnikatelskou činnost, nebo pouze byl oprávněn podnikatelskou činnost provádět. Dle gramatického výkladu ustanovení § 2 odst. 2 ObchZ je logické se přiklánět k výkladu o faktickém provozování činnosti.³¹ Jsem toho názoru, že tento výklad je jediný správný pro účely smlouvy o tichém společenství, také s ohledem na ustanovení § 673 odst. 1 ObchZ, které jasně říká, že se tichý společník svým vkladem podílí na podnikání (faktické činnosti podnikatele, jejímž výsledkem je ztráta nebo zisk) podnikatele.

„S účinností od 1.1. 2001 musí být smlouva o tichém společenství schválena valnou hromadou u společnosti s ručením omezeným (§ 125 odst. 1 písm. l) a valnou hromadou akciové společnosti (§ 187 odst.1 písm. m). Zákon nerozlišuje mezi tím, zda se na podnikání společnosti zúčastňuje jiná osoba jako tichý společník, nebo zda společnost sama se má jako tichý společník účastnit na podnikání jiného podnikatele.

K rozhodnutí o smlouvě o tichém společenství je třeba u společnosti s ručením omezeným prosté většiny hlasů všech společníků, nevyžaduje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů (§ 127 odst. 3).

Valná hromada akciové společnosti schvaluje smlouvu o tichém společenství, rovněž prostou většinou hlasů akcionářů přítomných na valné hromadě (§ 186).“³²

U veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti spadá uzavření smlouvy (schválení uzavření smlouvy) o tichém společenství do obchodního vedení. K němu je ve veřejné obchodní společnosti oprávněn každý společník v rámci zásad mezi nimi dohodnutými. Pověřený společník je povinen se řídit rozhodnutím společníků učiněným většinou hlasů (viz § 81 ObchZ). V komanditní společnosti jsou k obchodnímu vedení oprávnění pouze komplementáři (viz § 97 ObchZ). Nevyplývá-li ze společenské smlouvy něco jiného, jsou k obchodnímu vedení (tudíž i k uzavření smlouvy o tichém společenství) oprávnění všichni komplementáři ve stejném rozsahu.³³

Jelikož jsem ve mně dostupné odborné literatuře nenašla jasnou odpověď na otázku, kdo schvaluje nebo uzavírá smlouvu o tichém společenství v družstvu, prezentuji

³¹ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 8.

³² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1208.

³³ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 329.

pouze svůj názor: Pokud nespadá uzavření smlouvy o tichém společenství do oblasti rozhodování o základních otázkách koncepce rozvoje družstva (§ 239 odst. 3 písm. f ObchZ) a není-li ve stanovách uvedena působnost členské schůze nebo nevyhradila-li si členská schůze tuto činnost, rozhoduje o uzavření smlouvy o tichém společenství představenstvo (viz § 239 odst. 2 v souvislosti s § 243 ObchZ).

3.2. Tichý společník

Tichým společníkem může být dle převládajícího názoru kdokoli, kdo je způsobilý mít práva a povinnosti, tedy jak fyzická, tak právnická osoba, ať již je podnikatelem či nikoli.

*„Může jím být i podnikatelův zaměstnanec; tehdy je však třeba rozlišovat práva a povinnosti stran z pracovněprávního poměru a práva a povinnosti účastníků z obchodní smlouvy o tichém společenství.“*³⁴ Za nepřijatelný vklad by se v této situaci považovalo, pokud by byla vkladem jeho pracovní činnost.³⁵

Jak bylo výše uvedeno, dnes převládá názor, že tichým společníkem může být jak právnická, tak fyzická osoba, tedy prakticky kdokoli. Právní úprava HZ vyvolala počátkem 90-tých let okamžitě živý zájem veřejnosti, zejména o to, kdo může být tichým společníkem. Zda to může být i fyzická osoba. Vzhledem k ustanovení HZ, že to může být „někdo“ (bez bližšího určení), bylo zřejmé, že to může být jakýkoli subjekt. Ani dnes při použití pojmu „tichý společník“ nelze vidět v tomto směru omezení. Přikláním se k názoru K. Marka, že text obchodního zákoníku to neurčuje a okruh tichých společníků není ani nyní zákonem limitován. Zatím co dříve byly obavy, zda může být tichým společníkem fyzická osoba, dnes se objevují pochybnosti opačné. V praxi se lze setkat s názory, že tichým společníkem může být jen fyzická osoba.³⁶

Má-li být tichým společníkem fyzická osoba, musí mít plnou způsobilost k právním úkonům (§ 8-10 ObčZ), protože tiché společenství, jako smluvní vztah, vzniká právním úkonem. Jinak by za ní musel jednat zákonný zástupce (§ 26-30 ObčZ). Za osobu právnickou činí právní úkony vždy osoba k tomu oprávněná, tj. statutární orgány (§ 20 ObčZ).³⁷

Tichým společníkem se může stát i jeden z manželů. V případě, že by vklad do tiché společnosti přesahoval obvyklou správu majetku náležejícího do společného jmění

³⁴ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 455.

³⁵ Blíže viz: MAREK, K. Tiché společenství. *Právní rádce*, 1995, č. 11, s. 13.

³⁶ Blíže viz: MAREK, K. Smlouva o tichém společenství. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 6, s. 26-27.

³⁷ Blíže viz: FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 147.

manželů, bylo by třeba souhlasu druhého manžela k dispozici s tímto vkladem (viz § 145 odst. 2 ObčZ). Udělením souhlasu získá druhý manžel povědomí o existenci tichého společenství, čímž utrpí tichost smluvního vztahu.

Jak jsem již výše uvedla, může se stát tichým společníkem i právnická osoba. Osobně zastávám ten názor, že tichým společníkem by měli být pouze fyzické osoby, podnikající fyzické osoby nebo v krajním případě obchodní společnosti s jedním společníkem.

Právnická osoba je dle mého názoru nevhodná jako tichý společník. Nejmenší problém by představovala obchodní společnost, která má pouze jednoho společníka. Ideálním příkladem by byla s.r.o., u níž jediný společník by byl zároveň jednatelem společnosti. V tomto případě by se dalo předpokládat, že povědomí o tom, že společnost je tichým společníkem, bude mít pouze tento jeden společník. Nelze ovšem vyloučit, že by se s tímto faktem obeznámily i jiné osoby, např. zaměstnanci společnosti, čímž by utrpěla tichost smluvního vztahu tichého společenství.

Pluralita subjektů na jedné nebo druhé straně tichého společenství je možná (viz níže). Dalo by se oponovat, že právnická osoba představuje pouze jeden subjekt práva, ale nese sebou riziko v podobě svých členů, společníků a zaměstnanců, kteří by mohli reálně ohrozit pojmový znak tichosti společenství.

Právnické osoby tak, jak je definuje občanský zákoník, představují poměrně širokou skupinu subjektů (viz § 18 ObčZ). Domnívám se, že ne každá právnická osoba by byla způsobilá stát se tichým společníkem (např. nadaci, která je pouze účelovým sdružením majetku, si nedokážu v pozici tichého společníka představit, stejně tak fond a jiné). Některé právnické osoby jsou zřízeny ke konkrétním cílům a jejich činnost je přesně stanovena (zákonem) - např. penzijní fondy. Tyto a jiné (pravděpodobně se bude jednat o právnické osoby veřejného práva) nemohou, dle mého názoru, vstupovat do vztahu tichého společenství jako tichý společník.

Argumentem, který podpoří moji domněnku může být např. situace, že často bude posláním těchto subjektů podpora určitých skupin osob (nemocných, sociálně slabších atd.), proto potřebují pevný a bezpečný zdroj příjmů. Tiché společenství představuje pro tichého společníka zdroj příjmů, nikoli však pevný a bezpečný, jelikož vždy nese i riziko ztráty.

Dalším argumentem v neprospěch právnických osob (všech právnických osob a nikoli jen těch, co jsou právnickými osobami veřejného práva) jako tichého společníka, mohou být oprávnění a povinnosti vážící se k osobě tichého společníka (právo nahlížení do

dokladů, ručení tichého společníka v zákonem stanovených případech), které jsou z povahy věci koncipovány spíše pro fyzické osoby.

K podpoře svého názoru bych chtěla ještě uvést, že jsem se při studiu současné i prvorepublikové judikatury k tématu tichý společník nesešla s případem, kdy by byla tichým společníkem právnická osoba.

3.3. Pluralita subjektů

Tiché společenství je svou povahou dvoustranným smluvním vztahem, byť by na straně tichého společníka bylo více osob (např. manželé).³⁸ „*Týž podnikatel může mít i několik tichých společníků.*“³⁹ Rovněž může být jedna a tatáž osoba tichým společníkem pro vícero podnikatelů.⁴⁰

V literatuře⁴¹ je rozpačitě komentována otázka, zda lze několik tichých společenství zřídit týměž podnikatelem jednou smlouvou, či zda je v takovém případě nutné uzavřít s každým z tichých společníků individuální smlouvu. Zákon v tomto směru mlčí. Dle K. Eliáše je vhodné nechat se vést tradičním chápáním daného vztahu i vývojem praxe, a preferovat posledně uvedený způsob. Argumentem v jeho prospěch je, že jiný přístup by vedl k oslabení obchodní důvěrnosti vztahu mezi tichým společníkem a podnikatelem a tichostí společenství. Lze také poukázat na fakt, že kterýkoli z několika tichých společníků jednoho podnikatele se o ostatních může kdykoli dozvědět nahlédnutím do podnikatelových obchodních knih. Není však vyloučeno, aby se na základě jedné smlouvy ocitlo v pozici tichého společníka několik solidárních účastníků jako jedna smluvní strana.⁴²

*„Za účinnosti všeobecného obchodního zákoníku byla tato otázka řešena tak, že vytvořit tichou společnost mohly pouze dvě osoby. Jestliže tedy podnikatel (v tehdejší terminologii kupec) měl více tichých společníků, bylo tu tolik tichých společností, kolik bylo tichých společníků. Mezi tichými společníky nebyl žádný právní vztah.“*⁴³

M. Bartošíková se domnívá shodně jako jiní autoři, že tento výklad je správný a použitelný i pro dnešní úpravu vztahu tichého společníka a podnikatele.⁴⁴

³⁸ Blíže viz: FOREJT, A. *Obchodní společnost*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 148.

³⁹ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 455

⁴⁰ Blíže viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 4.

⁴¹ Viz např.: FALDYNA, F. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl. § 261 až § 775*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 2000, s. 578.

⁴² Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 455

⁴³ BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 4.

⁴⁴ Blíže viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 4.

I já jsem přesvědčena, že tiché společenství bude naplňovat pojmový znak tichosti pouze tehdy, když bude na obou stranách smluvního vztahu pouze jedna osoba, jeden subjekt. Jako nejideálnější stav vnímám tiché společenství, kde podnikatel (fyzická osoba) má pouze jednoho tichého společníka (fyzickou osobu).

3.4. Zahraniční prvek

„Jak na straně podnikatele, tak na straně tichého společníka může vystupovat zahraniční osoba. Uzavře-li s českým podnikatelem smlouvu o tichém společenství zahraniční fyzická nebo právnická osoba na straně tichého společníka, lze si položit otázku, zda-li pro tento případ mohou účastníci smlouvy provést volbu právního řádu⁴⁵.

Přestože u obchodních smluv s mezinárodním prvkem je volba právního řádu zásadně možná, v praxi patrně nebude v tomto případě přicházet volba právního řádu do úvahy, a to vzhledem k rozdílnosti legislativního pojetí tichého společenství podle českého práva a podle zahraničních právních řádů. Naopak, bude-li se chtít česká právnická či fyzická osoba podílet svým vkladem na podnikání zahraničního podnikatele, budou se muset podmínky takového vztahu zřejmě posuzovat podle právního řádu státu, na jehož území má podnikatel sídlo nebo bydliště, a smlouva o tichém společenství či o tiché společnosti, se bude řídit cizím právním řádem a náš právní řád v praxi patrně nebude přicházet v úvahu.“⁴⁶

3.5. Závěr

Aby se jednalo o smlouvu o tichém společenství, musí na straně příjemce vkladu figurovat podnikatelský subjekt. V opačném případě by se nejednalo o daný smluvní typ, mohlo by se jednat o nepojmenovanou smlouvu. Podnikatel by měl fakticky vykonávat podnikatelskou činnost, v opačném případě by mohlo jít o určitou formu sponzorství pod rouškou tichého společenství.

Tichým společníkem může být kdokoliv, tedy jak právnická, tak fyzická osoba, podnikatel i nepodnikatel. Jedinou podmínkou je jeho plná (v určitých případech by přicházela v úvahu i jejího částečná) způsobilost k právním úkonům v době vzniku smluvního vztahu. Na obou stranách smluvního vztahu může stát i zahraniční subjekt.

---

⁴⁵ Viz § 9 zákona č. 97/1963 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších právních předpisů.

⁴⁶ BARTOŠÍKOVÁ, M. Smlouva o tichém společenství. *Právní rádce*, 1998, č. 7, s. 37.

Již tradiční pojetí tichého společenství upřednostňuje vztah pouze dvou subjektů, tichého společníka a podnikatele. Pluralita subjektů není zakázána, ale přispívá k oslabení tichosti svazku.

4. Vklad

Vklad tichého společníka je podstatnou náležitostí smluvního vztahu, bez toho, aby nebyl poskytnut vklad, nevznikne tiché společenství. Ve své diplomové práci budu věnovat problematice vkladu značný prostor.

V rámci úpravy vkladu tichého společníka lze vyzorovat a rozlišovat dva základní instituty. Předmět vkladu jako jeho obsahové vymezení a režim vkladu jako vymezení způsobu, jak je s předmětem vkladu nakládáno. Při největším možném zjednodušení lze dospět k dvojici podstatných otázek: „*Co lze vložit?*“ a „*Jak lze vklad vložit a vrátit?*“⁴⁷

Na tyto dvě otázky bych se pokusila odpovědět v následujících částech této kapitoly. Prvně pojednám o tom, co je podmínkou způsobilosti být předmětem vkladu, následně uvedu jednotlivé typy vkladů. Posléze vymezím režim vkladů. Součástí této kapitoly je i stat' věnovaná vyčerpání vkladové povinnosti a dodatečná vkladová povinnost. Dále nastíním problematiku vrácení a vypořádání vkladu a postavení tichého společníka k jeho vkladu. Na závěr bych uvedla některá užitečná smluvní ustanovení o vkladu tichého společníka, která umožňují dispozitivní ustanovení úpravy smlouvy o tichém společenství.

4.1. Způsobilost být předmětem vkladu

Předmětem vkladu rozumíme konkrétní majetkovou hodnotu, která je vkládána do podnikání tichým společníkem. Podle ustanovení § 674 ObchZ může být předmětem vkladu: „*určitá peněžní částka, určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota využitelná při podnikání*“. Zákonodárce používá vymezení, které pokrývá veškeré majetkové hodnoty a takto je potřeba na něj při výkladu pohlížet. Pokud se jedná o majetkovou hodnotu a obchodní zákoník nebo jiný zákon nevylučuje její způsobilost být vkladem tichého společníka, je nutné takový výklad připustit. Jako vklad tak může posloužit např. software, know-how, obchodní podíl, cenné papíry, podnik nebo jeho část apod.⁴⁸

Jako základní korekci neomezeného rozsahu potencionálních vkladů stanoví obchodní zákoník podmínku využitelnosti vkladu při podnikání. Díkce zákona by mohla mylně vést k tomu, že tato podmínka je stanovena jen pro jiné majetkové hodnoty. Přikláním se k názoru J. Kožiaka, že využitelnost je nutno zvažovat i u vkladů věcí a věcných práv. Jazykový výklad by zde nutně měl ustoupit argumentaci účelem úpravy, tedy zabránění

---

⁴⁷ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 118.

⁴⁸ Tamtéž.

vkladů, které jsou pro podnikání bez užitku. Nabízí se také možnost argumentace *per analogiam* s režimem vkladů společníka obchodní společnosti, kde se vyžaduje hospodářská využitelnost ve vztahu k předmětu podnikání u všech nepeněžitých vkladů.⁴⁹

Výklad k režimu nepeněžitých vkladů společníků obchodních společností zahrnuje pod využitelnost předmětu vkladu případy, kdy společnost může vklad přímo využít při své podnikatelské činnosti. Příkladem takového vkladu může být nemovitost, ve které bude mít společnost umístěnu svoji provozovnu. Pod požadavek hospodářské využitelnosti nelze dle výkladu podřadit prostředky získané zcizením předmětu vkladu, byť by takto získané prostředky byly pro podnikání využitelné.⁵⁰

*„Hospodářsky využitelné budou pouze takové předměty nepeněžitých vkladů, které může společnost samotné přímo využít v rámci stanoveného předmětu podnikání (činnosti) nebo v přímé souvislosti s ním.“*⁵¹

K výše uvedenému se přikláním z důvodu historických kořenů smlouvy o tichém společenství v osobních společnostech. Bylo by to logické vysvětlení jelikož vklad jako takový je pojmovým znakem úpravy obchodních společností a nikoli obchodně závazkových vztahů. Proto se domnívám, že určité instituty smlouvy o tichém společenství, včetně vkladu, by mohli čerpat z výkladů pojmů týkajících se úpravy obchodních společností.

Velkým nedostatkem současné úpravy je, že celý § 674 ObchZ je dispozitivní a strany se mohou od jeho znění kdykoli libovolně odchýlit.⁵²

Problém dispozitivnosti ustanovení § 674 by se dal překlenout výkladem kogentního úvodního ustanovení, které konstatuje, že tichý společník se vkladem podílí na podnikání. Již z povahy věci se nelze podílet na podnikání podnikatele vkladem, který není využitelný ve vztahu k předmětu podnikání podnikatele. Opačný případ by bylo možno hodnotit jako obcházení zákona ve smyslu § 39 ObčZ, neboť poskytnutí vkladu, který není pro společnost hospodářsky využitelný, neodpovídá povaze a účelu smlouvy o tichém společenství. Z toho lze nutně dovodit závěr, že navzdory dispozitivnímu ustanovení § 674 ObchZ, musí každý nepeněžitý vklad tichého společníka být využitelný při podnikání.⁵³

Pokud jde o předmět vkladu, tak u věcí (movitých či nemovitých) nevznikají větší problémy. Z povahy věci plyne, že aby byla věc způsobilá posloužit jako předmět vkladu, a

⁴⁹ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 118.

⁵⁰ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 223.

⁵¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 223.

⁵² Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 118.

⁵³ Tamtéž.

tedy mohla být splněna vkladová povinnost, musí skutečně hmotně existovat, nebýt zcela zničena a nemít nulovou hodnotu. Věc však může být nefunkční nebo poškozená. Zničením je v této souvislosti nutno rozumět úplnou destrukci hmotného substrátu. Na druhou stranu je nutno si uvědomit, že u zničených a poškozených věcí se bude podstatně složitěji odůvodňovat jejich využitelnost pro podnikání^{54 55}.

Dále platí, že musí jít o majetkové hodnoty, s nimiž může být nakládáno. Z toho logicky plyne, že nemůže jít o věci *extra commercium*. A jejich vklad musí být reálně možný. Obdobné platí i pro práva a jiné majetkové hodnoty než věci.⁵⁶

4.2. Doba poskytnutí vkladu

„Pokud jde o dobu poskytnutí předmětu vkladu, musí tak tichý společník učinit ve smluvené době. Neobsahuje-li smlouva takový konkrétní údaj, musí se tak stát bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy. Co se zde rozumí pojmem „bez zbytečného odkladu“, bude třeba odvodit podle okolností konkrétního případu z účelu vkladu, který má být využit k výkonu podnikatelské činnosti podnikatele.“⁵⁷

4.3. Jednotlivé typy vkladů podle předmětu

Vklad poskytovaný podnikateli mívá nejrůznější podobu. Na základě ustanovení § 674 ObchZ může být předmětem vkladu určitá peněžitá částka, určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota využitelná při podnikání. Toto ustanovení plní obdobnou funkci jako ustanovení § 59 odst. 1 a 2 ObchZ, které pojednává o vkladu společníka do obchodní společnosti.⁵⁸

4.3.1. Peněžitá částka

„Je-li předmětem vkladu určitá peněžitá částka, nepůsobí to větší obtíže. Do smlouvy se uvede její výše, tichý společník takovou částku předá podnikateli nebo mu umožní její využití při podnikání v době smluvené, jinak bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy. Nesjednají-li si strany něco jiného, stanou se finanční prostředky majetkem podnikatele

---

⁵⁴ Nicméně možné to je - např. autovraký mohou být využitelné pro autoopravnu nebo servis (náhradní díly, oprava a následný prodej).

⁵⁵ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 119.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1209

⁵⁸ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 272.

okamžikem předání.“⁵⁹ Tichý společník nemá z peněžitého vkladu zajištěn bezpečný úrokový výnos (na rozdíl od úvěrové smlouvy) a svým vkladem nese podnikatelské riziko.⁶⁰

4.3.2. Nemovité věci

Stávají-li se předmětem vkladu do tichého společenství nemovité věci, vlastnické právo na podnikatele nepřechází. Podnikatel je pouze oprávněn k jejímu užívání, a to po celou dobu trvání smlouvy. Vzhledem k dispozitivnosti ustanovení § 674 ObchZ, si strany mohou sjednat převod takové nemovitosti. Předává-li se nemovitost evidovaná v katastru nemovitosti, nabývá se vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí. Převádí-li se na základě smlouvy nemovitá věc, která není předmětem evidence v katastru nemovitostí, nabývá podnikatel vlastnické právo okamžikem účinnosti této smlouvy.⁶¹

4.3.3. Movité věci

Nepeněžitým vkladem do tiché společnosti mohou být rovněž movité věci. Při vymezení movitých věcí se především používá jejich obvyklé pojmenování. Převzetím věci, se stává podnikatel jejím vlastníkem, nedohodnou-li se strany jinak. Pak by podnikateli vzniklo právo věc jen užívat. Vyloučení převodu vlastnického práva může být praktické v případě prohlášení konkurzu na podnikatele. Movité věci se pak nestanou součástí konkurzní podstaty.⁶²

4.3.4. Hromadné věci a soubory věcí

„Specifickým druhem věcí movitých jsou věci hromadné nebo tzv. soubory věcí (stádo krav, zásoby obilí atd.). Za věc hromadnou či soubor věcí je označováno více věcí hmotných, s kterými je nakládáno jako s jediným celkem, protože jsou hospodářsky nedílné nebo jejich spojením je dána jejich vyšší hodnota.“⁶³

4.3.5. Podnik

Vkladem do tichého společenství *sui generis* je i podnik vkladatele. Dle obchodního zákoníku je podnik hromadnou věcí a na jeho právní postavení je nutno použít příslušná ustanovení zákona o věcech v právním smyslu. Podnik je v obchodním zákoníku

⁵⁹ ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 273.

⁶⁰ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 273.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž.

⁶³ ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 273.

definován jako soubor hmotných, nehmotných a osobních složek podnikání, k němuž náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty za předpokladu, že patří podnikateli a zároveň slouží k provozování podniku nebo alespoň vzhledem ke své povaze k provozování podniku sloužit mají.⁶⁴

Podnik nemůže být chápán jako subjekt obchodněprávních vztahů, nýbrž vždy jen jako jejich předmět. Z tohoto důvodu lze také hovořit o podniku (případně o jeho části) jako o předmětu vkladu tichého společníka do podnikání podnikatele. Hmotnou složku podniku tvoří věci movité a nemovité, jako např. stroje, zásoby, zařízení nebo vybavení podnikatelských prostor. Nehmotnou složku tvoří práva a jiné majetkové hodnoty, lze sem řadit pohledávky, obchodní firmu, stejně jako ochranné známky, průmyslové vzory atd. Osobní složku podniku tvoří struktura zaměstnanců, jejich kvalifikace či věkové složení.⁶⁵

V žádném případě však nejsou součástí podniku závazky podnikatele související s podnikem. Pokud by totiž závazky byli součástí podniku, těžko by se dalo uvažovat o použití podniku jako vkladu do tiché společnosti, když podmínkou vkladu je, že musí jít o majetkovou hodnotu využitelnou při podnikání. Podnikatel by obtížně využíval ke svému podnikání dluhy tichého společníka.⁶⁶

4.3.6. Právo

Je-li předmětem vkladu právo (pohledávka, právo užívat nemovitost, licence, obchodní tajemství apod.) svědčící vkladateli, na podnikatele přechází právo k jeho využívání. *„To však znamená, že i když tichý společník je nadále vlastníkem, nemůže tímto právem po dobu trvání smlouvy nakládat (např. tak, že by toto právo současně poskytl i jiné osobě). Smluvně by ovšem bylo možno upravit věc tak, že např. po určité době by tichý společník mohl poskytnout toto právo i jiné osobě, pokud to povaha práva nevyklučuje (tedy omezení doby využívání práva podnikatelem). Podobně by bylo možné dohodnout, že podnikatel je oprávněn poskytnout právo využívání jiné osobě (licenci).“⁶⁷*

„Je třeba mít na zřeteli, že oprávnění užívat právo k duševnímu vlastnictví se zakládá licenční smlouvou (srov. § 508 an. ObchZ, resp. jednotlivé zákony upravující tato práva), pokud má být podnikatel oprávněn je využívat toliko po dobu trvání smlouvy. Není však vyloučeno, aby takové právo k nehmotnému statku bylo na podnikatele převedeno.“⁶⁸

⁶⁴ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 273.

⁶⁵ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 273-274.

⁶⁶ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 274.

⁶⁷ FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 149.

⁶⁸ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1209.

Licenční smlouva upravená v obchodním zákoníku se vztahuje pouze k předmětům průmyslového vlastnictví, kterými jsou průmyslově využitelná práva k nehmotným statkům (vynálezy, užité vzory) a k právům na ochranné označení (ochranné známky, firma, obchodní označení). Vedle této úpravy platí pro poskytnutí licence i úprava dle zvláštních zákonů (zákon o vynálezech, zákon o užitečných vzorech, zákon o topografii polovodičových výrobků atd.) platící i pro smlouvy, na které se úprava obchodního zákoníku nevztahuje.⁶⁹

Licenční smlouva dle § 508 an. ObchZ se vztahuje na smlouvy uzavírané mezi podnikateli. Proto nemůže být použita v případě, kdy by tichým společníkem byla nepodnikající fyzická osoba. Další možnost uzavření licenční smlouvy poskytuje autorský zákon⁷⁰ (dále jen AutZ). Taková smlouva již nezná omezení v podobě podnikatelů na obou stranách smluvního vztahu.

Licenční smlouvu dle výše uvedených úprav lze uzavřít jako výhradní i nevýhradní. Smlouva dle AutZ může být uzavřena i jako bezplatná (viz § 49 odst. 2 písm. b AutZ), zatímco licenční smlouva dle ObchZ je vždy smlouvou úplatnou. V textu zákona je výslovně uvedeno, že se nabyvatel licence zavazuje k poskytnutí úplaty, nebo jiné majetkové hodnoty (viz § 508 odst. 1 ObchZ).

Tady vyvstává otázka, zda lze podíl na zisku (který může být ovšem i nulový) považovat za poskytnutí úplaty nebo jiné majetkové hodnoty. Nebo zda vůbec půjde o licenční smlouvu dle § 508 ObchZ a ne o nepojmenovanou smlouvu dle § 269 ObchZ.

Byť jsem přesvědčena, že podíl na zisku nemůže suplovat úplatu ani poskytnutí jiné majetkové hodnoty, nejsem schopna vyjádřit jednoznačnou odpověď na tuto otázku, a proto ji ponechám i nadále otevřenou.

4.3.7. Nehmotný statek

Vložit je možno i nehmotný statek. Jako například ochrannou známku, průmyslový vzor nebo užité vzor.⁷¹

---

⁶⁹ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1091.

⁷⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů.

⁷¹ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 274.

4.3.8. Know-how

Typickým příkladem vkladu jiné majetkové hodnoty je vklad know-how. Pro řádné splnění vkladové povinnosti je tichý společník povinen podnikatele seznámit s obsahem know-how srozumitelnou formou (např. prostřednictvím datových nosičů, psaných dokumentů, ústním předáním) a umožnit mu nerušené užívání know-how po celou dobu trvání právního vztahu tichého společenství. Know-how nemusí být předáno jednorázově při uzavření smlouvy, ale též během jeho trvání, pokud to bylo sjednáno. To odpovídá i povaze know-how, které se mnohdy nedá zachytit na hmotném nosiči a jednorázově předat, ale spíše musí být předáváno dlouhodobým procesem učení a předávání zkušeností (např. zaškolováním zaměstnanců při zavádění nového výrobního procesu).⁷²

Vkladem know-how se již české soudy museli zabývat ve své rozhodovací činnosti⁷³. Ačkoliv o obecné přípustnosti vkladu know-how panuje relativní konsenzus, vyvstala otázka, zda je přípustný vklad spočívající v know-how, jehož obsahem byly dle smlouvy obchodní kontakty na třetí podnikatele a všeobecné zkušenosti v podnikání v daném oboru. Nejvyšší soud se v rámci dovolacího řízení výslovně touto otázkou nezabýval. Vrchní soud v Praze a Krajský soud v Českých Budějovicích, které o věci rozhodovali v I. a II. stupni, se však k tomuto problému vyjádřili. Předně se oba soudy shodně vyjádřili, že know-how jako předmět vkladu být může, neboť spadá do kategorie jiných majetkových hodnot dle § 674 odst. 1 ObchZ.⁷⁴

„Dále se již názor soudů odlišoval. Zatímco krajský soud tvrdil, že obchodní kontakty a všeobecné zkušenosti je možno do přípustného know-how začlenit, vrchní soud byl opačného názoru, zařadil know-how mezi práva průmyslového vlastnictví a definoval ho jako různé specifické výrobně-technické, organizační, obchodní a jiné poznatky, z nichž vyplývá předpoklad možnosti dosažení hospodářské výhody při podnikání a které nejsou obecně známé a představují určitou hodnotu, přičemž tento vklad musí být od jeho vložení veden jako hodnota v účetnictví podnikatele. Obchodní kontakty a všeobecné zkušenosti s podnikáním v tomto oboru pak soud prohlásil za neodpovídající této definici.“⁷⁵

Tento případ odráží dosud ne zcela vyhraněné názory soudů a právní nejistotu, kterou může způsobovat vklad know-how. Shodně s J. Kožiakem nesouhlasím s názorem vrchního soudu. Také je mi blízká jeho interpretace, když ve své práci uvádí, že know-how

⁷² Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 119.

⁷³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. srpna 2001, sp. zn. 3 Cmo 448/99, resp. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2002, sp. zn. 29 Odo 886/2002

⁷⁴ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 119.

⁷⁵ KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 119.

nepatří mezi průmyslové vlastnictví, ale je součástí širší a benevolentnější kategorie práv duševního vlastnictví, což by mělo zapříčinit jiný a více tolerantní náhled na definici know-how. Také se přikláním, podobně jako on, k uplatňování větší míry smluvní svobody a domnívám se, že by soudy v obchodních věcech neměly nadbytečně zasahovat do svobodného projevu vůle podnikatele.⁷⁶

„Na druhou stranu i vklad know-how musí mít majetkovou hodnotu, jinak by nemohl splnit obecné podmínky, kladené na vklad tichého společníka. Vklad nesmí sloužit k obcházení zákona a být použit jako zástěrka ke zřízení tichého společenství bez vložení skutečné majetkové hodnoty do podnikání podnikatele.

Mělo by být tedy posuzováno spíše, zda je daná majetková hodnota způsobilá sloužit jako vklad tichého společníka, než zda skutečně tvoří know-how.“⁷⁷

4.3.9. Osobní výkony

Sporné je zda mohou být vkladem tichého společníka různé osobní výkony. Obchodní zákoník i zatím publikovaná judikatura o této problematice shodně mlčí. Odborná literatura je většinou nakloněna názoru, že nemohou být vkladem tichého společníka. Popřípadě k nim přistupuje velice rezervovaně. Proto je lze z hlediska způsobilosti být vkladem považovat za velice riskantní.

Přesto J. Kožíak pokrokově uvádí, že interpretací právních předpisů lze dojít k názoru, že osobní výkony mohou nepochybně splňovat obecná kritéria kladená na vklad tichého společníka a za absence zákazu lze předpokládat přípustnost takového vkladu.⁷⁸

Slabou indikaci přípustnosti takových vkladů obsahuje i prvorepublikové rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR⁷⁹, ve kterém jsou jen na okraj zmíněny v odůvodnění mezi možnými předměty vkladu také práce tichého společníka.⁸⁰

Osobně se řadím mezi zastánce tradičního názoru, že osobními výkony, pracovní činností se nelze podílet na podnikání podnikatele. Podnikání sebou přináší riziko, že hodnota vkladu se ztrátami (špatným hospodářským výsledkem) sníží, nebo vůbec zanikne, což je v případě osobních výkonů stěží vyjádřitelné.⁸¹ Svůj tradicionalistický přístup k tomuto typu vkladu obhajují i vývojovou spojitostí institutu tichého společenství s obchodními

⁷⁶ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 119.

⁷⁷ KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 119.

⁷⁸ Blíže k přípustnosti osobních výkonů jako vkladu tichého společníka viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 118-124.

⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. března 1924, sp. zn. Rv I 91/21

⁸⁰ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 120.

⁸¹ Blíže viz: FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 149.

společnostmi a *per analogiam* s výkladem § 59 ObchZ, který stanovuje, že *vklady spočívající v závazcích týkajících se provedení prací nebo poskytnutí služeb jsou zakázány*. Tento zákaz (obsažený v obecných ustanoveních o obchodních společnostech) vztahuje i na tiché společenství, třebaže se nejedná o společnost, ale pouze o smluvní vztah. I přesto jsem toho názoru, že se na něho vztahuje zmíněné ustanovení. Případně, že by se mělo jeho výkladem dojít k takovému závěru.

4.4. Vklady podle právního vztahu vkladatele k předmětu vkladu

4.4.1. Vklad určený třetí osobou

Zákon neukládá, aby tichý společník byl vlastníkem vkladu. Již prvorepubliková judikatura⁸² vyjádřila názor, že postačí, učiní-li za něj vklad třetí osoba. V těchto případech je ovšem vhodné zprostředkovaný způsob složení vkladu dostatečně zdokumentovat písemným potvrzením, neboť praxe ukázala značná úskalí v dokazování ve fázi již vzniklého sporu. Nejde zpravidla tak o prokázání, že byl vklad poskytnut, zajištění k tomu dnes postačujících listin je v obchodní praxi běžné a postačí i výpis z účtu prokazující platbu nebo potvrzení o předání. Problematické je v těchto případech to, že bez písemného potvrzení lze jen těžko prokázat, že šlo o vklad tichého společníka a ne např. o ústně uzavřenou smlouvu o půjčce mezi složitelem a podnikatelem, čímž by vklad tichého společníka, který v těchto případech není zároveň složitelem vkladu, zůstal nesplacený⁸³. Za relativně spolehlivý důkaz lze v těchto situacích považovat konkludentní jednání podnikatele, který by vyplácel tichému společníkovi podíl na zisku, nebo by mu jinak umožňoval využít jeho práv.⁸⁴

4.4.2. Vklad od nevlastníka

Otázka, zda může tichý společník vložit vklad, který nevlastní, v judikatuře nebyla doposud příliš řešena. V tomto případě chybí výslovná úprava, a tak se uplatní právní zásada *nemo plus iuris*⁸⁵. Obecně tedy platí, že takový vklad převést nelze. Z tohoto pravidla existuje však několik významných výjimek.⁸⁶

Nejprve lze zmínit případy ochrany třetích osob, kdy výše uvedená *Ulpianova zásada* může na základě právního předpisu ustoupit zásadě ochrany dobré víry. Další pravidlo

⁸² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. března 1924, sp. zn. Rv I 91/21

⁸³ Blíže viz: Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2008, sp. zn. 33 Odo 1603/2005

⁸⁴ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 121.

⁸⁵ Nikdo nemůže na jiného převést více práv, než kolik má sám.

⁸⁶ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 121.

se týká věcí vypůjčených. Tyto lze podle současné judikatury učinit předmětem vkladu tichého spolčeníka, jen pokud má tichý spolčeník, který je zároveň vypůjčitelem vlastníka předmětu vkladu, souhlas k přenechání věcí k užívání jiné osobě udělený půjčitelem – vlastníkem⁸⁷. Lze tedy obecně dovodit, že nevlástník může učinit vklad pouze se souhlasem vlástníka věci.⁸⁸

Další odchylkou od obecného pravidla nemožnosti nabytí vkladu od nevlástníka je případ vkladu pronajaté věci. Nájemce má podle dispozitivního ustanovení § 666 ObčZ právo bez souhlasu pronajímatele dát pronajatou věc do podnájmu. Uživací vztahy, založené smlouvou o tichém spolčenství, nemají formu podnájmu. Nejsou zpoplatněny, jak je tomu u podnájmu. Nicméně J. Kožiak se domnívá, že pomocí logického argumentu *a maiori ad minus* (smí-li podnájemce umožnit třetí osobě užívání placené, tím spíše smí umožnit užívání zdarma) lze připustit extenzivní výklad.⁸⁹

„Takto by tedy bylo možné učinit i vklad tichého spolčeníka i bez výslovného souhlasu vlástníka věci za podmínky, že bude smlouvou stanoveno, že podnikatel ze smlouvy o tichém spolčenství nenabude k oné věci vlástnictví, ale jen právo věc dočasně užívat a za podmínky, že si pronajímatel nevyhradil právo udělit souhlas s přenecháním věci do užívání třetí osobě nebo pro tento případ není souhlas vlástníka zákonem výslovně požadován.“⁹⁰

Souhlas vlástníka věci je zákonem výslovně požadován v případě podnájmu bytu nebo části bytu (viz § 719 odst. 1 ObčZ). Jsem toho názoru, že pronajatý byt by se mohl stát předmětem vkladu tichého spolčeníka (nájemce bytu) pouze se souhlasem pronajímatele (vlástníka) bytu. Své tvrzení opírám o zákonné ustanovení o neplatnosti podnájmu bytu v případě absence písemného souhlasu pronajímatele. Porušení této povinnosti se považuje za naplnění výpovědního důvodu dle § 711 odst. 2 písm. b ObčZ.

Pojmovým znakem podnájmu bytu je úplatnost, současně se dovozuje, že k naplnění výpovědního důvodu podle § 711 odst. 2 písm. b ObčZ dochází i tehdy, když je přenecháno užívání třetí osobě bezúplatně. Posledně uvedený případ by odpovídal situaci, kdy nájemce přenechá bez souhlasu vlástníka pronajatý byt podnikateli jako vklad do tichého spolčenství.⁹¹

Na základě výše uvedených skutečností jsem dospěla k názoru, že vklad tichého spolčeníka spočívající v užívání pronajaté věci nebo bytu je v určitých případech možný, ale

⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. září 2002, sp. zn. 22 Cdo 522/2001

⁸⁸ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého spolčeníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 121.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ KOŽIAK, J. Vklad tichého spolčeníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 121.

⁹¹ Blíže viz: ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2183.

nemůže být chápán jako podnájem⁹² a nikdy nemůže být úplatný. Tichý společník vkládá předmět vkladu do podnikání podnikatele za účelem dosažení zisku. Tento zisk se pojmově neztotožňuje s úplatou za podnájem. U podnájmu podnájemce platí za užívání předmětu podnájmu pevnou a pravidelnou částku. Kdežto podnikatel v tichém společenství neplatí tichému společníkovi za užívání jím vloženého vkladu, tichý společník má právo pouze na podíl na zisku (k jehož dosažení bylo přispěno i jeho vkladem), který závisí na hospodářském výsledku podnikání podnikatele (hodnota zisku je variabilní, někdy i nulová).

Závěrem chci poukázat na diametrálně odlišné stanovisko prvorepublikové judikatury k výše uvedené problematice. V daném rozhodnutí Nejvyššího správního soudu se uvádí: „*Úplata, kterou vlastník budovy dostával za to, že jako tichý společník podle společenské smlouvy přenechal část budovy k užívání veřejné společnosti, považovati je za nájemné.*“⁹³

4.4.3. Vklad zastavené věci

Předmětem vkladu tichého společníka může být také věc, která je předmětem zástavního práva, pokud to v daném případě okolnosti umožňují, tedy zejména v případech, kdy nedochází k předání zastavené věci věřiteli. Jako příklad lze zmínit zástavní právo evidované v notářském rejstříku zástav nebo nemovitosti evidované v katastru nemovitostí. Za této situace je zásadně možné poskytnutí vkladu spočívajícího v užívacím právu i převodu vlastnictví. Vždy je ale potřeba mít na paměti, že většina zástavních smluv obsahuje doložku o povinnosti vlastníka vyžádat si souhlas zástavního věřitele k převodu vlastnického práva k zastavené věci, její podstatné změně, nakládání, které může vést např. k snížení hodnoty vkladu apod.⁹⁴

Otázkou je, jestli je možné, aby zástavní věřitel vložil jako vklad do tichého společenství předmět zástavy. „*Zástavní věřitel má v případě odevzdání věci (případně detence) povinnost věc držet a opatřovat, ale bez dalšího nemá právo věc užívat. Možnost užívání zástavy, přisvojování si požitků a užitků je vázána bezpodmínečně na souhlas zástavce.*“⁹⁵ Jsem toho názoru, že teoreticky nelze vyloučit, aby se souhlas zástavce vázal na vložení předmětu zástavy jako vkladu do tichého společenství. Pod pojem užívání a braní

⁹² Podnájem: od nájemce odvozené užívací právo k předmětu podnájmu za úplatu.

⁹³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČSR ze dne 2. února 1935, sp. zn. SJS 11197/35

⁹⁴ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 121-122.

⁹⁵ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1129.

užitků lze při největší možné abstrakci podřadit i přenechání předmětu zástavního práva jako vkladu do tichého společenství.

V takovémto případě by podnikatel nesměl nabýt vlastnické právo k předmětu vkladu (smluvní úprava odlišná od § 674 odst. 3 ObchZ). Problematický aspekt této situace spatřuji v nejistotě podnikatele, který může kdykoli o předmět vkladu přijít, a to v důsledku zániku zástavního práva (viz § 170 ObčZ). Tehdy dochází k vrácení předmětu zástavy (předmětu vkladu) zástavci.

Smlouva o tichém společenství, do které by tichý společník (zástavní věřitel) vložil jako vklad předmět zástavního práva, by měla být uzavřena pouze na dobu určitou (na dobu trvání zástavního práva). A to z toho důvodu, že po uplynutí této doby dochází buď ke vrácení předmětu zástavy zástavnímu dlužníkovi, nebo ke zpeněžení zástavy a uspokojení zástavního věřitele (český právní řád nezná propadnou zástavu, která by posléze zůstala tichému společníkovi).

Zástavní věřitel má povinnost starat se o zástavu s péčí řádného hospodáře, zejména ji chránit a opatrovat před poškozením, zničením a ztrátou (§ 162 ObčZ). Jeho odpovědnost je subjektivní.

Otázkou je, zda by zástavní věřitel odpovídal ve smyslu § 162 ObčZ i za poškození, zničení a ztrátu, která by na zástavě vznikla v důsledku zavinění podnikatele. Jsem přesvědčena, že ano a zároveň vnímám tento fakt jako nemotivující pro zástavního věřitele, jež by chtěl zástavu, kterou má v detenci, vložit jako vklad do tiché společnosti.

Z výše uvedených skutečností jsem nabyla názor, že není vyloučeno, aby zástavní věřitel vložil předmět zástavního práva jako vklad do tiché společnosti. Zároveň jsem přesvědčena o nevýhodnosti a nevhodnosti takového vkladu pro obě strany tichého společenství.

4.5. Režim vkladu

Režimem vkladu lze rozumět: „*souhrn pravidel, kterými se řídí poskytnutí vkladu, nakládání s předmětem vkladu za trvání tichého společenství a jeho vrácení po ukončení právního vztahu.*“⁹⁶

Základní ustanovení upravující poskytnutí vkladu je § 674 odst. 3 ObchZ. Tato dispozitivní norma stanoví odlišný režim vkladu podle toho, zda je jeho předmětem movitá či

---

⁹⁶ KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 121.

nemovitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota. Rozdílný režim vkladů lze pro jednotlivé druhy vkladů vyjádřit takto:

- *Nemovité věci* : podnikatel získává po dobu existence smlouvy oprávnění věci užívat.
- *Movité věci*: na podnikatele přechází okamžikem předání (nebo okamžikem stanoveným ve smlouvě) vlastnické právo k věcem.
- *Právo*: podnikatel je toto právo po dobu trvání smlouvy oprávněn vykonávat.
- *Jiné majetkové hodnoty*: pro tyto hodnoty zákon žádné pravidlo neobsahuje. Pokud režim vkladu výslovně nesjedná smlouva, je nutno ho vyvodit z povahy vkladu. Typicky půjde o přenechání užívacího práva k předmětu vkladu.⁹⁷

Strany smlouvy si mohou bez ohledu na druh předmětu vkladu vždy sjednat odlišný režim, zejména přechod práv místo pouhého užívání nebo naopak, přičemž jsou omezeny především tím, že tento způsob musí zajišťovat, aby se tichý společník svým vkladem reálně podílel na podnikání podnikatele. V opačném případě by byl obsah smlouvy v rozporu se základním ustanovením tohoto smluvního typu a smlouva by byla tedy stižena neplatností. Nepřípustné v tomto smyslu mohou být především režimy poskytnutí vkladu, které podnikateli neposkytnou ani užívací práva k vkladu, ale pouze nějakou nižší kategorii práv nebo sice umožní užívání vkladu, ale jen takovým způsobem, který činí vklad nepoužitelný pro podnikatelské podnikání. Příkladem takové situace může být např. vklad tichého společníka spočívající v právu užívání pozemků výhradně k nezemědělským účelům poskytnutý podnikateli, který se zabývá zemědělskou výrobou.⁹⁸

Určitou výhodu vkladu užívacích práv oproti vkladu vlastnického práva k věci představuje i to, že takové věci nemohou být zahrnuty do konkursní podstaty v případě, kdy by na podnikatele byl prohlášen konkurz.⁹⁹ „*Obdobně bude výhodnější postavení tichého společníka v případě, kdy bude na podnikatele vedena exekuce - věci ve vlastnictví tichého společníka bude možné před výkonem rozhodnutí ochránit vylučovací žalobou.*“¹⁰⁰

4.6. Vyčerpání vkladu a dodatečná vkladová povinnost

Vklad tichého společníka, na rozdíl od vkladů společníků obchodních společností, není, co do jeho výše, v průběhu času neměnný. Vklad tichého společníka se v souladu s ustanovením § 677 ObchZ snižuje o podíl na ztrátě a opětovně doplňuje o podíl na zisku.¹⁰¹

⁹⁷ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 120.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Blíže viz: ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 273.

¹⁰⁰ KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 121.

¹⁰¹ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122.

„Pokud se ztrátou vklad tichého společníka zmenšil, použije se roční podíl na zisku nejprve na dorovnání vkladu. Nárok na vyplacení podílu na zisku vzniká společníkovi teprve poté, až bylo dosaženo původní výše vkladu.“¹⁰²

Konstrukce umenšování a doplňování vkladu funguje výborně u peněžitých vkladů. Aby byla použitelná i u vkladů nepeněžitých, musí být tyto vklady oceněny. O podíl na ztrátě se tak zkracuje tato hodnota. Odborná literatura se k tomuto tématu shoduje, že ocenění nemusí být nutně znaleckým posudkem, pro tento účel v obvyklých případech zcela postačí ocenění dohodou stran uvedenou ve smlouvě.¹⁰³

Jako bezproblémové vidím dohodu smluvních stran o hodnotě nepeněžitého vkladu, která bude v souladu se skutečnou hodnotou tohoto vkladu. Za problematické považuji případy, kdy bude smluvená výše vkladu v hrubém nepoměru se skutečnou hodnotou vkladu. Jsem toho názoru, že u nepeněžitých vkladů by mělo dojít k jejich znaleckému ocenění. Vycházím z historické příbuznosti institutu tichého společenství s obchodními společnostmi, pro které je v obecných ustanoveních o obchodních společnostech stanovena povinnost oceňovat nepeněžité vklady¹⁰⁴. Jako další argument pro povinné ocenění uvádím institut *právní jistoty* jednotlivých stran v závazkových vztazích.

Vyčerpáním vkladu, dojde k jeho zániku, a tím také k zániku účasti tichého společníka na podnikání. Příslušné ustanovení je kogentní, vyčerpáním vkladu tedy účast na podnikání vždy končí a není možné sjednat, že se například automaticky obnoví v příštím období, kdy by tichý společník měl nárok na podíl na zisku. Není však v tomto případě vyloučena možnost zachovat účast tichého společníka na podnikání doplatkem, kterým by došlo ke zvýšení vkladu tak, že zůstane po úhradě ztráty alespoň jeho část zachována. Pokud není smluveno jinak, není tichý společník povinen vklad žádným způsobem doplňovat ani doplácet část podílu na ztrátě, která přesáhla hodnotu vkladu.¹⁰⁵

„Poněkud složitější je otázka osudu předmětu vkladu po vyčerpání jeho hodnoty. Pokud jde o věci, k nimž přešlo na podnikatele vlastnické právo, je vcelku nesporné, že zůstanou v jeho vlastnictví (podnikatel není povinen vyčerpaný vklad vracet). Pochopitelně není vyloučena ani možnost tichého společníka jej odkoupit zpět, samotným peněžitým

¹⁰² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník, Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1211.

¹⁰³ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122.

¹⁰⁴ Předepsané znalecké ocenění nepeněžitého vkladu do a.s. a s.r.o je vyjádřením požadavku „zjistitelnosti“ hospodářské hodnoty nepeněžitého vkladu. Uvedený požadavek platí i pro vklady do v.o.s a k.s., i když pro tyto vklady obchodní zákoník povinnost znaleckého ocenění nestanoví.

¹⁰⁵ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122.

*uhrazením podílu na krytí ztráty by ovšem došlo pouze k zachování účasti tichého společníka a vklad by byl eventuálně vrácen po jeho ukončení.*¹⁰⁶

Ostatní případy vkladu jsou problematičtější. Bylo-li jako vklad přenecháno pouhé užívání věci, nemůže na podnikatele přejít vyčerpáním vkladu vlastnické právo k věci. Ukončení účasti společníka vyčerpáním vkladu by pro podnikatele znamenalo další ztrátu v podobě nemožnosti dále užívat vklad, ale k úhradě ztráty by tím nedošlo.¹⁰⁷

*„Jednou z možností řešení je, že mezi společností a tichým společníkem bude o vypořádání uzavřena dohoda a dojde např. k finančnímu vyrovnání.*¹⁰⁸

4.7. Vrácení vkladu a vypořádání

Po ukončení smlouvy o tichém společenství je třeba provést majetkové vypořádání. Toto vypořádání v sobě zahrnuje vrácení vkladu sníženého o podíl na úhradě ztráty nebo zvýšeného o dosud nevyplacené podíly na zisku. Vklad se takto může snížit nejnižší na nulu, čímž se vyčerpá, nemůže však dosáhnout záporných hodnot. Horní hranice pro vrácení vkladu není stanovena a je dána součtem hodnoty vkladu a nevyplaceného zisku.¹⁰⁹

*„Samotné vrácení vkladu se potýká s obdobnými potížemi, jako nastávají při vyčerpání vkladu, ovšem situace je snáze řešitelná. Problém nečiní vrácení vkladu, který není umenšen podíly na krytí ztráty - zde dojde jednoduše ke zpětnému převodu vlastnického práva nebo ukončení užívání, které může být také provázeno předáním vkladu nebo např. hmotného nosiče předmětu duševního vlastnictví. V případech, kdy vklad spočíval v činnosti tichého společníka, je taková činnost ukončena. Poněkud složitější mohou být případy, kdy jsou součástí vkladu některá práva duševního vlastnictví. V těchto případech je vhodné sjednat již ve smlouvě podmínky pro ukončení účasti, neboť zejména jednou získané know-how je prakticky nemožné vrátit.*¹¹⁰

Nesnadné je vrácení nepeněžitého vkladu umenšeného o podíl na krytí ztráty. Nejvhodnější je řešit vzniklou situaci dohodou nebo stanovením konkrétních pravidel již ve smlouvě o tichém společenství. Například tak, že tichému společníkovi je vrácen celý vklad poté, co uhradí v hotovosti podíl na ztrátě. Jinak bude nutné situaci řešit dle konkrétních

¹⁰⁶ KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122.

¹⁰⁷ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122.

¹⁰⁸ KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122.

¹⁰⁹ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122.

¹¹⁰ KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 122-123.

okolností případu (např. vrácením části vkladu, vyplacením zbytkové hodnoty vkladu po zohlednění ztráty apod.).¹¹¹

4.8. Právní postavení tichého společníka ohledně jeho vkladu

Ustanovení § 681 ObchZ upravuje právní postavení tichého společníka ohledně jeho vkladu, a to tak, že jej staví na roveň věřitele pohledávky podnikatele, pokud ze smlouvy o tichém společenství nevyplývá něco jiného. Toto právo však tichý společník nemůže uplatnit před zánikem smlouvy.¹¹²

Za trvání smlouvy je tichý společník povinen strpět užívání vkladu podnikatelem a není oprávněn žádat podnikatele o vrácení tohoto vkladu. Po zániku smlouvy o tichém společenství však dochází ke vzniku oprávnění tichého společníka žádat od podnikatele vrácení poskytnutého vkladu, a to navzdory tomu, že se podnikatel jeho převzetím (vyjma věcí nemovitých) stal jeho vlastníkem.¹¹³

4.9. Smluvní ustanovení o vkladu tichého společníka

S ohledem na stanovení podstatných částí smlouvy o tichém společenství musí smlouva kromě dalšího obsahovat ustanovení o vkladu tichého společníka, které sebou nese alespoň závazek tichého společníka poskytnout podnikateli vklad, a tím se podílet na jeho podnikání. Někteří autoři řadí mezi podstatné části též určení předmětu vkladu tichého společníka a jeho hodnoty¹¹⁴, jiní uvádějí skromnější výčet náležitostí smlouvy¹¹⁵. S ohledem na význam přesného popisu a ocenění vkladu a závažnost případných negativních následků je rozhodně ve smlouvě vhodné je upravit.¹¹⁶

Ve smlouvě o tichém společenství se pravidelně objevují klauzule využívající dispozitivnosti právní úpravy vkladu, tak například:

- *Změny režimu vkladu:* typicky půjde o klauzuli, která dispozitivní zákonný režim mění tak, že na podnikatele přejde místo vlastnického práva k předmětu vkladu pouze právo vklad užívat nebo naopak.
- *Určení lhůty pro vypořádání po zániku tichého společenství.*

¹¹¹ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 123.

¹¹² Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1214.

¹¹³ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 624.

¹¹⁴ Viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Smlouva o tichém společenství. *Právní rádce*, 1998, č. 7 s. 37.

¹¹⁵ Viz: MAREK, K. Smlouva o tichém společenství. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 6, s. 25.

¹¹⁶ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 123.

- *Ustanovení upravující způsob vrácení vkladu po zániku tichého společenství, zejména pro případy, kdy je třeba vracet nedělitelný vklad umenšený o podíl na ztrátě.*
- *Ustanovení upravující přirůstání podílu na zisku ke vkladu i nad rámec jeho základní hodnoty. Podíl na zisku se vyplatí až na konci smluvního vztahu a veškeré podíly na zisku lze krátit o případnou ztrátu.*
- *Zvláštní pravidla pro vypořádání po vyčerpání vkladu.¹¹⁷*

4.10. Závěr

Z výše uvedeného lze dovodit, že problematika předmětu vkladu tichého společníka je mnohem komplikovanější, než se na první pohled zdá být. K nejasnostem a mezerám ve výkladu přispívá i dispozitivnost úpravy.

Podmínkou pro to, aby se určitá věc nebo hodnota mohla stát předmětem vkladu do tichého společenství, je její využitelnost v podnikání. Teoreticky pak neexistuje žádné jiné omezení pro vklad. Osobní výkony jsou vnímány jako vyloučené z okruhu možných vkladů. Doposud se jedná o převažující názor. Ze všech možných typů vkladů se jako nejvhodnější a nejméně problémové jeví peněžité vklady. U těchto nejlépe funguje i konstrukce snižování a doplňování vkladu. Dalo by se říci, že ustanovení o vkladu tichého společníka je ideální pro peněžité vklady, protože u jiných druhů vkladů se často objeví aplikační nebo výkladové problémy. Právě tento nedostatek je ostře kritizován i odbornou veřejností.

Největším nedostatkem, způsobeným legislativní chudostí příslušných ustanovení, je nejasnost při vrácení a vyčerpání nepeněžitého vkladu a případně předmětu vkladu, který byl dán pouze do užívání. Nezbyvá nic jiného než doporučit stranám, které budou uzavírat smlouvu o tichém společenství, tento problém vyřešit smluvně.

Tichý společník má ke svému vkladu postavení, jaké má věřitel ke své pohledávce, nevyplývá-li z předchozí úpravy smlouvy o tichém společenství něco jiného. Toto právo však nemůže uplatnit před zánikem smlouvy.

Vyčerpáním vkladu v důsledku podílení se tichého společníka na ztrátě podnikatele dochází k zániku smluvního vztahu ze zákona.

---

¹¹⁷ Blíže viz: KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 123.

5. Vznik tichého společenství

V této kapitole bych chtěla zmínit moment vzniku smluvního vztahu tichého společenství a podstatné náležitosti smlouvy, bez kterých by nedošlo k uzavření smluvního svazku. Dále bych pojednala o významu podílu na zisku a ztrátě tichého společníka na podnikání podnikatele, způsobu jeho vymezení a vývoj tohoto institutu v souvislosti s novelami obchodního zákoníku.

Tiché společenství vzniká samotným podpisem smlouvy, ledaže smlouva sama stanoví vznik závazku na pozdější dobu (např. sjednáním odkládací podmínky). Tato smlouva může být sjednána na dobu určitou i na dobu neurčitou.

Podstatnými náležitostmi smlouvy jsou:

- *Označení stran smluvního vztahu a určení toho, kdo je podnikatelem a kdo tichým společníkem.*
- *Určení předmětu a hodnoty vkladu.*
- *Vymezení, jaká část podnikatelova zisku (zlomkem nebo procentem) tichému společníkovi náleží. Podíl na zisku musí být vymezen určitým způsobem, nemusí však být určen tou měrou pro celou dobu trvání závazku.*

Podstatnou částí smluvního ujednání je i podíl tichého společníka na ztrátě. Přitom ve smlouvě o tichém společenství musí být rozsah účasti tichého společníka na zisku a ztrátě dohodnut jako stejný.¹¹⁸

Osobně se domnívám, že neuvedení účasti na ztrátě tichého společníka, by nečinilo tuto smlouvu neplatnou, pokud by byl jasně a konkrétně stanoven podíl na zisku na podnikání. Tuto svojí úvahu opírám o ustanovení § 673 odst. 1 ObchZ, kde je stanoveno, že *ve smlouvě o tichém společenství musí být dohodnutý rozsah účasti tichého společníka na zisku a ztrátě stejný*. Z tohoto ustanovení jasně vyplývá, že podíl na zisku a ztrátě musí být číselně v každém jednom kalendářním roce shodný. Proto jsem toho názoru, že neuvedení podílu na ztrátě nevede k zneplatnění smluvního vztahu, ale je zapotřebí výkladem kogentního ustanovení § 673 dospět k číselnému vyjádření podílu na ztrátě tichého společníka na podnikání podnikatele, který se bude shodovat s podílem na zisku podnikatele.

Problematickou by byla situace, kdyby byl podíl na ztrátě dohodnut odlišně od podílu na zisku. Takováto úprava byla možná do 31. 12. 2000. Dnem nabytí účinnosti zákona

---

¹¹⁸ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 456.

č. 370/2000 Sb.¹¹⁹, pozbývají platnosti všechny smlouvy o tichém společenství, které odporují současně úpravě § 673 ObchZ. Tedy všechny smlouvy, které nestanovují podíl tichého společníka na zisku a ztrátě jako stejný. Taktéž nelze dohodnout, že by se podnikatel na ztrátě nepodílel (takovéto ujednání přicházelo v úvahu před účinností výše zmiňované novely).¹²⁰ „*Takové ujednání by zcela změnilo povahu závazku a smlouva by naplňovala pojmové znaky jiného smluvního typu (např. smlouvy o úvěru nebo o nájmu)*.“¹²¹

Kromě toho se ve smlouvě zpravidla sjednávají některé další náležitosti. Ve vztahu k vkladu, jak již bylo výše zmíněno, je na místě sjednat, kdy a jak společník podnikateli jeho předmět předá nebo přenechá k užívání, popřípadě podrobnosti o vzniku podnikatelského práva k vkladu, zda mu takové právo vznikne a za jakých podmínek. Obdobně lze dohodnout podrobnosti ohledně vrácení vkladu po zániku společenství. Též lze sjednat, že společník bude povinen dorovnat vklad, snížený ztrátou, na jeho původní výši nebo do smlouveného limitu, popř. že se zmenšení vkladu v důsledku ztráty bude na úkor společníkova podílu na zisku v následujícím roce vyrovnávat jen určitým poměrem, tedy odchýlně od zákonné úpravy ustanovení § 677 odst. 1 ObchZ.¹²²

5.1. Závěr

Vznik tichého společenství závisí na vůli stran, tedy na tom, jestli vztah mezi nimi vzniká podpisem smlouvy, nebo je odložen na dobu pozdější. Aby došlo ke vzniku tichého společenství musí smlouva obsahovat: vymezení subjektů (kdo je podnikatelem a kdo tichým společníkem), předmět a hodnotu vkladu a určení podílu na zisku tichého společníka. Neuvedení podílu na ztrátě nezpůsobuje neplatnost smlouvy, jelikož hodnota podílu na ztrátě je totožná s hodnotou podílu na zisku z podnikání podnikatele. Současná novelizovaná úprava smluvního vztahu neumožňuje sjednat podíl na ztrátě odlišně, nebo jej dokonce vyloučit, takové ujednání je neplatné. Ostatní náležitosti smlouvy jsou dány na vůli stran. Úprava smlouvy o tichém společenství má převážně dispozitivní charakter a umožňuje stranám realizovat smluvní volnost v širokém rozsahu.

---

¹¹⁹ Zákon č. 370/2000 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, a další zákony.

¹²⁰ Bliže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1211.

¹²¹ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 456-457.

¹²² Bliže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 456-457.

6. Obsah závazku

V této části načrtnu povahu vztahu mezi podnikatelem a tichým společníkem a objasním základní práva a povinnosti stran tichého společenství. Nejprve se zaměřím na problematiku ohledně podílení se tichého společníka na podnikání. V rámci této podkapitoly načrtnu i spornou otázku participace tichého společníka pouze na části podnikání podnikatele. Krátce pojednám i o podílu na zisku a způsobu jeho vyjádření. Posléze objasním kontrolní oprávnění tichého společníka a na závěr se budu věnovat jeho ručení za závazky podnikatele.

Na úvod bych chtěla zmínit, že uzavřením smlouvy o tichém společenství nevzniká nový právní subjekt, ale pouze závazkový vztah mezi podnikatelem a tichým společníkem. Jedná se o nesubjektivní formu účasti na podnikání, jejíž obsahovou stránku charakterizovala odborná literatura tímto způsobem: „*Tiché společenství typizuje věřitelský poměr ve dvou aspektech. Podnikatel je vůči společníkovi věřitelem v tom smyslu, že je oprávněn domáhat se na něm splacení vkladu; naproti tomu tichý společník je věřitelem podnikatele a má nárok na vyplacení podílu na zisku a na vrácení vkladu při zániku závazku. Tato druhá stránka vztahu je pro tichou společnost určující a zákon ji také zdůrazňuje předpisem, že tichý společník má ohledně svého vkladu právní postavení jako věřitel ohledně své pohledávky (§ 681).*“¹²³

6.1. Podílení se tichého společníka na podnikání podnikatele

S podílením se tichého společníka na podnikání podnikatele je spojena otázka, zda se tichý společník musí podílet svým vkladem na celém podnikání podnikatele nebo zda lze vklad tichého společníka vázat pouze k podnikání podnikatele v určitém závodě, provozovně či k určitému jednomu předmětu podnikání.¹²⁴ Zákon na tuto otázku nedává jednoznačnou odpověď.

„*Vzhledem k dispozitivnosti ustanovení § 673 odst. 1 někteří autoři dovozují, že lze ve smlouvě vyspecifikovat, ke kterému konkrétnímu předmětu podnikání se vklad tichého společníka váže, popřípadě ke které provozovně či účetní jednotce. Převážná část autorů však zastává názor, že vklad tichého společníka se musí vázat k celé podnikatelské činnosti podnikatele.*“¹²⁵ Tím dávají přednost tradiční doktrinální konstrukci tiché společnosti. Jedním

¹²³ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 457.

¹²⁴ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 457.

¹²⁵ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1207.

z důvodů, kterým argumentují proti menšinovému názoru je ten, že pokládají smlouvu, v níž se tichý společník podílí svým vkladem pouze na části podnikání, za smlouvu konsorcionální.¹²⁶ Kdyby se měl tedy tichý společník účastnit jen určitých obchodů, nešlo by o tichou společnost, ale o společnost „případnou“, zvanou též „konsorcium“, společnost „á meta“ nebo „á terzo“, jež je dnes upravena v občanském zákoníku jako smlouva o sdružení (viz § 829 an. ObčZ).¹²⁷

Já osobně se řadím mezi zastánce menšinového názoru a myslím si, že pokud je část podnikatele ucelenou a samostatnou účetní jednotkou, popřípadě provozuje-li podnikatel dvě naprosto odlišně živnosti nebo provozovny, nevidím větší problém v tom, aby se tichý společník účastnil svým vkladem pouze na jedné provozovně nebo pouze na části podnikání podnikatele. Shodný názor vyjádřila ve své publikační činnosti také M. Bartošiková¹²⁸.

Jsem toho názoru, že smlouva o tichém společenství, kde by se tichý společník účastnil svým vkladem na podnikání podnikatele pouze v jedné ucelené účetní jednotce, by nenaplnovala pojmové znaky konsorcia. Jelikož konsorcium je v současné době definováno jako sdružení osob za konkrétním cílem, který může být ovšem pojat velice široce i úzce. Jsem přesvědčena, že pojem podílení se na části podnikání se obsahově ani zdaleka neblíží pojmu sdružení za určitým účelem. Velice často se konsorcia zakládají za účelem dosažení některých obchodů. Toto pojetí naplňuje koncepci dosažení určitého cíle, ale je dle mého názoru opět diametrálně odlišné od pojmu podílení se na části podnikání podnikatele.

Druhý argument, který mne přesvědčuje o správnosti mnou zastávaného názoru, spočívá ve využitelnosti vkladu tichého společníka na podnikání podnikatele. Bylo by neúčelné a zbytečné, aby podnikatel, který např. provozuje cukrárnu a továrnu na výrobu hedvábí, vyplácel tichému společníkovi podíl na zisku i ze zisků cukrárny, když tichý společník vložil jako vklad např. know-how spočívající v tajné receptuře na výrobu hedvábí. Tedy na tomto hypotetickém příkladě, který je založen na využitelnosti vkladu, lze demonstrovat možnost účasti tichého společníka pouze na části podnikání podnikatele nebo jen na jedné provozovně podnikatele.

---

¹²⁶ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 457.

¹²⁷ Blíže viz: FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 147.

¹²⁸ Viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Smlouva o tichém společenství. ASPI[online]. Identifikační číslo:LIT7638CZ. Publikováno dne 1.5.1998 [citováno dne 8.2.2010]

6.2. Podíl na zisku

S podílením se na podnikání podnikatele souvisí i jeho právo na podíl na zisku. Zákon nepředvídá určení podílu tichého společníka na zisku jinak než ujednáním ve smlouvě. Při nedostatku tohoto ujednání smlouva vůbec nevznikne, neboť chybí jedna z jejích podstatných náležitostí.¹²⁹

„Podíl tichého společníka na zisku musí být vymezen určitě, zpravidla procentem nebo zlomkem. Není vyloučeno, aby za trvání závazkového vztahu byl tento podíl na zisku každý rok rozdílný. Je např. možné ve smlouvě uzavřené na dobu určitou (5 let) upravit podíl tichého společníka na zisku podnikatele v prvním roce 10 % a v každém následujícím roce o 5 % vyšší než v roce předchozím apod.“¹³⁰

„Ze základní charakteristiky smlouvy o tichém společenství vyplývá, že není možné sjednat pevnou částku, na kterou bude mít tichý společník nárok, tedy že nelze sjednat, že podnikatel bude platit tichému společníkovi z jeho vkladu určitý úrok (bez ohledu na skutečně dosažený výsledek podnikání) a nad to podíl na dosaženém zisku, ale že lze sjednat jen podíl záviselý na dosaženém zisku.“¹³¹ V opačném případě by se nejednalo o smlouvu o tichém společenství, ale o určitý typ (qvasismlouvu) úvěru, skrytého úvěru.

Jak již bylo řečeno, podíl na zisku má být vymezen určitě. Domnívám se, že při jeho stanovení absolutně nezáleží na poměru hodnoty vkladu tichého společníka k hodnotě jmění podnikatele. Příkladem: Vklad tichého společníka bude jeden milion korun českých do společnosti, jejíž hodnota je oceněna na pouhých 500 tisíc. Smluvní strany si, dle mého názoru, mohou stanovit, že tichý společník se bude podílet na zisku pouze jednou desetinou procenta. Nelze ovšem vyloučit opačné ujednání smluvních stran ve smlouvě, tj. že učiní podíl na zisku závislý na poměru hodnoty vkladu a jmění podnikatele.

V zahraniční i české literatuře se lze setkat s názorem vázání podílu na zisku na hodnotu vkladu. Já osobně zastávám názor, že současná úprava tichého společenství v České republice neváže podíl na zisku na hodnotu vkladu. Svůj názor opírám o absenci takovéto vázanosti v zákonném ustanovení a zásadu smluvní volnosti. Taktéž vycházím z již dříve uvedené skutečnosti nepovinného oceňování nepeněžitých vkladů v rámci smlouvy o tichém společenství. Jsem toho názoru, že by se nemovité vklady oceňovat měly, což by bylo v souladu se zásadou právní jistoty.

¹²⁹ Bliže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1210.

¹³⁰ BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 6.

¹³¹ JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně-ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, s. 86.

Vzhledem ke všem výše uváděným skutečnostem jsem přesvědčena, že tvrzení o nevázanosti hodnoty vkladu a podílu na zisku je správné, ovšem domnívám se, že není zcela korektní a v určité formě může vést k nekalým praktikám nebo k oslabování pozice tichého společníka.

Pro určení podílu tichého společníka na výsledku (na zisku) podnikatelova podnikání je rozhodná roční účetní závěrka. Vykáže-li se zisk, pak je společníkův podíl splatný v třicetidenní lhůtě, která počíná běžet buď od vyhotovení závěrky, nebo od jejího schválení, je-li podnikatelem právnická osoba. Podnikatel musí tichému společníkovi jeho podíl ze zisku plynoucí z jeho účasti na podnikání podnikatele vyplatit, i kdyby to bylo pro podnikatele nevýhodné. Jde o dílčí a samostatně splatný obligační nárok společníka. Není-li vybrán, nezvyšuje se o tento podíl společníkův vklad a stává se z něj pohledávka podléhající samostatně počítanému promlčení. Vyplacený podíl na zisku není společník povinen vracet, a to ani při následné ztrátě.¹³²

6.3. Kontrolní oprávnění tichého společníka

Tichý společník se podnikání přímo neúčastní, nemůže tedy jednat a rozhodovat o konkrétních obchodních případech. Protože se však v tomto závazkovém vztahu jedná o jeho případný profit i riziko, musí mu být zaručena určitá kontrolní oprávnění, jejichž efektivnost však zákoník do určité míry devaluje dispozitivním charakterem jejich úpravy. Tichý společník je oprávněn nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamu podnikatele (týkajících se podnikání, na němž se účastní) a je oprávněn požadovat stejnopis účetní závěrky.¹³³

Dovozuje se, že má nárok nejen na stejnopis řádné účetní závěrky, ale i mimořádné, popřípadě mezitímní účetní závěrky. Z ustanovení o právu nahlížet do dokladů nevyplývá povinnost podnikatele vydat tichému společníkovi originály obchodních dokladů a účetních záznamů.¹³⁴

K problematice nahlížení do dokladů podnikatele se vyjádřila i rozhodovací praxe v podobě rozsudku Nejvyššího soudu¹³⁵. Předmětný spor řešil Nejvyšší soud jako soud dovolací. Zajímavá je charakteristika práva nahlížení do dokladů podnikatele, kterou podal

¹³² Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 12010-1211.

¹³³ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 456-457.

¹³⁴ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1210.

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2002, sp. zn. 29 Odo 886/2002

odvolací soud. Ten se vyjádřil, že právu nahlížet do dokladů je nutno rozumět tak, že jde o možnost prohlédnout si doklady v prostorách, ve kterých se účetnictví podnikatele vede za přítomnosti jeho pracovníků nebo toho, kdo pro něho vede účetnictví. A pokud jde o závěrku, má tichý společník právo požadovat stejnopis roční účetní závěrky.

Žalobcem formulovaný petit zněl v tomto sporu na vydání *originálů* účetních dokladů a účetní závěrky, což přesahuje povinnost stanovenou zákonem. Předmětná smlouva o tichém společenství neobsahovala ani úpravu odchylnou od zákonné úpravy (s ohledem na dispozitivní úpravu ustanovení § 675 ObchZ si strany ve smlouvě o tichém společenství mohly sjednat odchylnou úpravu).

Odvolací soud z tohoto důvodu nevyhověl žalobě na vydání účetních dokladů a účetní závěrky. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jako dovolací soud se Nejvyšší soud vyjádřil k problematice práva tichého společníka nahlížet do dokladu podnikatele následovně:

„I když tichý společník není oprávněn přímo se účastnit podnikání podnikatele (a tudíž nemá právo rozhodovat o obchodních záležitostech podnikatele ani jeho jménem jednat navenek), má podnikání podnikatele vliv na zisk či ztrátu tichého společníka. Proto mu obchodní zákoník v § 675 zaručuje jistou míru informovanosti a kontroly podnikatelské činnosti podnikatele tím, že ho opravňuje nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání a požadovat stejnopis roční závěrky. Těmto oprávněním tichého společníka pak odpovídají povinnosti podnikatele umožnit mu nahlížet do těchto dokladů a poskytnout mu stejnopis účetní závěrky. I když lze předpokládat, že nahlížení tichého společníka do dokladů podnikatele bude uskutečňováno obvykle v příslušných prostorách podnikatele, zákon tato oprávnění (a odpovídající povinnosti) pouze na ně neváže, jak nesprávně vyložil odvolací soud. Naopak ustanovení § 675 ObchZ nevyklučuje, aby k nahlížení do dokladů došlo v jakémkoli jiném vhodném místě.“¹³⁶

Nicméně, i přes tuto odlišnost se Nejvyšší soud ztotožnil se závěrem odvolacího soudu v tom, že právo žalobce jako tichého společníka, uplatněné žalobou, přesahuje odpovídající povinnost žalované jako podnikatelky vyplývající z § 675 ObchZ. Povinnost umožnit nahlížení do dokladů ve smyslu tohoto ustanovení nejen pojmově a obsahově, ale též z hlediska účelu tohoto ustanovení (umožnit tichému společníkovi určitou míru vědomostí o výsledcích podnikání z dokladů, které zůstávají i nadále v dispozici podnikatele) vylučuje možnost jejího výkladu jako povinnosti tyto doklady vydat na určitou dobu tichému

---

¹³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2002, sp. zn. 29 Odo 886/2002

společníku. I když i tímto způsobem (pokud by se pro něj rozhodl dobrovolně) by podnikatel splnil svoji povinnost vyplývající z § 675 ObchZ, nelze dovést povinnost podnikatele vydat tichému společníkovi obchodní a účetní doklady (myšleno originály) z ustanovení § 675 ObchZ, a tedy i zavázat podnikatele k jejímu splnění.

Nejvyšší soud proto dovedl, že je správný závěr odvolacího soudu o tom, že již z tohoto důvodu nelze žalobě na splnění povinnosti vydat obchodní a účetní doklady a závěrky vyhovět, neboť předmětná smlouva o tichém společenství takovou povinnost nestanoví a není pro to ani jiný právem uznaný důvod.¹³⁷

Otázku vyvolává i formulace daného ustanovení, které říká, že tichý společník má právo nahlížet *do obchodních dokladů*, ačkoli není zcela zřejmé, co se jimi míní. Zejména je důležité vědět, zda může tichý společník nahlížet do smluv uzavřených podnikatelem. Zdá se, že takové oprávnění by bylo podstatným rozšířením oproti komanditistovi, který má přiznané pouze oprávnění nahlížet do účetních knih a účetních dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje. Proto je vhodné u uzavírání smluv o tichém společenství doporučit stranám, aby si v souladu s dispozitivním ustanovením sjednaly přesněji rámec kontrolních opatření.¹³⁸ Účelem je smluvně modifikovat kontrolní opatření do požadované podoby, aby nebyl tichý společník znevýhodněn. Je vhodné, aby smlouva obsahovala vymezení rozsahu a obsahu kontrolního oprávnění, určila dobu a místo výkonu tohoto oprávnění, popřípadě účast dalších osob (např. poradců tichého společníka).¹³⁹

*„Pokud by podnikatel tomuto oprávnění tichého společníka nevyhověl, např. proto, že není povinen vést určitý druh účetnictví, mohl by tichý společník žádat soud, aby uložil podnikateli povinnost vést takové záznamy, aby tichý společník mohl kdykoli zkontrolovat stav jmění podnikatele.“*¹⁴⁰

Problematická je ovšem samotná dispozitivnost tohoto ustanovení, jelikož smluvní strany se mohou od této úpravy nejen odchýlit, ale ji dokonce zcela vyloučit. Čímž by podkopaly podstatu smlouvy o tichém společenství.

6.4. Ručení tichého společníka

„Tiché společenství není obchodní společností a právnickou osobou. Proto práva a povinnosti z podnikání, na němž se tichý společník podílí svým vkladem, vznikají vůči třetím osobám jen podnikateli, který je příjemcem vkladu, a ne tedy ani „tiché společnosti“ (která

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2002, sp. zn. 29 Odo 886/2002

¹³⁸ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-775*. Praha: Linde, 1998, s. 445.

¹³⁹ Blíže viz: FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 151.

¹⁴⁰ FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 151.

není subjektem práv a povinností), ani tichému společníkovi.“¹⁴¹ „Proto se „tichá společnost“ nezapisuje do obchodního rejstříku jako subjekt práva, ani se údaj o tom, že mezi podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku a určitou osobou - tichým společníkem vznikl vztah tichého společenství. To by narušilo vzhledem k principu publicity obchodního rejstříku „tichost“ uvedeného společenství.“¹⁴²

Princip tichosti se neuplatňuje bezvýjimečně. Jediným zákonným ustanovením, které dovoluje prolomit tuto zásadu, je ustanovení o ručení tichého společníka. Jedná se o jedno z kogentních ustanovení zákonné úpravy smlouvy o tichém společenství. Ručení tichého společníka za závazky podnikatele nastupuje ve dvou specifických situacích. Za prvé tehdy, je-li jméno společníka obsaženo v obchodní firmě podnikatele, za druhé, když tichý společník vůči osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, prohlásí, že podnikají společně.¹⁴³ V těchto případech ručí tichý společník za závazky podnikatele, a to za všechny, nikoli jen za ty, které svým jednáním převzal (vázáno na prohlášení podnikatele).¹⁴⁴ Ustanovení o ručení tichého společníka za závazky podnikatele v těchto dvou specifických případech je možné též považovat za sankci za porušení „tichosti“ toliko kapitálového propojení mezi podnikatelem a tichým společníkem.¹⁴⁵

„Přes svou zdánlivou jasnost však toto ustanovení navozuje některé právní problémy, a to jednak vzhledem k ustanovení o firmě, jednak vzhledem k prohlášení tichého společníka o společném podnikání, které je pro tyto účely omezeno toliko na jednání podnikatele o konkrétní smlouvě s konkrétní osobou. Právní kvalifikace a důsledky takového prohlášení budou patrně záležet na okolnostech konkrétního případu, nicméně lze z akcesorické povahy ručení dovodit, že ani v tomto případě se nemění základní princip vyjádřený v prvním odstavci komentovaného ustanovení, že třetí osoby se mohou domáhat práv a splnění povinností toliko vůči podnikateli.“¹⁴⁶

Pokud by jméno tichého společníka bylo obsaženo v obchodní firmě podnikatele (viz § 8 an. ObchZ), byl by vyvolán dojem, že jde o společnost. Vzniká tu ovšem otázka vztahu k úpravě obchodní firmy. Jedná-li se o fyzickou osobu, měla by být obchodní firma dotčené osoby tvořena jenom jejím jménem a přimením, nanejvýš doplněna dodatkem o

¹⁴¹ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 458.

¹⁴² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1206.

¹⁴³ Blíže viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 458.

¹⁴⁴ Blíže viz: FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 152.

¹⁴⁵ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 5. díl. § 566-775. Praha: Linde, 1998, s. 458.

¹⁴⁶ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1211-1212.

osobě nebo druhu podnikání. Jinou obchodní firmu by neměl rejstříkový soud zapsat. Obchodní firma obsahující jména více osob naznačuje společnost, ale každá obchodní společnost musí mít povinně dodatek o právní formě. Obchodní společnosti musí být bezvýjimečně zapsány do obchodního rejstříku a rejstříkový soud musí prověřit, zda jména uvedená v obchodní firmě jsou jmény společníků nebo nikoli. Zákon ovšem nezakazuje, aby v obchodní firmě byla uvedena jména i nespolečníků. Jestliže by nedošlo k porušení práva třetích osob, souhlasily-li by, vytvoření takové firmy je z pohledu firemního práva naší legislativy dovolené. Z toho lze dovodit, že jméno tichého společníka popisované v ustanovení o ručení tichého společníka za závazky podnikatele bude spíše představitelné ve vazbě na obchodní společnost než na podnikatele (fyzickou osobu).¹⁴⁷

Všeobecný obchodní zákoník v čl. 257 obsahoval ustanovení odpovídající dnešnímu ustanovení o ručení tichého společníka za závazky podnikatele v případě, kdy je jméno tichého společníka obsaženo ve firmě podnikatele. Postrádal však ustanovení, které by se blížilo dnešnímu ručení tichého společníka v případě, kdy tichý společník prohlásí osobě, s níž jedná podnikatel o uzavření smlouvy, že oba podnikají společně. Do jisté míry se tomuto druhému případu blížil čl. 260 všeobecného obchodního zákoníku, dle kterého „*podle obecných právních zásad je dlužno posoudit, zda a pokud nastává právní účinek ve prospěch třetích osob, bude-li vyhlášena tichým společníkem nebo z jeho vůle existence tiché společnosti.*“ Je pravděpodobné, že toto ustanovení se pokusil náš zákonodárce převést do moderního jazyka, což se mu však příliš nezdařilo. Nutno poznamenat, že ani citované ustanovení prvorepublikové úpravy neoplývá jasností.¹⁴⁸

K tomu I. Pelikánová uvádí, že vyhlášení samo o sobě nemá zvláštního právního významu, ale nabývá ho, jsou-li tu jiné okolnosti, jimiž se ve spojení s ním dovršuje například skutková podstata rukojemství. Tím je řečeno, že tichý společník, který by kontrahentovi, s nímž podnikatel uzavírá smlouvu, prohlásil, že se na jeho podnikání účastní jako tichý společník, by mohl být považován za ručitele. Za současné právní úpravy by však bylo zapotřebí písemné prohlášení (viz. § 303 an. ObchZ). Na základě zvláštního ustanovení § 678 ObchZ ručení vznikne i bez písemné formy¹⁴⁹. Z tohoto příkladu vysvitá i věcný rozdíl obou právních úprav. Všeobecný obchodní zákoník spojoval účinky i s tím, když tichá společnost byla vyhlášena osobou od tichého společníka odlišnou, ale z jeho vůle. Toto rozšíření současné právní úprava neobsahuje.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-775.* Praha: Linde, 1998, s. 458.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Slovy zákona: „prohlásí osobě, s níž jedná podnikatel o uzavření smlouvy, že oba podnikají společně“.

¹⁵⁰ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-775.* Praha: Linde, 1998, s. 458-459.

Ustanovení o ručení po prohlášení podnikatele bude zpravidla zahrnovat nejen pouhé prohlášení, ale také uskutečnění právního úkonu. „Smysl formulace není zjistitelný bez pochybností. Zákodárce měl zřejmě na mysli jednání, která probíhají delší dobu nebo alespoň ve více fázích a která v zásadě vede podnikatel. Lze totiž předpokládat, že k prohlášení společníka dojde spíše v nepřítomnosti podnikatele. V opačném případě by mohl podnikatel společníkův výrok korigovat, jestliže by chtěl zabránit vzniku společného závazku. I kdyby nešlo o tichou společnost a byl by za přítomnosti podnikatele učiněn podobný výrok, bylo by možno soudit na účast obou osob, tedy na jakousi případnou společnost, která má za následek také společný závazek obou účastníků. Naopak - pouhé ručení je zmírněním dopadu takového prohlášení. Dojde-li však k takovému prohlášení bez vědomí podnikatele, bude ustanovení § 678 odst.2 písm. b aplikovatelné a bylo by tu možné mluvit o zvláštním případě nezmocněného jednatelství.

*Konstrukce ručení je méně vhodná než společný závazek. Ručení totiž má akcesorickou povahu, což je pro věřitele méně výhodné.*¹⁵¹

Domnívám se, že prohlášení tichého společníka o společném podnikání s podnikatelem učiněné třetí osobě až po uzavření smlouvy mezi podnikatelem a dotyčnou třetí osobou nebude mít za následek ručení tichého společníka. K tomuto názoru lze dospět gramatickým výkladem slov zákona, která jasně říkají, že ručení tichého společníka je následkem prohlášení v době, která se shoduje s dobou v níž podnikatel o předmětné smlouvě s dotyčnou osobou jedná. Prohlášení tohoto typu až po uzavření smlouvy by mohlo znamenat porušení tichosti smlouvy o tichém společenství, ale nikoli ručení tichého společníka.

Otázkou však zůstává, jaký následek by mělo prohlášení tichého společníka o podnikání s podnikatelem vůči třetí osobě ještě před započítím jednání podnikatele a této osoby o uzavření smlouvy. V tomto případě jsou dle mého názoru významné okolnosti, za kterých došlo k prohlášení, jestli jej tichý společník učinil v záměru souvisejícím s podnikatelskou angažovaností, za účelem nalákat danou osobu k spolupráci s podnikatelem, se kterým je tichý společník ve smluvním vztahu. V takové situaci bych se přikláněla k názoru, že tichý společník se ručitelem stane, byť prohlášení o vzájemném podnikání bylo předčasné. Naopak učinil-li by tichý společník toto prohlášení z nedbalosti, bez konkrétního podnikatelského záměru, jsem přesvědčena, že ručení nevznikne, jelikož tichý společník toto prohlášení učinil v době, kdy o budoucí spolupráci podnikatele a dané třetí osoby nevěděl a vědět nemohl.

---

¹⁵¹ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 5. díl. §566-775. Praha: Linde, 1998, s. 459.

„Pokud by snad komplementář užil jména tichého společníka neoprávněně (bez jeho souhlasu), mohl by se tichý společník svému eventuálnímu ručení bránit žalobou u soudu, aby podnikatel od takového jednání upustil (§ 13 ObčZ), a domáhat se i náhrady škody, pokud by mu takovým neoprávněným jednáním podnikatele vznikla (§ 16 ObčZ) např. tím, že na něm bylo vymáháno splnění ručitelského závazku.“¹⁵²

6.5. Závěr

Obsahem závazku tichého společenství je i pojem podílení se osoby tichého společníka na podnikání podnikatele. Toto je realizováno především prostřednictvím vkladu, který vložil do podnikání podnikatele. V odborných kruzích převažuje názor, že se tichý společník podílí na podnikání jako na celku. Kloním se k menšinovému názoru, že je možné, aby se účastnil pouze části podnikatelského podnikání nebo jen na určité provozovně. Dospět k takovému názoru lze přes argument využitelnosti vkladu pro podnikání podnikatele. Odborná veřejnost argumentuje tím, že takto omezená účast tichého společníka na podnikání transformuje tento smluvní vztah na smlouvu konsorcionální. Dospěla jsem k přesvědčení, že je tento názor nesprávný, jelikož by takto určené podílení se na podnikání formou vkladu nenaplnovalo pojmový znak konsorcia, tj. sdružení se za určitým cílem nebo k dosažení určitých obchodů.

S podílením se na podnikání podnikatele je spojeno i právo tichého společníka na zisk, který je dosažen podnikatelem. Zákon nepředpokládá určení podílu na zisku jinak než smluvním ujednáním, což je vůbec podmínkou platnosti smlouvy. Podíl na zisku je vyjádřen nejčastěji procentem, v jednotlivých letech se může lišit. Jako podíl na zisku není možné dohodnout pevnou částku, podmínkou je vždy jeho návaznost na dosažený zisk. Domnívám se, že při jeho stanovení absolutně nezáleží na poměru hodnoty vkladu tichého společníka k hodnotě jmění podnikatele, i když to není zcela korektní. Pro určení podílu na zisku tichého společníka je rozhodná účetní závěrka.

Tichý společník se přímo sám podnikání neúčastní, nemůže rozhodovat ani vstupovat do jednání podnikatele. Na podnikání se podílí pouze svým vkladem. Ten je ohrožen případným podnikatelským neúspěchem, který nemůže nijak ovlivnit. Proto je mu dáno kontrolní oprávnění v podobě nahlížení do obchodních odkladů a účetní závěrky a právo požadovat stejnopis roční účetní závěrky. Výkladem mu je přiznáno právo nahlížet i do mimořádné účetní závěrky. Právo nahlížet je možné realizovat nejen v prostorách podnikatele,

---

¹⁵² FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, s. 152.

ale i kdekoli jinde, kde je to vhodné a možné. Právo nahlížet a požadovat stejnopis účetní závěrky v sobě nezahrnuje povinnost podnikatele vydat tichému společníkovi originály těchto dokumentů. Otázkou stále zůstává definice pojmu obchodní doklady, a proto je vhodné si tento pojem předem vymezit ve smlouvě o tichém společenství. Význam tohoto ustanovení devalvuje jeho dispozitivní úprava, která umožňuje jeho omezení nebo vyloučení.

Jediným ustanovením zákona, které prolomuje zásadu tichosti, je ustanovení o ručení tichého společníka, někdy též označované jako sankce za porušení tichosti. Práva a povinnosti vůči třetím osobám z podnikání vznikají pouze podnikateli. Tichý společník ručí za závazky podnikatele, jestliže je jeho jméno obsaženo ve firmě podnikatele. Tady lze výkladem dospět, že takováto situace bude možná spíše u obchodních společností než u fyzické osoby podnikatele, jejíž obchodní firmu tvoří právě jméno podnikatele. S touto situací je spojena i problematika klamavosti obchodní firmy, jelikož je v názvu jméno osoby, která není společníkem. Tichý společník ručí za závazky podnikatele i v tom případě, kdy prohlásí osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, že oba podnikají společně. Toto ručení vzniká pouhým i ústním prohlášením tichého společníka, je patrné, že by se mělo učinit v době, kdy podnikatel fakticky jedná o uzavírání dané smlouvy (tedy nikoli před ani po skončení jednání).

7. Zánik tichého společenství

V této kapitole zmíním jednotlivé případy, které vedou k zániku účasti tichého společníka na podnikání, tedy fakticky důvody zániku samotného smluvního vztahu. Tyto důvody lze rozdělit na ty, které jsou taxativně uvedeny v příslušném kogentním ustanovení úpravy smlouvy o tichém společenství, a ty, které plynou z obecných ustanovení obchodního nebo občanského zákoníku. Samostatnou podkapitolu věnuji relativně novému ustanovení § 679a o zrušení závazku ze smlouvy.

7.1. Zákonné důvody zániku účasti tichého společníka na podnikání

Obchodní zákoník zánik smlouvy o tichém společenství výslovně neupravuje, upravuje pouze zánik účasti tichého společníka na podnikání podnikatele. Protože zánikem účasti tichého společníka na podnikání podnikatele mu vzniká právo na vrácení vkladu a v důsledku vrácení vkladu zaniká smlouva o tichém společenství, je nutné dovodit, že zánikem účasti tichého společníka zaniká i samotná smlouva o tichém společenství.¹⁵³

V ustanovení kogentního § 679 odst. 1 ObchZ je taxativně vyjmenováno šest důvodů zániku smlouvy o tichém společenství.

7.1.1. Zánik účasti tichého společníka na podnikání uplynutím doby, na kterou byla smlouva uzavřena

Smlouvu o tichém společenství lze uzavřít na dobu určitou. Pak účast tichého společníka na podnikání podnikatele i samotná smlouva o tichém společenství končí posledním dnem sjednané lhůty.¹⁵⁴

7.1.2. Zánik účasti tichého společníka na podnikání výpovědí, nebyla-li smlouva uzavřena na dobu určitou

Smluvní vztah tichého společenství lze uzavřít i na dobu neurčitou. Smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou lze vypovědět jednostranným úkonem kterékoliv ze smluvních stran. Zákonná úprava nestanoví pro jednostranný právní úkon výpovědi ani formu, ani důvody. Dle M. Bartošíkové lze smlouvu o tichém společenství vypovědět i ústně bez uvedení důvodu. Písemná forma i konkrétní výpovědní důvody však mohou být sjednány ve smlouvě.¹⁵⁵

---

¹⁵³ Blíže viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 9.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

Pro obchodní vztahy platí odchylná úprava od obecného pravidla obsaženého v občanském zákoníku (viz § 40 odst. 2 ObčZ), které stanoví, že písemně uzavřená dohoda může být zrušena nebo změněna pouze písemně. Pro změnu nebo zrušení obchodní smlouvy je písemná forma stanovena jen v případě, že je podmínka písemné formy pro změnu nebo zrušení uzavřené smlouvy uvedena ve smlouvě o jejíž změnu nebo zrušení jde (viz § 272 odst. 2 ObchZ).

Ustanovení § 272 odst. 2 ObchZ je odbornou veřejností přijímáno značně kriticky zejména pro smlouvy, které mají ze zákona předepsanou písemnou formu. Nejeví se jako logické, že je možné smlouvu, jež musí být ze zákona uzavřena v písemné formě, zrušit nebo změnit zcela neformálně. V literatuře se prosazuje výklad, že tam, kde pro platnost smlouvy zákon předepisuje písemnou formu, je možné ji změnit nebo zrušit opět jen v písemné formě.¹⁵⁶

Smlouva o tichém společenství patří mezi smlouvy, které musí být ze zákona uzavřeny písemně. Proto si dovoluji nesouhlasit s názorem M. Bartoškové a s ohledem na výše uvedený výklad jsem toho názoru, že výpověď smlouvy o tichém společenství by měla být vždy písemná (a ne pouze v těch případech, kdy je písemná forma výpovědi sjednána ve smlouvě). Písemnou formu výpovědi lze doporučit i z hlediska jasnosti a přehlednosti a zajisté i právní jistoty smluvních stran.

Smlouvu lze vypovědět, nedohodnou-li si strany ve smlouvě jinak, nejpozději šest měsíců před koncem kalendářního roku.¹⁵⁷ Jestliže smlouva neobsahuje modifikaci dispozitivního ustanovení o výpovědní lhůtě a má-li být daná výpověď účinná ještě v stávajícím kalendářním roce, je podmínkou její doručení nejpozději do 30. června příslušného kalendářního roku. Byla-li by daná výpověď např. 3. července roku 2009, nastala by účinnost této výpovědi až k 31. prosinci roku 2010.

Zajímavé je, že ustanovení o zániku účasti tichého společníka v zákonném znění účinném před 1.1. 2001 nebránilo dohodě o zániku účasti tichého společníka na podnikání výpovědí u smlouvy uzavřené na dobu určitou.¹⁵⁸

V současné úpravě lze vypovědět pouze smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou, protože první odstavec ustanovení o zániku účasti tichého společníka na podnikání se stal kogentním.

---

¹⁵⁶ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 860.

¹⁵⁷ Blíže viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 9.

¹⁵⁸ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1213.

7.1.3. Zánik účasti tichého společníka na podnikání dosáhne-li podíl tichého společníka na ztrátě výše jeho vkladu

„Dosáhne-li podíl tichého společníka na ztrátě výše jeho vkladu, dochází k zániku smlouvy o tichém společenství přímo ze zákona.“¹⁵⁹

Zákon blíže nespecifikuje, ke kterému okamžiku dochází k zániku účasti tichého společníka na podnikání v případě, kdy jeho podíl na ztrátě dosáhne výši jím vloženého vkladu. Lze tady vycházet z ustanovení § 676 odst. 1 ObchZ (které říká, že pro podíl tichého společníka na podnikání je rozhodná účetní závěrka) a z toho, že účetním obdobím je kalendářní rok. Z těchto skutečností lze dospět k závěru, že pro zánik smlouvy z uvedeného důvodu není rozhodující průběžný výsledek podnikání známý během kalendářního roku, ale až výsledek vyplývající z roční účetní závěrky podnikatele. Z výše uvedeného vyplývá, že účast tichého společníka z uvedeného důvodu nezaniká v průběhu kalendářního roku, ale až po jeho ukončení, a to až na základě výsledků podnikání známých z roční účetní závěrky. K zániku účasti tichého společníka dochází až 31. prosince kalendářního roku, ve kterém podíl tichého společníka na ztrátě dosáhl výše jeho vkladu. Posledním dnem účasti tichého společníka na podnikání je tedy 31. prosinec, a to přestože jsou údaje roční závěrky smluvním stranám známy až později. Účetní závěrka totiž bývá vyhotovena až v průběhu prvních tří měsíců následujícího kalendářního roku.¹⁶⁰

7.1.4. Zánik účasti tichého společníka na podnikání ukončením podnikání, na něž se smlouva vztahuje

„Ukončením podnikání, na něž se smlouva vztahuje, je specifickým důvodem zániku smlouvy o tichém společenství. Je nerozhodné, zdali podnikatelské oprávnění podnikatele zaniklo z jeho vůle či z jiného důvodu.“¹⁶¹

Mluví-li zákonodárce o ukončení podnikání, rozumí se zřejmě právní následek ukončení faktické podnikatelské činnosti bez ohledu na souvislost se zánikem podnikatelského oprávnění. Pokračoval-li by podnikatel v podnikání bez podnikatelského oprávnění, jednalo by se o nedovolené podnikání, ale tiché společenství by trvalo dále. Naopak, jestli by byl ukončen výkon podnikatelské činnosti, přestože podnikatel by podnikatelské oprávnění nadále vlastnil, tichá společnost by zanikla.¹⁶²

¹⁵⁹ BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 9.

¹⁶⁰ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákoník. Komentář. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 621-622.

¹⁶¹ BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 9.

¹⁶² Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 5. díl. § 566-775. Praha: Linde, 1998, s. 461.

Zajímavé je, že ve slovenském výkladu k dané problematice nemá pouhé faktické nevykonávání podnikatelské činnosti za následek zánik tichého společenství. Tady platí, že podnikání musí být ukončené nejen fakticky, ale i právně (např. zánikem oprávnění k podnikatelské činnosti ve smyslu příslušných ustanovení živnostenského zákona).¹⁶³

7.1.5. Zánik účasti tichého společníka na podnikání prohlášením konkurzu na majetek podnikatele nebo zamítnutí insolvenčního návrhu na majetek podnikatele pro nedostatek majetku

Prohlášením konkurzu na majetek podnikatele nebo zamítnutím insolvenčního návrhu na majetek podnikatele pro nedostatek majetku zaniká smlouva o tichém společenství a tichý společník získává postavení konkurzního věřitele ohledně svého vkladu sníženého o podíl na výsledku podnikání.¹⁶⁴

7.1.6. Zánik účasti tichého společníka na podnikání prohlášením konkurzu na majetek tichého společníka

Při prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka se postupuje přiměřeně dle ustanovení § 148 odst. 3 ObchZ. Tento důvod zániku smlouvy byl do obchodního zákoníku nově zaveden z toho důvodu, aby podíl tichého společníka v tiché společnosti nezůstal nepostižitelnou součástí majetku tichého společníka, která je pro věřitele nedostupná dokonce i v případě prohlášení konkurzu.¹⁶⁵

7.2. Zánik smluvního vztahu z jiných důvodů než v zákoně taxativně uvedených

Smluvní vztah tichého společenství může být ukončen i z jiných důvodů než jsou ty, které jsou taxativně uvedeny v ustanovení o zániku účasti tichého společníka na podnikání. Tyto ostatní důvody vyplývají z obecných ustanovení pro smluvní vztahy jak obchodního zákoníku, tak zákoníku občanského, který je obecným předpisem k obchodnímu zákoníku.

---

¹⁶³ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 622.

¹⁶⁴ Blíže viz: BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 9.

¹⁶⁵ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentár*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1212.

7.2.1. Dohoda mezi tichým společníkem a podnikatelem

„Třebaže obchodní zákoník výslovně v ustanovení § 679 nestanoví, že smlouva o tichém společenství zaniká i dohodou mezi tichým společníkem a podnikatelem, lze to dovodit z obecných ustanovení občanského zákoníku.“¹⁶⁶

7.2.2. Zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka

Smluvní vztah tichého společenství zaniká i v důsledku zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka.

7.2.3. Odstoupením od smlouvy z důvodů sjednaných ve smlouvě, jinak dle § 344 an. ObchZ

Pokud jde o odstoupení jako důvod zániku smlouvy, nelze jeho sjednání vyloučit, protože smlouva o tichém společenství je závazkovým vztahem, jehož obsah závisí na vůli stran. Zákon jej však jako důvod zániku smlouvy výslovně neuvádí. Proti aplikaci zákonného ustanovení odstoupení od smlouvy také mluví specifická úprava § 679a ObchZ, která předvídá zrušení závazků ze smlouvy o tichém společenství z důležitých důvodů. Mezi takové důvody patří i podstatné porušení smlouvy.¹⁶⁷

Dalo by se předpokládat, že z výše uvedeného plyne, že odstoupit od smlouvy lze pouze v případech, které stanoví smlouva, neboť zákonné důvody odstoupení od smlouvy jsou nově zahrnuty v ustanovení § 679a ObchZ (podstatné porušení smlouvy), které je nepochybně speciální k ustanovení § 344 ObchZ.

Otázkou ovšem zůstává, zda lze smluvně sjednat odstoupení od smlouvy o tichém společenství, které odpovídá důvodům ve smyslu ustanovení § 679a ObchZ a tímto způsobem urychlit proces ukončení smluvního vztahu tichého společenství, který plyne z tohoto ustanovení (rozhodnutí o ukončení smluvního vztahu dle § 679a ObchZ probíhá před soudem, což je zajisté zdlouhavější než pouhé jednostranné odstoupení od smlouvy ve smyslu § 344 an. ObchZ).

Na první pohled takovéto úpravě smluvního ujednání o odstoupení nestojí nic v cestě. Ale literatura, která komentuje důvody zavedení ustanovení § 679a, uvádí, že okolnosti zrušení závazku ze smlouvy se omezují na vážné důvody (mezi nimiž je i podstatné porušení smlouvy) a rozhodnutí o tom svěřuje nestranné autoritě, protože zrušení smlouvy o

---

¹⁶⁶ BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 9.

¹⁶⁷ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1212.

tichém společenství může mít u podnikatele závažné důsledky pro jeho podnikatelskou činnost.¹⁶⁸

Na základě výše uvedených skutečností se i já přikláním k názoru, že ustanovení § 679a ObchZ by mělo interpretačně vylučovat ustanovení o odstoupení od smlouvy v rámci smluv o tichém společenství. Alespoň, co se týče sjednávání důvodů odstoupení, které by spočívaly v podstatném porušení smlouvy.

7.2.4. Splynutím podnikatele s osobou tichého společníka

„Smlouva o tichém společenství zaniká, pokud splyne osoba podnikatele s osobou tichého společníka.“¹⁶⁹

7.2.5. Smrtí podnikatele nebo tichého společníka

„Ze zákona nevyplývá, že smlouva o tichém společenství zaniká také smrtí podnikatele nebo tichého společníka. V obou případech vstupují do práv a povinností dědicové, smlouva však může obsahovat odchylnou úpravu. Jestliže dědic nebude pokračovat v podnikání podnikatele, přichází v úvahu zánik smlouvy ukončením podnikání, na které se smlouva vztahuje.“

Zemře-li tichý společník, vstupuje do jeho práv a povinností dědic, ledaže smlouva stanoví něco jiného. Dědic, který vstoupí do práv a povinností tichého společníka, může využít ustanovení o zániku smlouvy výpovědí, nechce-li ve smlouvě pokračovat. Totéž platí i pro dědice podnikatele.“¹⁷⁰

7.3. Zvláštní případ ukončení závazkového vztahu

Ustanovení § 679a uvádí, že: *„Před uplynutím doby stanovené pro trvání tichého společenství je možno domáhat se u soudu zrušení závazku z této smlouvy, jsou-li pro to důležité důvody. To platí i pro smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou“.*

Toto nově zavedené ustanovení upravuje další způsob zániku tichého společenství sjednaného na dobu určitou. Bylo do zákonné úpravy doplněno dodatečně a je svým dosahem velmi významné. Na jedné straně umožňuje za určitých okolností ukončit závazkový vztah smlouvy o tichém společenství, k němuž nelze dospět dohodou. Na druhé

¹⁶⁸ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1213.

¹⁶⁹ BARTOŠÍKOVÁ, M. *Tiché společenství. Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 10.

¹⁷⁰ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1212-1213.

straně respektuje zvláštní povahu tohoto kvasispolečenského vztahu tím, že tyto okolnosti omezuje na vážné důvody a rozhodnutí o tom svěřuje soudu (nestranné autoritě). Zrušení smlouvy totiž může mít zejména u společníka, který je příjemcem vkladu (podnikatele), závažné důsledky pro jeho podnikatelskou činnost.¹⁷¹

Navrhovatelem může být jak podnikatel, tak tichý společník, lze to dovodit ze zákonné formulace „je možno se domáhat“. Právě tak mohou být vážné důvody jak na straně podnikatele, tak na straně tichého společníka. Jako u každého závazkového smluvního vztahu mohou spočívat v závažném porušení smlouvy, častěji to však budou jiné příčiny, zhoršení ekonomické situace tichého společníka apod. Důkazní břemeno k prokázání závažnosti důvodů nese navrhovatel.¹⁷²

„Zákon rozšiřuje tuto možnost i pro smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. Tu však lze pravidelně ukončit výpovědí za podmínek stanovených v § 679 odst. 2 ObchZ, nebyla-li sjednána výpovědní lhůta ve smlouvě jinak. Aplikace tohoto ustanovení proto zřejmě přijde v úvahu tehdy, jestliže důležité důvody ospravedlňují rychlejší ukončení závazkového vztahu, než které by plynulo z respektování výpovědních lhůt a mezi stranami nelze dospět k dohodě.“¹⁷³

7.4. Důsledky zániku smluvního vztahu

Důsledkem zániku smluvního vztahu mezi podnikatelem a tichým společníkem je povinnost podnikatele vrátit vklad snížený nebo zvýšený o podíl tichého společníka na výsledku podnikání. Tato problematika byla již řešena v předchozích statích. Za zmínku stojí pouze to, že na rozdíl od předchozí úpravy (platné do 31.12. 2000) se ze zákonného ustanovení upravujícího povinnost vrácení vkladu po zániku vztahu vypouští třicetidenní lhůta pro vypořádání s tichým společníkem.¹⁷⁴

7.5. Závěr

Obchodní zákoník neobsahuje výslovnou úpravu zániku smluvního vztahu tichého společenství. Tento jev se skrývá pod zákonným ustanovením zániku účasti tichého

---

¹⁷¹ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1213.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1213.

¹⁷⁴ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1214.

společníka na podnikání, který je příčinou zániku smluvního vztahu. Účast tichého společníka může zaniknout z taxativně uvedených důvodů:

- *Uplynutím doby.* Byla-li smlouva uzavřena na dobu určitou.
- *Výpovědí,* kterou lze užít pouze pro smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. Pro výpověď není v zákoně stanovena ani forma, ani možné důvody.
- *Dosáhne-li podíl na ztrátě výše vloženého vkladu.* Zákon nespécifikuje, ke kterému dni dochází k zániku vztahu, ale výkladem lze dospět, že z důvodu vyčerpání vkladu dochází k zániku účasti tichého společníka vždy až k poslednímu dni kalendářního roku, v němž došlo k vyčerpání vloženého vkladu. K tomuto závěru lze dospět na základě toho, že poznatek o vyčerpání vkladu bude znám až z roční účetní závěrky.
- *Ukončením podnikání,* na kterém se tichý společník podílí. Je tím myšleno ukončení faktické činnosti.
- *Prohlášením konkurzu nebo zamítnutím insolvenčního návrhu na majetek podnikatele.*
- *Prohlášením konkurzu na majetek tichého společníka.* Tento důvod je nově zaveden do zákonné úpravy, a to proto, aby podíl tichého společníka nezůstal nepostižitelnou součástí majetku tichého společníka, která je nedostupná pro věřitele i v důsledku prohlášení konkurzu.

Smlouva o tichém společenství může být ukončena i z jiných důvodů než z těch, které jsou taxativně v zákoně vypočteny. Jsou jimi: dohoda účastníků, zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka z důvodů nedostatku majetku, odstoupení od smlouvy z důvodů sjednaných ve smlouvě a splnutí osoby podnikatele s osobou tichého společníka.

Ze zákona nevyplývá, že smlouva o tichém společenství zaniká smrtí podnikatele nebo tichého společníka. V obou případech vstupují do práv a povinností dědicové, smlouva však může obsahovat odchylnou úpravu.

Nově zavedené ustanovení § 679a ObchZ o zrušení závazku ze smlouvy umožňuje předčasně zrušit smlouvu uzavřenou na dobu určitou nebo smlouvu, již se nedaří ukončit dohodou stran. Tímto způsobem lze smluvní vztah zrušit pouze ze závažných důvodů, na návrh jedné ze smluvních stran a pouze před soudem (tj. za účasti nestranného třetího subjektu). Zákon umožňuje tímto způsobem ukončit i smluvní vztah uzavřený na dobu neurčitou, což se zdá být zbytečným ustanovením, jelikož lze smlouvy uzavřené na dobu neurčitou zpravidla ukončovat výpovědí.

Důsledkem zániku smluvního vztahu mezi tichým společníkem a podnikatelem je povinnost podnikatele vrátit tichému společníkovi vklad snížený nebo zvýšený o jeho podíl na výsledku podnikání podnikatele.

8. Tiché společenství jako málo využívaná forma podnikání

Tichá společnost jako forma účasti na podnikání nebo způsob investování volného kapitálu je v současné době málo využívána. V této kapitole bych chtěla objasnit důvody, které vedou jednotlivé subjekty k uzavírání smlouvy o tichém společenství. Prvně poukážu na určitá kritéria, ke kterým by strany při výběru smluvního partnera měly přihlížet. Dále srovnám úpravu komanditní společnosti a smlouvy o úvěru se smlouvou o tichém společenství. Důvodem je, že tyto formy podnikatelské účasti nesou společné znaky se smlouvou o tichém společenství. V rámci srovnání bych chtěla poukázat jak na výhody, tak i nevýhody smlouvy o tichém společenství.

8.1. Důvody a kritéria vedoucí k uzavření smlouvy o tichém společenství

Tichým společníkem se může stát kdokoli, kdo má volné peněžní prostředky nebo jiné hodnoty, ale nechce nebo nemůže sám podnikat ani se účastnit na podnikání jako člen obchodní společnosti. Bude to typicky fyzická nebo právnická osoba, která má volný kapitál, který nechce uložit v bance, neboť chce dosáhnout vyššího výnosu, ani jej nechce investovat do cenných papírů. Taktéž osoba, která se snaží využít výsledek své tvůrčí činnosti (např. patent, autorské právo, know-how aj.).¹⁷⁵

„Může to být i podnikatel, který se touto formou bude chtít podílet na výsledcích podnikání v jiném oboru, než ve kterém sám podniká, ale nemusí to být a často to není podnikatel.

Tichý společník před uzavřením smlouvy o tichém společenství hodnotí možnosti a očekávané výsledky určitého podnikatele, podloženost a reálnost jeho podnikatelského záměru, ale musí brát v úvahu i serióznost podnikatele, se kterým chce uzavřít smlouvu o tichém společenství, neboť výše jeho podílu bude výlučně záviset na činnosti podnikatele.“¹⁷⁶

Takové hodnocení ze strany budoucího tichého společníka lze očekávat pouze v tom případě, má-li alespoň minimální znalosti o obchodněprávní problematice a aktuálních otázkách v daném podnikatelském oboru a zná alespoň v hrubých rysech situaci na trhu.

Druhou stranou smluvního vztahu je vždy podnikatel, a to buď podnikající fyzická nebo právnická osoba. V praxi to bude zejména fyzická osoba (tj. soukromý subjekt),

---

¹⁷⁵ Blíže viz: JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně-ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, s. 83.

¹⁷⁶ JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně-ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, s. 83.

veřejná obchodní společnost a rovněž společnost s ručením omezeným. Není vyloučeno, aby jím byl i jiný podnikatelský subjekt.¹⁷⁷

Podnikatel by měl pečlivě zvažovat uzavření smlouvy o tichém společenství. Tato forma mu umožňuje získat volný kapitál, nebo soustředit (půjde-li o více tichých společníků) větší množství nejčastěji peněžních prostředků pro rozvoj jeho podnikání, které by jinak mohl získat např. úvěrem. Je pouze na podnikateli, kterou formu financování při své podnikatelské činnosti upřednostní a vyhodnotí jako méně nákladnou a více efektivní.¹⁷⁸

Příjemce vkladu by neměl zapomínat vzít v úvahu i poměry tichého společníka a jeho serióznost. Rovněž musí kalkulovat i s dobou, po kterou bude mít pro svou podnikatelskou činnost v dispozici prostředky vložené tichým společníkem. To bude ovšem záležet zcela na smluvním ujednání stran.¹⁷⁹

Ve vztahu tichého společenství je v literatuře poskytovatel vkladu představován jako slabší strana, proto se může jevit jako nelogické a zbytečné, aby bral podnikatel při uzavírání smlouvy o tichém společenství v potaz serióznost tichého společníka. K tomuto bych chtěla pouze dodat, že neserióznost poskytovatele vkladu lze spatřovat např. v náhlém prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka. V důsledku tohoto by došlo k předčasnému zániku tichého společenství ex lege a podnikatel by přišel o předmět vkladu před dobou sjednanou, což by mohlo být příčinou nemalých komplikací v jeho podnikatelské činnosti.¹⁸⁰

8.2. Komanditní společnost vs. tichá společnost

Závazkový vztah mezi tichým společníkem a podnikatelem (pokud se zvolí jako příklad, že oba účastníci tohoto vztahu jsou fyzickými osobami) se svojí úpravou nejvíce blíží k úpravě komanditní společnosti o jednom komplementáři a jednom komanditistovi (opět se musí jednat o dvě fyzické osoby). Starší nauka dokonce nazývala podnikatele v tichém společenství *komplementářem*. Lze z toho dovodit, že postavení tichého společníka je srovnatelné s postavením komanditisty v komanditní společnosti.

„Od komanditní společnosti se tiché společenství liší především v tom, že základním prvkem právního vztahu zde je věřitelský obligační vztah mezi podnikatelem a tichým společníkem, zatím co u komanditisty vystupuje do popředí právní poměr

¹⁷⁷ Blíže viz: JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně-ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, s. 83.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Blíže viz: JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně-ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, s. 83-84.

společenský.¹⁸¹ „Komanditista se nepodílí na podnikání komplementáře, ale na podnikání komanditní společnosti.“¹⁸²

Založením komanditní společnosti vzniká nová právnická osoba, která se zapisuje do obchodního rejstříku a lze ji založit pouze za účelem podnikání. Narozdíl od tichého společenství, kde nevzniká uzavřením smlouvy nový právní subjekt, jedná se tedy o nesubjektivní formu spoluúčasti vícero subjektů podnikání. Nezapisuje se do veřejných rejstříků, jelikož pojmovým znakem je tichost společenství.

Komanditisté, podobně jako tiší společníci, „se nepodílejí osobně na řízení společnosti, mají povinnost vložit do společnosti určitý vklad a až do zápisu jeho splacení do obchodního rejstříku ručí za závazky společnosti.“¹⁸³ Lze tedy dovodit, že po zápisu splaceného vkladu komanditistů je jejich postavení v principu totožné s postavením tichého společníka.

Zajímavá je *sankční* úprava ručení komanditistů, obsahuje-li firma jejich jméno. Je-li jméno komanditisty součástí obchodní firmy komanditní společnosti, ručí tento komanditista za závazky společnosti jako komplementář. Důvodem je, že takto uvedené jméno by mohlo u třetích osob vyvolat omyl v rozsahu osobního ručení takového komanditisty.¹⁸⁴ Opět je tu zachován princip ochrany třetích osob, stejně jako u ručení tichého společníka.

Komanditista je povinen, jak bylo již uvedeno výše, podobně jako tichý společník, vložit do společnosti vklad, dle výkladu může být vklad jak peněžitý, tak nepeněžitý. Jelikož se jedná o společnost obchodního práva, platí u ní obecné ustanovení o společnostech a dle zákonného ustanovení je pro komanditistu naprosto vyloučen nepeněžitý vklad spočívající v závazcích týkajících se provedení prací nebo služeb. Vklad spočívající v osobních výkonech je doposud diskutovanou otázkou v úpravě tichého společenství.

Komanditista je oprávněn nahlížet do účetních knih a účetních dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora. Rovněž má právo na vydání stejnopisu účetní závěrky a právo požadovat od komplementářů informace o všech záležitostech společnosti. Na první pohled se může toto oprávnění jevit jako stejné s právem nahlížet do dokladů v tichém společenství. Opak je ale pravdou. Tichý společník má

---

¹⁸¹ BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 453.

¹⁸² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1208.

¹⁸³ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 322.

¹⁸⁴ Bliže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 328.

právo nahlížet do *obchodních dokladů a účetních záznamů*, což se dá vykládat širěji, než komanditistovo oprávnění nahlížet do *účetních knih a účetních dokladů*.¹⁸⁵

Obchodní doklady mohou zahrnovat veškeré písemnosti související s podnikáním podnikatele. Na druhé straně není vyloučeno, aby společenská smlouva rozšířila komanditistovo oprávnění kontrolovat hospodaření společnosti. Podobně jako tichým společníkem i komanditistou může být prostá fyzická osoba bez zvláštních zkušeností v podnikání. Z těchto důvodů zákon umožňuje komanditistovi nejen osobní kontrolu, ale i zadání této kontroly kvalifikované osobě – auditorovi. Protože je auditor dle zákona o auditorech¹⁸⁶ (dále jen AudtZ) povinen zachovávat mlčenlivost (viz § 15 odst. 1 AudtZ), je komanditní společnost chráněna před zneužitím informací při nahlížení do účetních knih a účetních dokladů.¹⁸⁷

Ustanovení o nahlížení do dokladů v tiché společnosti je dispozitivní a zejména v minulosti docházelo buď k jeho vyloučení, nebo jej tiší společníci měli, ale vzhledem k nedostatečným představám, do jakých vztahů vlastně vstupují, se jej nepokoušeli ani vykonávat.¹⁸⁸

Proto by, dle mého názoru, nebylo zbytečné upravit po vzoru komanditní společnosti výše zmíněné ustanovení ve smlouvě o tichém společenství a začlenit právo tichého společníka provést kontrolu obchodních dokladů prostřednictvím auditora. Otázkou pak zůstává tichost společenství, poněvadž i když má auditor povinnost mlčenlivosti, přinejmenším by on sám věděl, kdo je tichým společníkem ve firmě, kde audit probíhal. Na druhé straně ne každý tichý společník je zkušený na poli podnikatelské praxe a pomoc auditora by znamenala určité zrovnoprávnění nezkušeného tichého společníka oproti podnikateli, který se často snaží získat kapitál co nejvýhodněji a nejrychleji, a to i na úkor tichého společníka.

Určitou volnějši formu úpravy skončení svojí účasti na podnikání obsahuje úprava o tichém společenství. Komanditista totiž není oprávněn ze společnosti *vystoupit*. Tento pojem lze chápat jen tak, že se vztahuje pouze na výpověď. Společníci komanditní společnosti se mohou dohodnout na změně společenské smlouvy, která by znamenala ukončení účasti některého komanditisty.¹⁸⁹ Z toho plyne, že komanditista nemůže vystoupit z komanditní

¹⁸⁵ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 5. díl. § 566-775. Praha: Linde, 1998, s. 445.

¹⁸⁶ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů.

¹⁸⁷ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 332-333.

¹⁸⁸ Blíže viz: PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 5. díl. § 566-775. Praha: Linde, 1998, s. 444.

¹⁸⁹ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 337.

společnosti jednostranným projevem svojí vůle (pouze se souhlasem všech ostatních společníků), na rozdíl od tichého společníka, který tak učinit může, a to buď výpovědí, nebo za použití úpravy § 679a ObchZ.

Při zrušení komanditní společnosti s likvidací mají společníci právo na podíl na likvidačním zůstatku. Každý má nárok na vrácení částky ve výši splaceného vkladu. Pokud likvidační zůstatek nestačí, mají přednostní právo na vrácení komanditisté. Toto oprávnění a přednostní právo evokuje ustanovení o vrácení vkladu po skončení tichého společenství. Úprava komanditní společnosti logicky preferuje komanditisty u nedostatečného majetku společnosti.¹⁹⁰ „Komanditisté, kteří jsou ze zákona zbaveni obchodního vedení společnosti, mají totiž jen malou možnost ovlivnit hospodaření společnosti, a tedy i výši jejího majetku.“¹⁹¹ Naproti tomu nese tichý společník podnikatelské riziko, a tak má právo pouze na vrácení vkladu sníženého nebo zvýšeného o podíl na výsledku podnikání.

Chtěla bych poukázat na, dle mého názoru, výhodnější postavení komanditisty, jelikož ten se na ztrátě společnosti účastní pouze tehdy, stanoví-li tak společenská smlouva. Pokud tak smlouva nestanoví, nesou ztrátu pouze komplementáři. Zde lze v určitých úpravách spatřovat lepší postavení komanditisty, kterému, pokud neponese ztrátu, bude vznikat právo na podíl na zisku a po likvidaci společnosti i nárok na navrácení vkladu nezkráceného o ztrátu. Z toho dovozují, že tichý společník nese větší riziko spojené s účastí v tiché společnosti než komanditista v komanditní společnosti. Ovšem pouze za předpokladu, že v komanditní společnosti ponese ztrátu pouze komplementáři.

Odborná literatura k výhodnosti postavení poskytovatelů vkladů v obou vztazích (tiché společenství vs. komanditní společnost) zaujala následující stanovisko: „Postavení tichého společníka je bezpečnější než postavení komanditisty, protože v případě prohlášení konkurzu na majetek podnikatele získává tichý společník postavení konkurzního věřitele. Takové postavení komanditista při prohlášení konkurzu na majetek komanditní společnosti nemá.“¹⁹²

---

¹⁹⁰ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 339.

¹⁹¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 339.

¹⁹² ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1208.

8.3. Úvěrová smlouva vs. tichá společnost

Jisté společné znaky se smlouvou o tichém společenství lze spatřovat i u smlouvy o úvěru. Společná zaměnitelnost těchto dvou institutů není natolik markantní, jaká byla do konce roku 2000, od kdy začala platit rozsáhlá novela (provedená zákonem č. 370/2000 Sb.) obchodního zákoníku, která byla prvním krokem k současnému stavu právní úpravy smlouvy o tichém společenství. Do té doby nebylo stanoveno, že podíl na zisku a ztrátě je stejný. Přitom podíl na ztrátě nebyl uveden v základním ustanovení, nýbrž ponechán na smluvním ujednání stran. To umožňovalo sjednávat odlišný podíl na ztrátě než na zisku.¹⁹³ Případně podíl na ztrátě smluvně zcela vyloučit.

Úprava smlouvy o tichém společenství ještě před novelizovaným zněním, kdy neobsahovala ani jedno kogentní ustanovení, mohla být uzavřena i tak, že tichý společník se na ztrátě nepodílel a jeho podíl na zisku byl určen pevným výnosem. V takových případech se dalo mluvit nikoli o smlouvě o tichém společenství, ale o jakési kvasiúpravě simulovaného úvěru.

Úvěrová smlouva představuje v současné době pro podnikatele způsob získání volných finančních prostředků pro podnikání. Stejnou funkci plní i vklad tichého společníka pro podnikatele. Je tedy opět na podnikateli, jakou formu získání kapitálu upřednostní a co vyhodnotí jako výhodnější. Jestli smlouvu o tichém společenství, nebo úvěr.

Odlišnosti mezi těmito smlouvami jsou značné. Nejmarkantnější je, že u smlouvy o úvěru se věřitel zavazuje poskytnout podnikateli (dlužníkovi) peněžité prostředky. Na rozdíl od vkladu tichého společníka, který se neomezuje pouze na finanční prostředky, ale zahrnuje i věci, práva a jiné majetkové hodnoty využitelné při podnikání. Smlouva o úvěru patří rovněž jako tiché společenství mezi absolutní obchody, proto může být věřitelem i fyzická osoba, nepodnikatel. Odlišně od úpravy tichého společenství se nevyžaduje písemná forma pro uzavření smlouvy o úvěru. Pouze tehdy, projeví-li jedna ze stran u uzavírání smlouvy vůli, aby byla v písemné formě, je povinností ji v takové formě uzavřít.¹⁹⁴

Další nevýhodou úvěrové smlouvy pro podnikatele, kterému jde o získání volných prostředků, je úplata, kterou vynaloží, pokud je jeho věřitelem subjekt, jehož předmětem

---

¹⁹³ Blíže viz: MAREK, K. Smlouva o tichém společenství. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 6, s. 25.

¹⁹⁴ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1079.

podnikání je poskytování úvěru¹⁹⁵ (tj. banka). Úplata poskytnutá za úvěr se platí vedle úroků a představuje pro podnikatele další výdaj. Tyto platby nelze zaměňovat.¹⁹⁶

„Tichý společník nemá z peněžitého vkladu zajištěn bezpečný úrokový výnos a svým vkladem nese podnikatelské riziko.“¹⁹⁷ Může nastat situace, že v určitém roce nedostane žádný podíl na zisku, naopak jeho vklad se sníží o podíl na ztrátě, který nese.

Věřitel u úvěrové smlouvy má svůj výnos z úroku vždy zajištěn. Pro určení výše úroku jsou rozhodující tři kritéria: „dohoda dlužníka a věřitele, výše stanovená jako nejvýše přípustná zákonem nebo na základě zákona a výše obvyklá. Česká národní banka byla podle § 23 odst. 2 zákona o České národní bance¹⁹⁸ oprávněna svým opatřením stanovit maximální úrokové sazby z úvěrů poskytovaných bankami. V současné době však takové právo Česká národní banka nemá. Z toho plyne, že možnost dohody stran o výši úroku je neomezená.“¹⁹⁹ V případě mimořádně vysokého úroku by bylo možno jako ochranu použít rozpor ze zásadami poctivého obchodního styku.²⁰⁰

Na rozdíl od úpravy smlouvy o tichém společenství obsahuje úprava úvěrové smlouvy návod na určení úroku v případě jeho nesjednání (ve vztahu k smlouvě o tichém společenství je myšleno nesjednání podílu na zisku, což v současné úpravě smlouvy o tichém společenství není možné, opomenutí podílu na zisku ve smlouvě má za následek její neplatnost). Nejsou-li tedy úroky ve smlouvě stanoveny, je dlužník povinen platit obvyklé úroky požadované za úvěry, které poskytují banky v místě sídla dlužníka v době uzavření smlouvy. Úrok lze chápat obdobně jako podíl na zisku u smlouvy o tichém společenství. Z toho lze usuzovat, že smlouvu o úvěru lze uzavřít bez určení úroku, protože úprava obsahuje podpurné ustanovení. Na druhé straně neuvedení rozsahu účasti tichého společníka na zisku má za následek, že daná smlouva o tichém společenství nevznikne. Smlouva neobsahuje žádné podpurné ustanovení, jak tomu bylo v prvorepublikové úpravě.

Jak jsem již uváděla výše, podnikatel si musí vyhodnotit sám, co je výhodnější, jestli placení pevného úroku i v dobách, kdy bude stížen krizí a nebude mít dostatečné finanční prostředky, nebo placení určité částky úměrné dosaženému zisku, která ovšem může mnohonásobně převýšit možný úrok, ovšem v období podnikatelského úpadku být osvobozen

---

¹⁹⁵ Podmínkou vzniku práva na zaplacení této úplaty však je, že byla (včetně výše) mezi věřitelem a dlužníkem sjednána.

¹⁹⁶ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1081.

¹⁹⁷ BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 3.

¹⁹⁸ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších právních předpisů.

¹⁹⁹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1084.

²⁰⁰ Blíže viz: ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1084.

od zátěže platit úrok, poněvadž tichý společník nese podnikatelské riziko spolu s ním. Na druhé straně bude tichý společník nebo věřitel zvažovat, jestli je pro něj výhodnější pevný úrok, anebo jestli podstoupí podnikatelské riziko a bude prosperovat z vysokého výnosu podnikatele. Zde je potřeba brát v úvahu a zvažovat postavení podnikatele, jeho dobré jméno i dosavadní výsledky v podnikatelské činnosti.²⁰¹

8.4. Závěr

Tichá společnost je v současné době málo využívanou formou podnikání. Dle mého názoru představuje jedinečný zdroj volného kapitálu pro podnikatele a pro osoby, které se nechtějí nebo nemohou účastnit na podnikání, ztělesňuje ideální formu účasti na podnikatelské činnosti. Budoucí tichý společník by měl uzavření smlouvy o tichém společenství řádně zvážit (obzvláště je-li v obchodních kruzích nezkušený), zejména osobu budoucího příjemce jeho vkladu, a to s ohledem na jeho dosavadní podnikatelskou činnost, dobré jméno a serióznost jeho osoby.

Podnikatel by měl zvažovat, zda je tato forma financování i do budoucna pro jeho podnikání vhodnější než jiné mu dostupné formy. Samozřejmě bude přihlížet i k osobě tichého společníka a jeho solventnosti.

Tiché společenství má velice blízko svojí úpravou jak ke komanditní společnosti, tak ke smlouvě úvěrové. Osoba s volným kapitálem by měla zvažovat, jestli je vhodnější stát se tichým společníkem nebo komanditistou v komanditní společnosti.

Postavení komanditisty přináší výhody i nevýhody. Jako nevýhodu lze vnímat jeho ručení, byť omezené, do výše jeho nesplaceného vkladu. V případě konkurzu na komanditní společnost se komanditista nestává věřitelem. Dále lze jako nevýhodu vnímat i to, že jméno komanditisty bude uvedeno v obchodním rejstříku, není tu anonymita jeho účasti na podnikání. Dle výkladu má i užší kontrolní oprávnění oproti tichému společníkovi. Na druhé straně je mu zákonem dána možnost realizace jeho kontrolního oprávnění prostřednictvím auditora. Komanditista nemůže svévolně vystoupit z komanditní společnosti výpovědí, co může být v určitých situacích pro danou osobu komplikací.

Podnikatelé se při získávání volného kapitálu pro jejich podnikání často obrazejí na banky a uzavírají úvěrové smlouvy, tiché společenství je ideální alternativou k úvěru. Vklad tichého společníka umožňuje podnikateli přímo získat i nepeněžitý kapitál, naproti úvěrům, kterými může získat pouze peněžní prostředky. Banky, od kterých čerpají

---

²⁰¹ Blíže viz: JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně-ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, s. 83.

podnikatelé úvěry, si účtují úplatu za poskytnutí úvěru představující vedle úroku další výdaj pro podnikatele. Podnikatel si předem musí zvážit, co je výhodnější s ohledem na budoucí vývoj ekonomické situace. Jestli platit pevný úrok, a to i v době, kdy je ve ztrátě a nemá dostatek financí na provoz podniku, ne-li na splácení úvěru. Nebo platit podíl tichému společníkovi, který je závislý na výsledcích podnikání a v období podnikatelského zisku může i mnohonásobně převýšit úroky z úvěru. Na druhé straně v období podnikatelské ztráty se podnikatel oprostí od placení podílu na zisku, jelikož tichý společník se podílí na podnikatelském riziku a nese i ztrátu.

9. Tiché společenství před novelou z roku 2000

V této kapitole bych chtěla upozornit na nejdůležitější změny provedené novelizacemi zákona 513/1991 Sb. v rámci smlouvy o tichém společenství, které byly započaty v roce 2000. Tyto novelizace, ač nebyly svým rozsahem příliš markantní, přesto představují značný posun ve výkladu jednotlivých ustanovení a především posilují postavení tichého společníka vůči podnikateli.

„Harmonizační novela českého obchodního zákoníku²⁰² přinesla v textu nadepsané právní úpravy některé změny a doplnění. Určitou korekci obchodního zákoníku přinesla pak tzv. technická novela²⁰³. Vztah k textu právní úpravy tichého společenství mají pak i další novelizace. Snahou zákonodárce přitom bylo posílit postavení tichého společníka.“²⁰⁴

Tichá společnost (jako typ absolutního obchodu) byla až do účinnosti zákona č. 370/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, a další zákony (tzv. harmonizační novela), charakteristická dispozitivností všech svých ustanovení. Tato její povaha umožňovala smluvním stranám značnou volnost při uzavírání smluv. Umožňovala přizpůsobit smluvní ujednání na konkrétní případ, na druhé straně se v minulosti vyskytlo mnoho smluv o tichém společenství, které byly v důsledku nedostatečné kogentnosti zákonné úpravy v rozporu s poctivým obchodním stykem nebo dobrými mravy.

„Před harmonizační novelou nebyl na zisku a ztrátě stanoven stejný. Přitom podíl na ztrátě nebyl uveden v základním ustanovení, ale byl mimo základní ustanovení v dispozitivní úpravě.“²⁰⁵ Z tehdejší úpravy úvodního ustanovení nevyplývalo, že určení podílu tichého společníka na ztrátě podnikatele je pojmovým znakem smlouvy. Jednalo se o dispozitivní úpravu. Pokud smlouva mlčela o podílu na ztrátě, byl totožný s podílem na zisku. Ovšem nic nestálo smluvním stranám v cestě, aby si podíl na ztrátě tichého společníka ujednali odlišně od podílu na zisku.

Před novelizací bylo ovšem spornou otázkou, jestli lze podíl na ztrátě zcela vyloučit. Odborná veřejnost byla rozpolcená²⁰⁶, část argumentovala, že taková úprava není možná s ohledem na pojmový znak smlouvy o tichém společenství spočívající v nesení

²⁰² Zákon č. 370/2000 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, a další zákony.

²⁰³ Zákon č. 501/2001 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, a další zákony.

²⁰⁴ MAREK, K. *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 329.

²⁰⁵ MAREK, K. *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 330.

²⁰⁶ Viz: FALDYNA, F. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl. § 261 až § 775*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 2000, s. 580.

podnikatelského rizika, kam spadá i nesení ztráty. Jiní (většina) připouštěli možnost takové úpravy, jelikož se jednalo o dispozitivní úpravu, kterou si mohly smluvní strany libovolně upravit.

Eliminování podílu tichého společníka na ztrátě podnikatele bylo značně prospěšné v praxi. Podnikateli vyhovovalo, že získal určitou formu kapitálu (nejčastěji peněz), ze které nemusel platit úroky, jež by jinak platit musel, kdyby nabyl kapitál úvěrem. A poskytovateli kapitálu (tichému společníkovi) se nabídnul, že ponese případnou ztrátu na podnikání sám, což se jeví jako výhodné pro tichého společníka. Tato skutečnost měla pak vliv i na ustanovení o podílu na ztrátě, které se nerealizovalo.²⁰⁷ Důsledkem toho bylo, že se vklad tichého společníka ztrátou podnikatele nikdy nevyčerpal a nemohlo dojít k zániku smlouvy z tohoto důvodu.

Od 1.1. 2001 jsou ustanovení § 678, § 679 odst. 1 a § 680 ObchZ kogentní. Dispozitivnost ustanovení § 678, které pojednává o ručení tichého společníka v případech, kdy je jeho jméno součástí obchodní firmy podnikatele a kdy sám prohlásí třetí osobě, s níž jedná podnikatel o uzavření smlouvy, že oba podnikají společně, umožňovala v těchto případech před novelou ručení tichého společníka smluvně vyloučit. Takové ujednání by jistě narušovalo právní jistotu třetích osob. Opět byla tato sporná otázka (zejména jednalo-li se o vyloučení ručení v případě, že jméno tichého společníka bylo součástí obchodní firmy podnikatele) odbornou veřejností diskutována a názory na ni rozdílné. Nejčastějším argumentem ve prospěch ochrany dobré víry třetích osob byla nutnost vykládat určité, byť dispozitivní, ustanovení jako kogentní.²⁰⁸ Zmiňovaná novela zkogentněním tohoto ustanovení problém vyřešila.

Dispozitivní úprava zániku účasti tichého společníka na podnikání podnikatele nenesla sebou žádné výkladové potíže. Jedinou změnou oproti dnešní úpravě bylo, že smluvně bylo možné upravit zánik smlouvy výpovědí v případě jejího uzavření na dobu určitou. Tento způsob zániku smluvního vztahu je v naší úpravě možný díky novému ustanovení § 679a ObchZ, které umožňuje domáhat se u soudu zrušení závazku ze smlouvy před uplynutím doby, na kterou byla uzavřena, jsou-li pro to důležité důvody. Otázkou zůstává, která úprava umožňovala rychlejší a méně komplikované ukončení závazku v případě smlouvy uzavřené na dobu určitou.

---

²⁰⁷ Blíže viz: FALDYNA, F. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl.* § 261 až § 775. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 2000, s. 579-580.

²⁰⁸ Blíže viz: FALDYNA, F. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl.* § 261 až § 775. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 2000, s. 587-588.

Novela přinesla i změnu ve způsobech zániku účasti tichého společníka na podnikání, a to tak, že doplnila taxativní výčet způsobů o zánik účasti z důvodů prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka.

Ustanovení § 680 ObchZ, které je (i jako kogentní) v naší úpravě natolik kritizováno svojí nekompatibilitostí s ostatními ustanoveními a nejasností zapříčiněnou jeho stručností, bylo před novelou zvláštní tím, že se povinnost vrátit vklad tichého společníka vázala na třicetidenní lhůtu po zániku smlouvy. Docházelo k výkladovým problémům spojených s faktickým okamžikem zániku smlouvy. Problémem nebylo určit tento okamžik u smluv sjednaných na dobu určitou. Komplikace nastaly, pokud smlouva zanikla vyčerpáním vkladu tichého společníka.

Možné byly dvě varianty řešení. První, která okamžik zániku smlouvy spojovala s koncem účetního období, v tomto případě se téměř vždy dostal podnikatel do prodlení s vrácením vkladu, protože v 30-ti denní lhůtě nebyl obvykle schopen zpracovat účetní závěrku, v níž byl vypracován výsledek podnikání. Druhá varianta, která byla postavena na znalosti výsledku podnikání, byť nevyplývala ze zákonné úpravy, byla řešením praktickým, jelikož počítala 30-ti denní lhůtu od vyhotovení roční závěrky.²⁰⁹

V současné době se připravuje rekonstrukce celého soukromého práva. V rámci této rozsáhlé úpravy se uvažuje o zařazení smlouvy o tichém společenství do občanského zákoníku. Shodně s K. Markem jsem toho názoru, že tato úprava patří do obchodního zákoníku.²¹⁰ Už jen pro její povahu absolutního obchodu a podmínky osoby podnikatele na straně příjemce vkladu.

9.1. Závěr

Smlouva o tichém společenství byla do současné právní úpravy zavedena s účinností od roku 1992, v této podobě představovala smluvní typ, jehož zákonná úprava byla zcela dispozitivní, což umožňovalo stranám širokou smluvní volnost. Tato široká smluvní volnost se často zneužívala v neprospěch tichých společníků ze strany podnikatelů. Rok 2000 představoval počátek řady novelizací, které dovedly danou smluvní úpravu do dnešní podoby. Snahou bylo především posílit postavení tichého společníka.

Největším úspěchem novel bylo doplnění úvodního ustanovení o stejném podílení se na zisku a ztrátě, čímž se vyloučila možnost sjednat odlišný podíl na zisku a ztrátě. Tímto

---

²⁰⁹ Blíže viz: FALDYNA, F. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl.* § 261 až § 775. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 2000, s. 592.

²¹⁰ Blíže viz: MAREK, K. *Smluvní obchodní právo. Kontrakty.* 4. aktualizovaná a rozšířená vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 366.

se vyřešil i dlouze diskutovaný problém, zda-li lze podíl na ztrátě zcela vyloučit, jelikož před novelou nebyl podíl na ztrátě řazen do pojmových znaků smlouvy.

Řada novel přinesla i zkogentnění některých ustanovení smlouvy o tichém společenství. Pro příště nebude moci být smluvně vyloučeno ručení tichého společníka v zákonem stanovených případech, což představuje posilnění ochrany dobré víry třetích osob.

Ustanovení o zániku účasti tichého společníka bylo doplněno o nový způsob, a to prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka. Zároveň bylo celé ustanovení učiněno kogentním, což má za následek nemožnost smluvně upravit výpověď u smluv na dobu určitou. Před novelou činilo problémy už tak dost kritizované ustanovení o vrácení vkladu po zániku smlouvy, které navíc obsahovalo třicetidenní lhůtu na navrácení. Tato lhůta byla vypuštěna, a tím byly odstraněny výkladové problémy se stanovením okamžiku zániku smlouvy.

Osobně jsem toho názoru, že daná úprava smluvního typu obsahuje stále velké množství výkladových mezer. Dále zákonná úprava zahrnuje ustanovení, která by v budoucnu v zájmu právní jistoty mohla být zkogentněna. Tím by došlo alespoň k částečnému sjednocení výkladu některých institutů.

10. Srovnání české a slovenské úpravy smlouvy o tichém společenství

Slovenská právní úprava má nejbliže k české, dokonce některé zákony jsou v základu naprosto stejné, oba právní systémy mají společný historický základ. V rámci této kapitoly provedu komparaci slovenské a české úpravy smlouvy o tichém společenství. Chci demonstrovat, jaký zásadní dopad mohou mít byť nepatrné odchylky v obou úpravách a jak je někdy výklad na první pohled stejných ustanovení rozdílný.

Úvodem chci pouze poznamenat, že pro přehlednost nebudu uvádět jednotlivé ustanovení slovenské úpravy smlouvy o tichém společenství, ale celý text této smlouvy připojím v originálním znění jako přílohu této práce (viz příloha č. 1). Dále chci pouze upozornit, že tam, kde nebude u právní úpravy výslovně uvedeno, o kterou se jedná, půjde o úpravu slovenskou, pokud budu zmiňovat naši právní úpravu, vždy uvedu, že se jedná o českou.

10.1. Charakteristika smlouvy o tichém společenství ve slovenské úpravě

Smlouva o tichém společenství je upravená, stejně jako v českém právním řádu, v závazkové části, konkrétně v § 673 až § 681, *obchodného zákonníka*²¹¹ (dále jen OBZ). Je řazena mezi absolutní obchody. Shodně jako v české úpravě je i zde stanovena povinná písemná forma smlouvy.

Smlouva o tichém společenství zakládá mezi jejími účastníky osobní závazkový vztah, ve kterém se tichý společník zavazuje poskytnout podnikateli určitý vklad a podílet se jím na jeho podnikání a podnikatel se zavazuje k placení části zisku vyplývající z podílu tichého společníka na výsledku podnikání.

Tichá společnost, respektive tiché společenství, nemá ani v tomto právním řádu právní subjektivitu, není specifickým typem obchodní společnosti ani právnickou osobou. Účastníky tohoto závazkového vztahu, který nezakládá nový právní subjekt odlišný od subjektivity jeho účastníků, jsou tichý společník a podnikatel.²¹²

10.2. Subjekty smlouvy o tichém společenství ve slovenské úpravě

Pravidla pro to, kdo může být tichým společníkem a kdo podnikatelem jsou naprosto shodná s pravidly v české úpravě. Jediným rozdílem je, že na straně podnikatele

²¹¹ Zákon č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.

²¹² Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 913.

nemohou vystupovat slovenské formy akciových společností a společností s ručením omezeným, které byly založeny za jiným než podnikatelským záměrem.²¹³

Slovenský výklad zákona tady jasně dává řešení na (dle mého názoru) spornou otázku, ke které se česká odborná literatura buď nevyjadřuje vůbec, nebo jen okrajově, když říká, že může jít o určitou formu sponzorství²¹⁴. Český výklad ani odborná veřejnost ve mně dostupné literatuře nevyjádřily jasně negativní postoj k tichému společenství, kde by byl podnikatel právnickou osobou založenou za ideálním účelem. Osobně to vnímám jako nedostatek a mezeru ve výkladu smlouvy o tichém společenství.

Stejně jako v české úpravě není ani v této stanovena povinnost zapisovat tichou společnost do obchodního rejstříku, což odpovídá i podstatě tohoto vztahu, poněvadž obvykle zůstává tento vztah ostatním subjektům, kteří vstupují do závazkových vztahů s podnikatelem, skryt. Slovenská odborná literatura na toto téma jasně vysvětluje vztah podnikatele k tichým společníkům (myšleno, nemá-li podnikatel jen jednoho). V této literatuře je možné také nalézt, že podnikatel může uzavřít smlouvu o tichém společenství s vícero osobami, které se zaváží k poskytnutí samostatného vkladu do podnikání společnosti, přičemž se nevylučuje, aby se zavázaly na poskytnutí vkladů v jedné smlouvě.²¹⁵ Na rozdíl od tohoto se český výklad kloní spíše k variantě: jedna smlouva – jeden společník.

Mezi tichými společníky nevzniká, stejně jako v českém právním řádu, žádný právní vztah, tyto osoby až do doby nahlédnutí do účetní závěrky o sobě nemusí ani vědět. Od této situace odlišuje slovenský výklad situaci, kdy se vícero osob zaváže k poskytnutí jediného vkladu. Tyto osoby pak vystupují ve vztahu k podnikateli jako *kolektivní tichý společník*.²¹⁶ Česká úprava taktéž nevylučuje tuto možnost, logicky lze k tomuto závěru dospět výkladem *a maiore ad minus*. V okamžiku, kdy je připuštěno, že je tichým společníkem společnost, o to více jim může být i seskupení osob, byť nemají právní subjektivitu, ale sdružily se k společnému cíli (být tichým společníkem podnikatele).

10.3. Podstatné náležitosti smlouvy, vklad, podíl na zisku a ztrátě

Základní ustanovení smlouvy o tichém společenství *neobsahuje* ustanovení o tom, že ve smlouvě musí být rozsah účasti tichého společníka na zisku a ztrátě stejný. Česká právní úprava považuje toto ustanovení za stěžejní znak úpravy daného smluvního vztahu. Je

²¹³ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 608.

²¹⁴ Viz: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 455.

²¹⁵ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 913.

²¹⁶ Tamtéž.

vyjádřením toho, že tichý společník vložení vkladu nese podnikatelské riziko, a to jak na zisku, tak na ztrátě.

Slovenská úprava smlouvy o tichém společenství je na rozdíl od české dispoziitivnější, smluvní strany se nemohou odchýlit pouze od základního ustanovení, od ustanovení o právu kontroly tichého společníka a prvních dvou odstavců ustanovení o podílu na výsledku podnikání. Což by se mohlo zdát výhodné. Dle mého názoru je ale tento stav příčinou řady nevýhod, které vyúsťují do slabého a bezbranného postavení tichého společníka.

Podstatnými náležitostmi smlouvy jsou: *dohoda o výši a druhu vkladu tichého společníka a dohoda o výši podílu tichého společníka na zisku*, bez těchto náležitostí nebude možno považovat smlouvu za smlouvu o tichém společenství.²¹⁷

Hodnota vkladu tichého společníka přitom zpravidla ovlivňuje výši jeho podílu na zisku podnikatele (jiní slovenští autoři zastávají opačný názor²¹⁸), není to však podmínkou.²¹⁹ Podíl tichého společníka na výsledku podnikání je možné ve smlouvě sjednat různým způsobem, nejčastěji bude (stejně jak v české úpravě) vyjádřen procentem nebo zlomkem.²²⁰

Mezi jednotlivé způsoby smluvního určení podílu tichého společníka na zisku podnikatele lze dle slovenské odborné literatury zařadit: určení minimálních pevných částek, které je podnikatel povinen vyplatit tichému společníkovi ze zisku dosaženého v jednotlivých letech, zaručení vyplacení určitého procentuálního podílu ze zisku dosaženého v příslušném obchodním roce apod.²²¹ Sjednání pevných částek by v České republice nepřicházelo v úvahu, poněvadž by takové ujednání simulovalo úvěr a nesplňovalo by jeden ze základních rysů tiché společnosti, a to nesení podnikatelského rizika.

Pojmem podíl na zisku je potřeba rozumět podíl na hospodářském výsledku podnikatele snížený o daňovou povinnost podnikatele. Tichý společník vyplacený podíl na zisku již nezdaňuje, podíl tichého společníka na zisku plynoucího z jeho účasti na podnikání podnikatele není dle daňových zákonů předmětem daně z příjmů, kromě případů tichého společenství ve veřejné obchodní společnosti.²²²

²¹⁷ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 913-914.

²¹⁸ Viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 917.

²¹⁹ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 604.

²²⁰ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 913-914.

²²¹ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 615.

²²² Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 607-608.

Ustanovení o předmětu vkladu doslovně kopíruje § 674 ObchZ. Rovněž se jeho výklad kloní k smluvnímu dopracování podrobností ohledně splatnosti vkladu.²²³ Slovenské soudy judikovaly, že vkladem do tiché společnosti nesmí být právo, kterým je možno disponovat jen se souhlasem třetí osoby, pokud třetí osoba souhlas s nakládáním neudělila. Vkladem nemohou být dále pohledávky, které v smyslu § 525 *občianskeho zákonníka*²²⁴ (dále jen OZ) není možno postoupit jiné osobě.²²⁵

10.4. Kontrolní oprávnění tichého společníka ve slovenské úpravě

Slovenská smlouva o tichém společenství obsahuje neobyčejně přepracovanou úpravu kontrolního oprávnění tichého společníka. Když v prvním odstavci, který je sám o sobě obrazem téměř celého českého ustanovení o kontrolním oprávnění tichého společníka, uvádí, že tichý společník je oprávněn nahlížet do všech obchodních dokladů a účetních záznamů týkajících se podnikání, na kterém se podílí vkladem podle smlouvy o tichém společenství. Smluvní strany nemohou modifikovat nebo vyloučit právo kontroly tichého společníka, jelikož se jedná o kogentní ustanovení.

Na rozdíl od české právní úpravy, která mluví o právu nahlížet do obchodních dokladů, je v ustanovení § 675 odst. 1 OBZ stanoveno oprávnění nahlížet do *všech* obchodních dokladů. Zákon nespécifikuje pojem *všechny obchodní doklady* (slovy zákona: „do všetkých obchodných dokladov“), ale v zásadě jimi budou obchodní smlouvy, faktury, ceníky apod.²²⁶ Tímto oprávněním se rozumí právo tichého společníka být obeznámen s údaji obsaženými v účetní závěrce a právo kdykoli do ní nahlížet. Také je třeba tím rozumět zejména možnost tichého společníka požadovat od podnikatele předložení všech podkladů týkajících se smluvní agendy podnikatele, jakož i s ním související oprávnění tichého společníka pořizovat si výpisky a požadovat kopie uvedených dokumentů, nahlížet do účetních knih a účetní závěrky, taktéž právo být obeznámen se stavem účtů podnikatele. Nestanoví-li smlouva nic jiného, má podnikatel povinnost na požádání umožnit tichému společníkovi nahlížet do obchodních dokladů kdykoli.²²⁷

Další složkou práva kontroly je právo tichého společníka vyžadovat poskytnutí informací o podnikatelském záměru na budoucí období a o předpokládaném vývoji stavu

²²³ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 915.

²²⁴ Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.

²²⁵ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 609.

²²⁶ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 917.

²²⁷ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 612-613.

majetku a financí týkajících se podnikání, na kterém se tichý společník podílí svým vkladem dle smlouvy o tichém společenství.²²⁸

V případě, když má podnikatel povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem, je zároveň povinen poskytnout tichému společníkovi na požádání kopii účetní závěrky a výroční zprávu. Žádost tichého společníka nemusí mít písemnou formu. V případě, že podnikatel není osobou podléhající povinnému auditu, nemá povinnost poskytnout společníkovi kopii závěrky, pokud tato povinnost není ve smlouvě stanovena.²²⁹ Česká právní terminologie hovoří o stejnopisu účetní závěrky, na kterou má ze zákona nárok každý tichý společník bez ohledu na typ účetní závěrky, není-li to smluvně vyloučeno.

Zákon kogentně stanovuje i poskytování těchto písemností a informací. Pokud ze smlouvy neplyne jiný způsob poskytnutí informací a listin, které je tichý společník oprávněn požadovat, je podnikatel povinen na žádost tichého společníka zaslat požadované informace nebo kopie listin tichému společníkovi na jím uvedenou adresu na vlastní náklady, jinak je podnikatel povinen je poskytnout v místě svého sídla.

V slovenské úpravě, která je převážně dispozitivní, je ustanovení o kontrolních opatřeních kogentní, dalo by se říct, že se jedná o určitou formu projevu vážnosti a zásadnosti tohoto ustanovení. České korespondující ustanovení je dispozitivní, a to i navzdory upozornění etablovaných odborníků. Toto ustanovení v obou úpravách v sobě nese pojmové znaky, které nám definují samotnou sociální, potažmo právní podstatu institutu tichého společenství. „*Nerespektování sociálně-ekonomické podstaty vede k nevyváženosti zájmů, nebo dokonce k zaměnitelnosti s jiným právním institutem.*“²³⁰ To opětovně nabourává v české úpravě právní jistotu účastníků obchodně právních vztahů.²³¹ Proto se domnívám, že by se český zákonodárce mohl inspirovat slovenským zněním smlouvy o tichého společenství a mohl by učinit sporné ustanovení kogentním.

10.5. Podílení se na výsledku podnikání ve slovenské úpravě

Posledním kogentním ustanovením je ustanovení o podílu tichého společníka na výsledku podnikání. Jedná se o doslovné znění ustanovení o nároku na podíl v české úpravě. Jediným rozdílem je kogentnost prvních dvou odstavců. Strany se mohou smluvně odchýlit

²²⁸ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 916.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ ROZBORA, M. Některé úskalí dispozitivnosti třetí části obchodního zákoníku z pohledu právní jistoty. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 9, s. 260.

²³¹ Blíže viz: ROZBORA, M. Některé úskalí dispozitivnosti třetí části obchodního zákoníku z pohledu právní jistoty. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 9, s. 260.

pouze od toho, že tichý společník není povinen vracet přijatý podíl na zisku v případě pozdější ztráty.

Lze tedy opět poukázat na větší právní jistotu tichého společníka, kterou se mu kogentností těchto ustanovení ve slovenské úpravě dostává. Co se týče výkladu podílu tichého společníka na výsledku podnikání, je shodný s pravidly, která se uplatňují v české úpravě. Důsledkem chybějícího ustanovení o rovnosti podílení se na zisku a ztrátě tichého společníka na podnikání je, že podíl na ztrátě může být určen odlišně od výše účasti tichého společníka na zisku, přičemž dle názoru některých slovenských odborníků²³² nemusí souviset s výškou majetkového vkladu tichého společníka nebo s poměrem jeho hodnoty k hodnotě, kterou do podnikání vkládá podnikatel. Vyřešení této otázky je věcí dohody smluvních stran a souvisí s principem smluvní volnosti v obchodních závazkových vztazích.²³³

Pouze v případech, kdy by podíl na zisku nebo účast na ztrátě nebyly ve smlouvě přesně vymezeny, by se tento podíl určil dle poměru výše vkladu tichého společníka k čistému obchodnímu jmění podnikatele.²³⁴

Tady jsem si musela položit otázku, zda je určení podílu na zisku podstatnou částí smlouvy, jak to již zmiňuji ve své práci, jelikož výše uvedené tvrzení se dá chápat i tímto způsobem.

Slovenský obchodní zákoník stanoví v ustanovení § 263 odst. 2 nemožnost odchýlit se od základních ustanovení pro jednotlivé smluvní typy. Tedy ani od ustanovení § 673 OBZ, které přímo neobsahuje povinnost určení podílu na zisku, ale obsahuje závazek podnikatele spočívající ve vyplacení části zisku plynoucí z podílu tichého společníka na výsledku podnikání, což prakticky představuje určitý návod na určení podílu na zisku.

Pro úplnost musím dodat, že z rozhodovací činnosti Nejvyššieho súdu SR plyne²³⁵, že určení podílu na zisku tichého společníka je pojmovým znakem smlouvy a při jeho absenci smlouva nevznikne.²³⁶ Proto jsem nabyla přesvědčení, že výše uvedené sporné tvrzení je třeba chápat jako nepřesné či nejasné určení způsobu výpočtu podílu na zisku.

---

²³² Viz např.: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 614-615.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 615.

²³⁵ Viz: Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 3. júna 1998, sp. zn. 6 Obo 95/98

²³⁶ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 606.

Na závěr chci k této problematice uvést odlišné stanovisko M. Patakyové, která považuje smluvní určení „algoritmu“ na výpočet podílu na zisku za podstatnou část smlouvy, jejíž absence má za následek, že smlouva vůbec nevznikne.²³⁷

Slovenský výklad se primárně přiklání k vyplácení zisku v penězích, nevylučuje ovšem, aby si smluvní strany dohodly, že bude vyplacen jiným způsobem, případně kombinovaně.²³⁸

Slovenskou i českou úpravu tichého společenství lze sice charakterizovat jako: *podílení se tichého společníka na kladném i záporném výsledku podnikání podnikatele*. Rozdíl je ovšem v tom, že určení podílu tichého společníka na ztrátě není podstatnou náležitostí slovenské smlouvy o tichém společenství, tedy je možné podíl na ztrátě smlouvou zcela vyloučit.²³⁹

Tato situace je v současné české právní úpravě nemyslitelná. Na základě ustanovení § 263 odst. 2 ObchZ je nutno vykládat dohodu o stejném rozsahu účasti tichého společníka na zisku i na ztrátě jako kogentní. Právě tato skutečnost již neumožňuje modifikovat smluvní vztah do takové míry, která by byla pro tichého společníka likvidační (tak, jak je to doposud v slovenské úpravě).

Mechanismus umenšování vkladu ztrátou a jeho následné doplnění ziskem a účast na ztrátě pouze do výše vkladu se uplatňuje stejně i v slovenské právní úpravě.

10.6. Ručení tichého společníka ve slovenské úpravě

V slovenském pojetí tichého společenství vznikají práva a povinnosti z podnikání vůči třetím osobám pouze podnikateli a nikoli tichému společníkovi, ručení tichého společníka vzniká v naprosto stejných dvou situacích jako v české úpravě. Jediným rozdílem je dispozitivnost celého ustanovení. Dle výkladu slovenských odborníků, i přes jeho dispozitivní povahu (na rozdíl od české úpravy, kde má kogentní povahu) a možnost smluvních stran se od něj odchýlit, nelze souhlasit s názorem, že se účastníci tichého společenství mohou dohodnout, že jméno tichého společníka bude součástí obchodního jména podnikatele, ale tichý společník nebude ručit za závazky podnikatele. Tento výklad v slovenské literatuře odpovídá principu nutné ochrany třetích osob, které neznají obsah

---

²³⁷ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 917.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

smlouvy o tichém společenství a jsou v dobré víře, že tichý společník za závazky podnikatele ručí.²⁴⁰

Stejná situace byla v české úpravě před novelou z roku 2000, která vzala v potaz negativní ohlasy odborníků na tento nepříznivý stav a vyřešila ho zkogentněním příslušného ustanovení.

10.7. Zánik tichého společenství ve slovenské úpravě

Pokud jde o ukončení smluvního vztahu, je úprava obdobná s několika odchylkami. Obě úpravy smlouvy obsahují taxativní výčet způsobů zániku účasti tichého společníka na podnikání. Česká obsahuje navíc prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka. Kromě těchto v zákoně uvedených důvodů dochází k zrušení smluvního vztahu, podobně jak v české, tak i ve slovenské úpravě, na základě obecných způsobů zániku závazkových vztahů.²⁴¹

Příslušná ustanovení jsou opět dispozitivní (na rozdíl od české úpravy), proto lze ve smlouvě o tichém společenství dohodnout výpověď i u smluv uzavřených na dobu určitou. Jestliže smlouva neobsahuje žádné ujednání, lze vypovědět pouze smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou. Slovenský zákon nestanoví, stejně jako český, žádné výpovědní důvody. Jestliže se smluvní strany na těchto důvodech ve smlouvě nedohodnou, platí, že smlouvu lze vypovědět z jakéhokoli důvodu, případně i bez udání důvodu.²⁴²

Podnikatel je povinen do 30-ti dnů po zániku smlouvy vrátit vklad tichému společníkovi zvýšený nebo snížený o jeho podíl na výsledku podnikání. V české právní úpravě byla novelizacemi třicetidenní lhůta z dikce zákona vypuštěna, jelikož způsobovala výkladové potíže. Navíc se jedná v naší úpravě o kogentní ustanovení. Slovenský výklad k danému ustanovení říká, že se jedná pouze o podpůrnou lhůtu, která platí v případě absence odlišného smluvního ujednání. Podobně jako se k tomuto problému staví česká literatura, činí tak i slovenská. A vzhledem ke stručnosti tohoto ustanovení doporučuje řešit způsob a lhůtu na vrácení vkladu tichému společníkovi ve smlouvě, zejména v případě, kdy nejsou předmětem vkladu peníze. Obdobně ani tato úprava neupravuje režim pro vrácení vkladů, jejichž vrácení je vyloučené především z toho důvodu, že se vlastníkem vkladu stal podnikatel. Slovenská literatura se kloní k názoru, že pokud tuto otázku neřeší smlouva, bude podnikatel povinen

²⁴⁰ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 918-919.

²⁴¹ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 920.

²⁴² Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 919.

vrátit tichému společníkovi hodnotu vkladu zvýšenou nebo sníženou o podíl na zisku nebo ztrátě.²⁴³

Právní postavení tichého společníka ohledně jeho vkladu je naprosto stejné jako v české právní úpravě, tedy je takové, jaké má věřitel ohledně své pohledávky. Během trvání tichého společenství není tichý společník oprávněn disponovat s vkladem, který v souladu se smlouvou o tichém společenství poskytl podnikateli, a to ani v případě, kdy na podnikatele nepřešlo vlastnické právo k vkladu. Po zániku smlouvy je oprávněn žádat od podnikatele vrácení vkladu a v případě, když je podnikatel v prodlení, může uplatnit všechna práva, které slovenský právní řád přiznává věřiteli.²⁴⁴

Do českého textu zákona smlouvy o tichém společenství bylo navíc zavedeno ustanovení o zrušení závazku ze smlouvy (§ 679a ObchZ), které upravuje další způsob zániku smlouvy o tichém společenství uzavřené na dobu určitou i neurčitou. Porovnáním české a slovenské úpravy by se dalo mylně dospět k domněnce, že takovéto ustanovení by bylo zcela zbytečné ve slovenské úpravě, jelikož ustanovení o zániku tichého společenství je dispozitivní a umožňuje smluvně sjednat odlišnou úpravu (smluvně lze sjednat výpověď i u smluv na dobu určitou). Na druhé straně pokud se slovenský podnikatel a tichý společník jinak nedohodnou, nemohou dobrovolně opustit smluvní vztah před vypršením doby, na kterou byla smlouva uzavřena (jde-li o smlouvu uzavřenou na dobu určitou). Taktéž nemohou ukončit závazkový vztah, k němuž nelze dospět dohodou. Takovéto ustanovení by, dle mého názoru, bylo vhodné začlenit i do slovenského zákonného textu smlouvy. Zamezovalo by tak zbytečnému trvání společnosti, ve které by byla účast pro jednu nebo obě strany likvidační a neúnosná.

10.8. Tiché společenství nebo sdružení?

Česká odborná veřejnost, která se věnuje problematice tichého společenství, není jednotná v otázce toho, zda se tichý společník musí svým vkladem účastnit na celém podnikání podnikatele nebo zda postačí, když bude svůj vklad vázat pouze ke konkrétní provozovně, závodu nebo k určitému jednomu předmětu podnikání.²⁴⁵

Ve slovenské úpravě, přesněji v jejím výkladu, který pramení z aplikační praxe, došlo k dosažení jednotného stanoviska. Ve slovenské praxi se vyskytují problémy, které souvisejí se zaměřováním smlouvy o tichém společenství a smlouvy o sdružení ve smyslu

²⁴³ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 920-921.

²⁴⁴ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 921.

²⁴⁵ Blíže viz: ŠTENGOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentár*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1207.

ustanovení § 829 - § 841 OZ, dle kterého se několik osob může sdružit, aby se společně přičinily o dosažení sjednaného účelu.

Takto založené sdružení je nesubjektivní formou spoluúčasti více subjektů na podnikání, stejně jako tiché společenství. Rozdíl mezi závazkově-právními vztahy, které zakládají tyto smlouvy, spočívá ve skutečnosti, že u smlouvy o tichém společenství se vklad tichého společníka váže na celou podnikatelskou činnost podnikatele. Při smlouvě o sdružení se její účastníci mohou domluvit, že vnesou do sdružení majetkové hodnoty s cílem dosáhnout dohodnutý účel, kterým může být i konkrétní obchod. Proto, když na Slovensku bude smlouva o tichém společenství ustanovovat, že podnikatel je oprávněn k použití vkladu tichého společníka jenom na dohodnutý účel a nárok tichého společníka na podíl na zisku bude plynout pouze z konkrétně určeného obchodu, obsah smlouvy by odpovídal pojmovým znakům smlouvy o sdružení a ve smyslu § 266 OBZ by se nemohl posuzovat jako smlouva o tichém společenství. Proto slovenská literatura stanoví, že vklad tichého společníka musí ve smyslu ustanovení § 673 OBZ směřovat do celého podnikání podnikatele.²⁴⁶

Osobně jsem přesvědčena, že tichý společník se může podílet i jen na části podnikání podnikatele nebo pouze na podnikání v určité provozovně, svoje důvody jsem již uváděla v předcházejících statích. Jsem toho názoru, že pokud provozovna nebo část podnikání představuje ucelenou a samostatnou účetní jednotku, lze ji zařadit pod pojem celé podnikání (ve smyslu výkladu výše). Na slovenském výkladu dané problematiky je jasně vidět pojmový rozdíl mezi podílením se za dosažení určitého účelu a podílení se na podnikání (účel je tedy definován úžeji než pojem podnikání).

Při rozlišení těchto dvou institutů slovenského právního řádu nesubjektivní účasti osob na podnikání je potřeba vzít v úvahu, jestli se tichý společník účastní na podnikání jen majetkovým vkladem (charakteristický znak tichého společenství), nebo se na dosažení účelu vymezeného ve smlouvě účastní i osobně, tj. například vlastní prací (charakteristický znak sdružení).²⁴⁷

Od této situace je potřeba odlišovat situaci, kdy se smluvní strany výslovně dohodly, že tichý společník se zúčastňuje podnikání nejenom vkladem, ale i osobní účastí, nebo že bude ve jménu podnikatele vést všechny obchody sám (tj. jako zplnomocněný zástupce nebo prokurista podnikatele). Pokud by ze smlouvy vyplynulo, že obsahem vůle smluvních stran je společný výkon podnikatelské činnosti, nejen uskutečnění jednoho,

---

²⁴⁶ Blíže viz: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 914.

²⁴⁷ Blíže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 607.

případně několika obchodních případů nebo dosažení konkrétně určeného účelu, šlo by o smlouvu o tichém společenství i tehdy, kdyby se o dosažení zisku přičinil jenom sám tichý společník.²⁴⁸

Tato poměrně liberální úprava vkladu tichého společníka mne přesvědčuje o tom, že slovenský výklad připouští osobní výkony jako vklad. Dle mého názoru lze k tomuto závěru dospět z výše popsané situace. Je zde tedy dána odpověď na otázku, která je kontroverzní a doposud nedořešená v české úpravě.

10.9. Závěr

Slovenská úprava smlouvy o tichém společenství je na první pohled téměř totožná s českou úpravou. Jedná se o absolutní obchod, nejedná se o společnost, ale o smluvní typ, tato nesubjektivní forma podnikatelské účasti se rovněž nezapisuje do obchodního rejstříku. Prvotně evokuje úpravu tiché společnosti v českém právním řádu před novelou z roku 2000. Je mnohem dispozitivnější a neobsahuje ustanovení o stejném poměru podílu na zisku a ztrátě tichého společníka na podnikání podnikatele. Absence této úpravy umožňuje sjednávat rozdílný podíl na zisku a ztrátě, a dokonce podíl na ztrátě zcela vyloučit, čím podkopává jeden z historických pilířů tichého společenství, a to nesení podnikatelského rizika tichým společníkem. Samozřejmě je s touto absencí spojeno i slabší postavení tichého společníka.

V slovenské úpravě existuje omezení v rámci subjektů daného vztahu. Podnikatelem nemohou být akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, které byly založeny za jiným než podnikatelským účelem. Nabyla jsem toho dojmu, že slovenský výklad netrvá na principu: „jedna smlouva – jeden tichý společník“ tak pevně jako český. Je připuštěno stanovení podílu na zisku ve formě minimálních pevných částek, což je v české úpravě smluvního vztahu vyloučeno.

Na druhé straně obsahuje kvalitně zpracované ustanovení o kontrolním oprávnění tichého společníka, které je kogentní, čímž ho nelze smluvně vyloučit. Zákonné ustanovení o kontrolním oprávnění je omnoho širší, což je největší předností této úpravy.

Dispozitivní ustanovení o ručení tichého společníka má být dle slovenského výkladu chápáno tak, že nelze smluvně vyloučit ručení tichého společníka, je-li jeho jméno součástí obchodní firmy podnikatele, je tedy de facto kogentní.

V slovenské úpravě lze díky její dispozitivnosti sjednat možnost výpovědi smlouvy uzavřené na dobu určitou. Naopak není-li takového ujednání a strany se

---

²⁴⁸ Bliže viz: OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 607.

nedohodnou, nemají možnost smlouvu ukončit předčasně, byť by to bylo pro jednu nebo obě strany nevýhodné. Text zákona doposud obsahuje dispozitivní ustanovení (v českém právním rádu se jedná o kogentní ustanovení) o vrácení vkladu po zániku smlouvy ve lhůtě 30-ti dnů, což na rozdíl od české úpravy před novelou z roku 2000 nečiní výkladové obtíže, neboť z výkladu plyne, že se jedná pouze o podpůrnou lhůtu.

Slovenská odborná literatura podává návod na rozlišení smlouvy o sdružení a tichého společenství, když stanoví, že pro tiché společenství je charakteristické podílení se na celém podnikání a pro smlouvu o sdružení je charakteristický nárok na podíl na zisku, který plyne z konkrétního obchodu (účast za účelem dosažení určitého účelu). Dále jako kritérium uvádí majetkový vklad pro tiché společenství a osobní účast pro smlouvu o sdružení. Zároveň je připuštěna vedle majetkové účasti tichého společníka i jeho osobní účast, proto se domnívám, že osobní výkony jsou povoleny jako vklad tichého společníka.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem si vymezila dva základní cíle. Prvním bylo komplexně popsat institut tichého společenství jako závazkového vztahu z pohledu obchodního práva a pokusit se objasnit některé sporné aspekty tichého společenství.

V první řadě jsem se v rámci prvního cíle pokusila pomocí historického výkladu objasnit kořeny tichého společenství a poukázat na prvorepublikové základy tohoto institutu, které jsou podkladem i dnešní úpravy. Původně bylo tiché společenství (pod názvem tichá společnost) řazeno mezi společnosti obchodního práva. V současné době je tichá společnost upravena pod názvem smlouva o tichém společenství v závazkové části obchodního zákoníku. Toto legislativní řešení vybočuje z tradičního pojetí tohoto institutu. Odbornou veřejností je však vnímáno jako opodstatněné.

Tiché společenství lze v současné právní úpravě popsat následovně: *Jedná se o absolutní obchodněprávní vztah, který se blíží svou povahou jednostranným obchodům. Daný vztah lze uzavřít mezi podnikatelem a tichým společníkem, který podnikatelem být nemusí. Smlouva vyžaduje k platnosti písemnou formu. Uzavřením smlouvy o tichém společenství nevzniká nový subjekt, jedná se pouze o závazkový vztah, který se nezapisuje do obchodního ani jiného obdobného veřejného rejstříku. Pojmovým znakem tichého společenství je jeho skrytost (tichost).*

Vznik tichého společenství závisí na vůli stran. Aby došlo ke vzniku tichého společenství musí smlouva obsahovat podstatné náležitosti, kterými jsou:

- vymezení subjektů
- předmět a hodnotu vkladu
- určení podílu na zisku tichého společníka.

Neuvedení podílu na ztrátě je irelevantní, jelikož je totožné s hodnotou podílu na zisku z podnikání podnikatele. Současná novelizovaná úprava smluvního vztahu neumožňuje sjednat podíl na ztrátě odlišně, nebo jej dokonce vyloučit, takové ujednání je neplatné. Ostatní náležitosti smlouvy jsou dány na vůli stran. Úprava smlouvy o tichém společenství má převážně dispozitivní charakter a umožňuje stranám realizovat smluvní volnost v širokém rozsahu.

Aby se jednalo o smlouvu o tichém společenství, musí na straně příjemce vkladu figurovat podnikatelský subjekt. V opačném případě by se nejednalo o daný smluvní typ, mohlo by se jednat o nepojmenovanou smlouvu. Podnikatel by měl fakticky vykonávat

podnikatelskou činností, v opačném případě by mohlo jít o určitou formu sponzorství pod rouškou tichého společenství.

Tichým společníkem může být kdokoliv, tedy jak právnická, tak fyzická osoba, podnikatel i nepodnikatel. Jedinou podmínkou je jeho plná (v určitých případech by přicházela v úvahu i jejího částečná) způsobilost k právním úkonům v době vzniku smluvního vztahu. Na obou stranách smluvního vztahu může stát i zahraniční subjekt.

Již tradiční pojetí tichého společenství upřednostňuje vztah pouze dvou subjektů, tichého společníka a podnikatele. Pluralita subjektů není zakázána, ale přispívá k oslabení tichosti svazku.

Značnou část své práce jsem věnovala problematice vkladu tichého společníka, která se na první pohled zdá být velice jednoduchá. Při zpracování této problematiky jsem se ale přesvědčila o opaku a narazila na množství potencionálních problémů. K nejasnostem a mezerám ve výkladu přispívá i dispozitivnost úpravy.

Základní zákonnou podmínkou pro to, aby se určitá věc nebo hodnota mohla stát předmětem vkladu do tichého společenství, je její využitelnost v podnikání. Teoreticky pak neexistuje žádné jiné omezení pro vklad. Osobní výkony jsou odbornou veřejností vnímány jako vyloučené z okruhu možných vkladů tichého společníka. Doposud se ale jedná pouze o převažující názor.

Ze všech možných typů vkladů se jako nejvhodnější a nejméně problémové jeví peněžité vklady. U těchto nejlépe funguje i konstrukce snižování a doplňování vkladu. Dalo by se říci, že ustanovení o vkladu tichého společníka je ideální pro peněžité vklady, protože u jiných druhů vkladů se často objeví aplikační nebo výkladové problémy.

Největším nedostatkem, způsobeným legislativní chudostí příslušných ustanovení, je nejasnost při vrácení a vyčerpání nepeněžitého vkladu a případně předmětu vkladu, který byl dán pouze do užívání. Nezbyvá nic jiného než doporučit stranám, které budou uzavírat smlouvu o tichém společenství, tento problém vyřešit předem ve smlouvě.

V kapitole pojednávající o obsahu závazkového vztahu tichého společníka jsem se podrobněji zabývala problematikou podílení se osoby tichého společníka na podnikání podnikatele, které je realizováno především prostřednictvím vkladu. V odborných kruzích převažuje názor, že se tichý společník podílí na podnikání jako na celku. Já zastávám menšinový názor, který připouští možnost účasti tichého společníka pouze na části podnikatelského podnikání nebo jen na určité provozovně. Svoji tezi opírám o argument využitelnosti vkladu pro podnikání podnikatele (viz kapitola 6.1.).

Odborná veřejnost argumentuje tím, že takto omezená účast tichého společníka na podnikání transformuje tento smluvní vztah na smlouvu konsorcionální. O správnosti této úvahy nejsem přesvědčena. Podílení se na části podnikání nebo v samostatné provozovně se podle mého mínění neztotožňuje s pojmem sdružení se k dosažení konkrétního cíle, což je pojmovým znakem konsorcia.

S podílením se na podnikání podnikatele je spojeno i právo tichého společníka na zisk, který je dosažen podnikatelem. Zákon nepředpokládá určení podílu na zisku jinak než smluvním ujednáním, což je vůbec podmínkou platnosti smlouvy. Při psaní své práce jsem dospěla k závěru, že při jeho stanovení absolutně nezáleží na poměru hodnoty vkladu tichého společníka k hodnotě jmění podnikatele, i když to není zcela korektní. Pro určení podílu na zisku tichého společníka je rozhodná účetní závěrka.

Tichý společník se přímo sám podnikání neúčastní, nemůže rozhodovat ani vstupovat do jednání podnikatele. Na podnikání se podílí pouze svým vkladem. Ten je ohrožen případnou ztrátou podnikatelského neúspěchu, kterou nemůže nijak ovlivnit. Proto je mu dáno kontrolní oprávnění v podobě nahlížení do obchodních odkladů a účetní závěrky a právo požadovat stejnopis roční účetní závěrky. Výkladem mu je přiznáno právo nahlížet i do mimořádné účetní závěrky. Právo nahlížet je možné realizovat nejen v prostorách podnikatele, ale i kdekoli jinde, kde je to vhodné a možné. Právo nahlížet a požadovat stejnopis účetní závěrky v sobě nezahrnuje povinnost podnikatele vydat tichému společníkovi originály těchto dokumentů. Otázkou stále zůstává definice pojmu obchodní doklady. Proto je vhodné si tento pojem předem vymezit ve smlouvě o tichém společenství. Význam tohoto ustanovení devalvuje jeho dispozitivní úprava, která umožňuje jeho omezení nebo komplexní vyloučení kontrolního oprávnění společníka.

Jediným ustanovením zákona, které umožňuje prolomit zásadu tichosti, je ustanovení o ručení tichého společníka, někdy též označované jako sankce za porušení tichosti. Práva a povinnosti vůči třetím osobám z podnikání vznikají pouze podnikateli. Tichý společník ručí za závazky podnikatele, jestliže je jeho jméno obsaženo ve firmě podnikatele. Tady lze výkladem dospět, že takováto situace bude možná spíše u obchodních společností, jejíž obchodní firmu tvoří právě jméno podnikatele. S touto situací je spojena i problematika klamavosti obchodní firmy, jelikož je v názvu jméno osoby, která není společníkem. Tichý společník ručí za závazky podnikatele i v tom případě, kdy prohlásí osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, že oba podnikají společně. Toto ručení vzniká pouhým i ústním prohlášením tichého společníka a je patrné, že by se mělo učinit v době, kdy podnikatel fakticky jedná o uzavírání dané smlouvy (tedy nikoli před ani po skončení jednání).

Při zpracování tématu zániku tichého společenství jsem musela konstatovat, že obchodní zákoník neobsahuje výslovnou úpravu zániku smluvního vztahu tichého společenství. Tento jev se skrývá pod zákonným ustanovením zániku účasti tichého společníka na podnikání, který je příčinou zániku smluvního vztahu.

Účast tichého společníka může zaniknout z šesti v zákoně uvedených důvodů. Jimiž jsou: uplynutí doby, výpověď, dosáhne-li podíl na ztrátě výše vloženého vkladu, ukončení podnikání, na kterém se tichý společník podílí, prohlášení konkurzu nebo zamítnutí insolvenčního návrhu na majetek podnikatele a prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka.

Smlouva o tichém společenství může být ukončena i z jiných důvodů než z těch, které jsou taxativně v zákoně vypočteny. Jsou jimi: dohoda účastníků, zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu na majetek tichého společníka z důvodů nedostatku majetku a odstoupením od smlouvy z důvodů sjednaných ve smlouvě. Tento způsob nelze vyloučit, ovšem proti jeho aplikaci mluví specifická úprava ustanovení § 679a ObchZ. K zániku smlouvy klasicky dojde i splnutím osoby podnikatele s osobou tichého společníka.

Ze zákona nevyplývá, že smlouva o tichém společenství zaniká smrtí podnikatele nebo tichého společníka. V obou případech vstupují do práv a povinností právní nástupci, smlouva však může obsahovat odlišnou úpravu.

Značnou pozornost jsem se pokoušela věnovat nově zavedenému ustanovení § 679a ObchZ, které pojednává o zrušení závazku ze smlouvy a umožňuje předčasně zrušit smlouvu uzavřenou na dobu určitou anebo smlouvu, již se nedaří ukončit dohodou stran. Tímto způsobem lze smluvní vztah zrušit pouze ze závažných důvodů, na návrh jedné ze smluvních stran a pouze před soudem (tj. za účasti nestranného třetího subjektu).

Důsledkem zániku smluvního vztahu mezi tichým společníkem a podnikatelem je povinnost podnikatele vrátit tichému společníkovi vklad snížený nebo zvýšený o jeho podíl na výsledku podnikání podnikatele.

Druhým cílem, který jsem si ve své práci stanovila, bylo objasnit důvody, proč je tiché společenství tak málo využíváno jako forma spoluúčasti na podnikání. K tomuto úkolu jsem přistupovala pomocí komparace.

Nejprve jsem srovnala úpravu tiché společnosti se společností komanditní a se smlouvou úvěrovou. Oba tyto instituty jsou v určitých rysech podobné smlouvě o tichém společenství a v minulosti byly často zaměňovány. Ve své práci se pokouším nastínit výhody a nevýhody těchto institutů, a to jak z pohledu příjemce, tak poskytovatele vkladu.

Velice stručně by se daly vyjádřit klady tichého společenství oproti komanditní společnosti a smlouvě o úvěru následovně: skrytost a neveřejnost účasti na podnikání pro poskytovatele vkladu, možnost získat přímo i jiné než peněžité prostředky pro příjemce vkladu, v období hospodářské ztráty nemusí příjemce vkladu vyplácet podíl tichému společníkovi (výhoda oproti úvěru, který musí splácet i v hospodářsky nepříznivém období), výhodnější postavení tichého společníka při prohlášení konkurzu na majetek podnikatele (oproti postavení komanditisty v případě prohlášení konkurzu na komanditní společnost) a jiné (viz kapitola č. 8).

Následně jsem srovnala stávající úpravu smlouvy o tichém společenství a úpravu, která tu byla do roku 2001. Novelizovaná úprava sebou přinesla především zkogentnění některých ustanovení (úprava smlouvy do 1.1. 2001 byla celá dispozitivní). Největším úspěchem novel bylo doplnění úvodního ustanovení o stejném podílení se na zisku a ztrátě, čímž se vyloučilo sjednávání odlišného (většího nebo menšího) podílu na ztrátě od podílu na zisku. Tímto se vyřešil i dlouze diskutovaný problém, zda-li lze podíl na ztrátě zcela vyloučit, jelikož před novelou nebyl podíl na ztrátě řazen do pojmových znaků smlouvy.

Rovněž byly tímto legislativním způsobem odstraněny některé výkladové nejasnosti a došlo k doplnění stávajících ustanovení i vytvoření jednoho nového, a to § 679a (viz výklad výše). Tento proces znamenal posílení postavení tichého společníka a jeho částečné zrovnoprávnění s podnikatelem.

Přesto je tichá společnost v současné době málo využívanou a zdá se neatraktivní formou „podnikání“. Dle mého názoru představuje jedinečný zdroj volného kapitálu pro podnikatele a pro osoby, které se nechťejí nebo nemohou účastnit na podnikání, ztělesňuje ideální formu účasti na podnikatelské činnosti.

Budoucí tichý společník by měl uzavření smlouvy o tichém společenství řádně zvážit (obzvláště je-li v obchodních kruzích nezkušený), zejména osobu budoucího příjemce jeho vkladu, a to s ohledem na jeho dosavadní podnikatelskou činnost, dobré jméno i jeho výsledky a serióznost jeho osoby. Podnikatel by měl zvažovat, zda je tato forma financování i do budoucna pro jeho podnikání vhodnější než jiné mu dostupné formy. Samozřejmě bude přihlížet i k osobě tichého společníka a jeho solventnosti.

Posledním cílem mé práce bylo srovnat slovenskou a českou právní úpravu tichého společenství. Slovenská smlouva o tichém společenství je na první pohled téměř totožná s českou. Prvotně evokuje úpravu tiché společnosti v českém právním řádu před novelou z roku 2000.

Největším negativem slovenské úpravy je, že neobsahuje ustanovení o stejném poměru podílu na zisku a ztrátě tichého společníka na podnikání podnikatele. Absence této úpravy umožňuje sjednávat rozdílný podíl na zisku a ztrátě, a dokonce podíl na ztrátě zcela vyloučit, čímž podkopává jeden z historických pilířů tichého společenství, a to nesení podnikatelského rizika tichým společníkem. Samozřejmě je s touto absencí spojeno i slabší postavení tichého společníka.

V slovenské úpravě existuje omezení v rámci subjektů daného vztahu. Podnikatelem nemohou být akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, které byly založeny za jiným než podnikatelským účelem, naproti tomu je v českém výkladu tato sporná otázka poněkud opomíjena.

Jako kladný a velice přínosný aspekt slovenské úpravy, kterým by se mohla inspirovat i naše právní úprava, vnímám neobyčejně přepracované ustanovení o kontrolním oprávnění tichého společníka, které je kogentní a širší, což je její největší předností.

Na závěr chci pouze dodat svůj názor, že současná úprava smlouvy o tichém společenství obsahuje stále velké množství výkladových mezer. Dále zákonná úprava zahrnuje ustanovení, která by v budoucnu v zájmu právní jistoty mohla být zkogentněna. Tím by došlo alespoň k částečnému sjednocení výkladu některých institutů.

Resumé

In meiner Arbeit habe ich mir zwei Ziele festgestellt. Als erste wollte ich die stille Gesellschaft im Rahmen der aktuellen rechtlichen Regelung komplex beschreiben. Mein zweites Ziel war es die Antwort auf die Frage, warum die stille Gesellschaft als eine Form der Teilnahme auf dem Unternehmen des Anderen so unattraktiv ist, zu geben.

In der jetzigen Regelung kann man die stille Gesellschaft folgendermaßen beschreiben: Um die stille Gesellschaft geht es, wenn sich der stille Gesellschafter mit seinem Eintrag dem Unternehmer zu der Teilnahme an dem Unternehmen des Unternehmers verpflichtet. Und wenn sich der Unternehmer dem stillen Gesellschafter gleichzeitig zu der Auszahlung eines Teiles an seinem Profit verpflichtet. Es handelt sich um einen Vertrag und nicht um eine Gesellschaft. Die stille Gesellschaft trägt sich nicht in das Handelsregister ein. Das Merkmal der stillen Gesellschaft ist gerade die Verborgenheit der vertraglichen Bindung des Unternehmers und der Person, die den Eintrag geleistet hat.

Eine Seite der stillen Gesellschaft muss immer ein Unternehmer sein. Der stille Gesellschafter kann jedermann sein. Es kann eine natürliche oder eine juristische Person sein. Es kann sowie ein Unternehmer, als auch eine Zivilperson sein. Persönlich bin ich davon überzeugt, dass eine juristische Person unpassend auf die Position des stillen Gesellschafters ist.

Eine bedeutende Rolle spielt hier der Eintrag. Es kann eine Gelteinlage, eine Sacheinlage, eine Berechtigung oder ein anderer Vermögenswert, der in dem Unternehmen des Unternehmers ausnutzbar ist, sein. Die Frage, ob es auch persönliche Leistungen sein können, steht noch immer offen.

Im Rahmen meines zweiten Ziels habe ich die stille Gesellschaft mit der Kommanditgesellschaft und dem Kreditvertrag verglichen. Damit wollte ich auf die Vor- und Nachteile der stillen Gesellschaft gegenüber den anderen Formen von der Teilnahme an dem Unternehmen des Anderen hinweisen. Ich kam zu dem Schluss, dass die stille Gesellschaft eine wunderbare Alternative besonders zu dem Kreditvertrag ist.

Weiter habe ich mich mit der Entwicklung der stillen Gesellschaft, die durch die Novellierung des Handelsgesetzes, die im Jahr 2000 begann, verwirklicht war, beschäftigt. Diese Novellierungen bedeuteten eine Stärkung der Position des stillen Gesellschafters gegenüber dem Unternehmer und brachten die stille Gesellschaft in die Form, wie wir sie jetzt kennen.

Im Schluss meiner Arbeit habe ich die slowakische und die tschechische Form der stillen Gesellschaft verglichen und kam zum Kenntnis, dass sich die tschechische Form in einigen von der slowakischen inspirieren lassen könnte.

Přílohy

Příloha č. 1

Diel XIX

ZMLUVA O TICHOM SPOLOČENSTVE

§ 673

Základné ustanovenia

(1) Zmluvou o tichom spoločenstve sa zaväzuje tichý spoločník poskytnúť podnikateľovi určitý vklad a podieľať sa ním na jeho podnikaní a podnikateľ sa zaväzuje na platenie časti zisku vyplývajúcej z podielu tichého spoločníka na výsledku podnikania.

(2) Zmluva vyžaduje písomnú formu.

§ 674

(1) Predmetom vkladu môže byť určitá peňažná suma, určitá vec, právo alebo iná majetková hodnota využiteľná pri podnikaní.

(2) Tichý spoločník je povinný predmet vkladu odovzdať podnikateľovi alebo mu umožniť jeho využitie pri podnikaní v dohodnutej dobe, inak bez zbytočného odkladu po uzavretí zmluvy.

(3) Ak sa zmluvou neurčuje inak, stáva sa podnikateľ prevzatím veci, jej vlastníkom. Ak je predmetom vkladu nehnuteľná vec, je podnikateľ oprávnený na jej užívanie po dobu trvania zmluvy. Ak je predmetom vkladu právo a zmluva neurčuje niečo iné, je podnikateľ oprávnený po dobu trvania zmluvy na jeho výkon.

§ 675

(1) Tichý spoločník je oprávnený nahliadať do všetkých obchodných dokladov a účtovných záznamov týkajúcich sa podnikania, na ktorom sa podieľa svojím vkladom podľa zmluvy o tichom spoločenstve.

(2) Podnikateľ je povinný poskytnúť tichému spoločníkovi na požiadanie informácie o podnikateľskom zámere na budúce obdobie a o predpokladanom vývoji stavu majetku a financií týkajúcich sa podnikania, na ktorom sa tichý spoločník podieľa svojím vkladom podľa zmluvy o tichom spoločenstve. Podnikateľ je povinný na požiadanie poskytnúť tichému spoločníkovi kópiu účtovnej závierky, ak zákon ukladá podnikateľovi povinnosť mať účtovnú závierku overenú audítorom, a výročnú správu.

(3) Ak zo zmluvy medzi podnikateľom a tichým spoločníkom nevyplýva iný spôsob poskytnutia informácií a listín podľa odseku 2, podnikateľ je povinný na žiadosť tichého

spoločníka zaslať požadované informácie alebo kópie listín tichému spoločníkovi na ním uvedenú adresu na vlastné náklady, inak je povinný ich poskytnúť v mieste svojho sídla.

§ 676

(1) Pre určenie podielu tichého spoločníka na výsledku podnikania je rozhodná ročná účtovná závierka.

(2) Tichému spoločníkovi vzniká nárok na podiel zo zisku do 30 dní po vyhotovení ročnej účtovnej závierky. Ak je podnikateľom právnická osoba, plyní táto lehota od schválenia tejto závierky v súlade s jej stanovami, spoločenskou zmluvou alebo zákonom.

(3) Pri neskoršej strate nie je spoločník povinný prijatý podiel na zisku vracať.

§ 677

(1) O podiel na strate sa znižuje vklad tichého spoločníka. O podiel na zisku v ďalších rokoch sa znížený vklad zvyšuje a nárok na podiel na zisku vzniká spoločníkovi po dosiahnutí pôvodnej výšky vkladu.

(2) Tichý spoločník nie je povinný pri podiele na strate z podnikania svoj vklad dopĺňať a na ztráte sa zúčastňuje len do výšky svojho vkladu

§ 678

(1) Práva a povinnosti voči tretím osobám z podnikania vznikajú iba podnikateľovi.

(2) Tichý spoločník však ručí za záväzky podnikateľa, ak

- a) jeho meno je obsiahnuté v obchodnom mene podnikateľa, alebo
- b) vyhlási osobe, s ktorou rokuje podnikateľ o uzavretí zmluvy, že obaja podnikajú spoločne.

§ 679

(1) Účasť tichého spoločníka na podnikaní zaniká:

- a) uplynutím doby, na ktorú bola uzavretá,
- b) výpoveďou, ak nebola zmluva uzavretá na dobu určitú,
- c) ak dosiahne podiel tichého spoločníka na strate výšku jeho vkladu,
- d) ukončením podnikania, na ktoré sa zmluva vzťahuje,
- e) vyhlásením konkurzu na majetok podnikateľa alebo zamietnutím návrhu na vyhlásenie tohoto konkurzu pre nedostatok majetku.

§ 680

Do 30 dní po zániku zmluvy je podnikateľ povinný vrátiť tichému spoločníkovi vklad zvýšený alebo znížený o jeho podiel na výsledku podnikania.

§ 681

Pokiaľ z ustanovení § 673 až 680 nevyplýva niečo iné, má tichý spoločník ohľadne svojho vkladu právne postavenie, aké má veriteľ ohľadne svojej pohľadávky, nie je však oprávnený požadovať vrátenie svojho vkladu pred zánikom zmluvy.

Literatura

Knižní publikace

BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. *Kurz obchodního práva. Obchodní závazky*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 585 s. ISBN 978-80-7179-781-4

DVOŘÁK, T. *Komanditní společnost*. Praha: ASPI Publishing, 2004, 328 s. ISBN 80-7357-027-0

FALDYNA, F. a kol. *Obchodní zákoník s komentářem. II. díl. § 261 až § 775*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 2000, 704 s. ISBN 80-86395-03-0

FOREJT, A. *Obchodní společnosti*. Praha: PROSPEKTRUM, 1992, 216 s. ISBN 80-85431-54-8

JASANSKÝ, J. a kol. *Sdružení bez právní subjektivity a tiché společenství: nástin organizačně ekonomických a právních otázek*. Ostrava: MONTANEX, 1996, 143 s. ISBN 80-85780-50-X

MAREK, K. *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*. 4. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 477 s. ISBN 978-80-210-4619-1

MAREK, K. *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 399 s. ISBN 80-210-3951-5

OVEČKOVÁ, O. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár. Druhé, doplněné a prepracované vydanie*. 2. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2008, 803 s. ISBN 978-80-8078-205-4

PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, 1021 s. ISBN 80-7179-510-0

PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Obchodní právo. I. Díl. 2. přepracované vydání*. Praha: CODEX Bohemia, 1999, 581 s. ISBN 80-85963-58-2

PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl. § 566-775*. Praha: Linde, 1998, 687 s. ISBN 80-7201-175-8

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1397 s. ISBN 978-80-7400-055-3

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1394 s. ISBN 978-80-7400-108-6

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník II. § 460 až 880. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1114 s. ISBN 978-80-7400-108-6

Časopisy

BARTOŠÍKOVÁ, M. Smlouva o tichém společenství. *Právní rádce*, 1998, č. 7, s. 36-38

BARTOŠÍKOVÁ, M. Tiché společenství. *Obchodní právo*, 1998, č. 5, s. 2-11

KOŽIAK, J. Vklad tichého společníka. *Právní fórum*, 2009, č. 3, s. 118-123

MAREK, K. Smlouva o tichém společenství. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 6, s. 25-27

MAREK, K. Tiché společenství. *Právní rádce*, 1995, č. 11, s. 12-13

ROZBORA, M. Některá úskalí dispozitivnosti třetí části obchodního zákoníku z pohledu právní jistoty. *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 9, s. 258-261

ŠINDLER, P. Tiché společenství. *Právní fórum*, 2005, č. 7, s. 271-275

Články online

BARTOŠÍKOVÁ, M. Smlouva o tichém společenství. ASPI[online]. Identifikační číslo:LIT7638CZ. Publikováno dne 1.5.1998 [citováno dne 8.2.2010]

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. března 1924, sp. zn. Rv I 91/21

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČSR ze dne 2. února 1935, sp. zn. SJS 11197/35

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČSR ze dne 2. března 1939, sp. zn. SJS 625/36

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. srpna 2001, sp. zn. 3 Cmo 448/99

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. září 2002, sp. zn. 22 Cdo 522/2001

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2002, sp. zn. 29 Odo 886/2002

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2008, sp. zn. 33 Odo 1603/2005

Zahraniční judikatura

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 3. júna 1998, sp. zn. 6 Obo 95/98

Elektronické zdroje

ASPI

www.epi.sk

Použité právní předpisy

Zákon č. 1/1863 ř.z., všeobecný zákoník obchodní, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 103/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje hospodářský zákoník.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů.

Zákon č. 370/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, a další zákony.

Zákon č. 501/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších právních předpisů, a další zákony.

Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších právních předpisů.

Použité zahraniční právní předpisy

Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákoník, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Zb., obchodný zákoník, v znení neskorších predpisov.

